

ŽIVOT

KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ
ČASOPIS

FEBRUÁR
LUTY 2000

Č. 2 (501)
CENA 1,70 ZŁ

KRAJANSKÉ
OBLÁTKOVÉ
STRETNUTIA

PRED 11.
ZJAZDOM SSP

ŠKOLA
21. STOROČIA

VÝSTAVA
MODRANSKÝCH
MALIAROV

Krajania z Novej Belej a Krempách sa v januári t.r. zišli na tradičných oblátkových stretnutiach. Delili sa oblátkami, pozreli si kultúrny program a do nového roka si navzájom priali všetko najlepšie. Násť záber je zo stretnutia v Krempachoch. Podrobnejšie o krajanskej oblátku v Novej Belej píšeme na str. 18-19. Foto: J. Bryja

Krajankám a krajanom, inštitúciám a všetkým priaznívcom, ktorí nám poslali vianočné a novoročné pozdravy srdiečne ďakujeme.

Redakcia
a ÚV SSP

V ČÍSLE:

Z volebných schôdzí SSP na Orave	4
Výstava modranských maliarov	5
Škola 21. storočia	6
Gymnázium v Podhradí	7-8
Z dejín Fridmana (3)	9
Svedok 20. storočia	10
Zložité cesty osudu	11
Stará dychovka, nová škola	12
Slovenské dni vo Varšave	13
Zo zasadania ÚV SSP	14
Spoločenstvo v kultúre	15
Kupovanie na úver	16
Ježišové tajomstvá	17
Krajanské oblátkové stretnutie v Novej Belej	18-19
Poviedky na voľnú chvíľu	20-21
Čitatelia redakcia	22-24
Poľnohospodárstvo	25
Mladým - mladším - najmladším	26-27
Šport	28
Pletieme	29
Naša poradňa	30-31
Psychozábava - humor	32-33
Zaujímavosti	34

NA OBÁLKE: Belianski krajania sa delia oblátkou (hore). Dole: páračky vo Vyšných Lapsoch. Foto: J. Bryja

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

Adres redakcji:

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7
tel. 633-36-88

Wydawca:

TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE
ZARZĄD GŁÓWNY

SPOŁOK SLOVÁKOV V POLSKU
ÚSTREDNÝ VÝBOR
31-150 KRAKÓW, ul. św. Filipa 7
tel.: 632-66-04
tel./fax: 634-11-27

Czasopismo zostało wydane
przy pomocy finansowej
Ministerstwa Kultury i Sztuki

Redaktor naczelny:
JÁN ŠPERNOGA

Zespół:
Peter Kollárik, Ján Bryja

Społeczne kolegium doradcze:
Žofia Bogačková,
František Harkabuz, Žofia Chalupková,
Bronislav Knapčík, Lýdia Mšalová,
Anton Pivovalčík

Skład:
Redakcja Život

Lamanie i druk:
Drukarnia TSP
31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

Warunki prenumeraty:

Prenumeratę na kraj i za granicę przyjmuje
Zarząd Główny w Krakowie w terminach:

do 30 listopada na I kwartał,

I półrocze oraz cały rok następny;

do 15 czerwca na II półrocze roku
bieżącego lub bezpośrednio
wpłatą na konto:

Bank PKO S.A. Grupa Pekao S.A.

III/O Kraków 10701193-2017-2221-0100

Prenumeratę czasopisma
można zacząć w każdej chwili.

Cena prenumeraty dla kóŁ i oddziałów Towarzystwa:

1 miesiąc - 1,70 zł
półroczenie - 10,20 zł
rocznie - 20,40 zł

Cena prenumeraty zagranicznej
jest wyższa o 100%.

Do ceny prenumeraty indywidualnej
dolicza się koszty wysyłki.

Nie zamówionych tekstów, rysunków
i fotografii redakcja nie zwraca i zastrzega
sobie prawo skrótów oraz zmian
tytułów nadesłanych tekstów.

Redakcja nie odpowiada za treść
materiałów pozaredakcyjnych, nie
zawsze zgodnych z poglądami redakcji.

PRED XI. ZJAZDOM SSP

JOZEF KARNAFEL
z Veľkej Lipnice

- V našej činnosti za posledné roky sa, žiaľ, nemáme veľmi čím pochváliť. Vyučovanie slovenského jazyka totiž už roky neexistuje ani v jednej základnej škole, hoci ich je vo Veľkej Lipnici až päť. A predsa kedysi sa slovenčina vyučovala až v troch - v Murovanici, v Privarovke a v Skočíkoch. Keď sme však svojho času v našej ZŠ v Murovanici mali už pozbierané prihlášky rodičov detí na vyučovanie slovenského jazyka, vedenie školy nám ich neprijaľo tvrdiac, že im chýba učiteľ slovenčiny. Ako ich teda máme teraz presvedčať? Neuveria nám!

Čo sa týka ďalších problémov, tie sú napr. s krajanskou klubovňou, ktorá je slabo vybavená. Navyše nám z nej strhávali tabuľu, takže sme novú zatial ani nezavesili, aby sa to neopakovalo. Klesá nám tiež počet predplatiteľov Života, ktorý čítajú zväčša starší krajania. Mládež sa od čítania akosi odtahuje. Viacej ju zaujímajú televízne programy, počítačové hry, video a podobne. Myslím si, že v prvom rade musíme získať mládež, vedť bez nej sa naša činnosť nebude môcť ďalej rozvíjať. Teda musíme poriadne omladiť výbor miestnej skupiny, aby sa mohol s elánom, vlastným mladému pokoleniu, pustiť do obnovy krajanského života v našej obci.

ALŽBETA KLUKOŠOVSKÁ
z Krempách

- Miestna skupina nášho Spolku v Krempech patrí medzi tie aktívnejšie. V porovnaní s inými miestnymi skupinami sa u nás dosť veľa robí. Každý rok organizujeme niekoľko krajanských kultúrnych podujatí, napr. oblátkové stretnutie či fašiangy. Je potešiteľné, že do spolkovej činnosti sa zapájajú aj mladí krajania, nielen tí starší. Dobre viem, že dnes je mladých ľudí ľažko nahovoriť, aby sa do niečoho sami pustili, aby urobili niečo sami od seba. Preto ich treba nejakovo povzbudiť. Naštastie u nás, ako som už spomenula, je dosť veľký záujem o činnosť v MS a zásluhu na tom

má určite aj predseda MS Ján Petrášek. V obci je taktiež veľký záujem o náš krajanský časopis. Aj v tomto roku si Život predplatilo vyše 200 osôb.

Kladne hodnotím aj činnosť ÚV SSP. Kým sme nemali vlastnú tlačiareň, Život sa oneskoroval. Teraz máme náš časopis vždy načas. Musíme pochváliť aj stavbu Domu slovenskej kultúry v Kacvíne. Myslím si, že je to potrebná investícia, ktorá môže upevniť našu činnosť. Z druhej strany si ale myslím, že ÚV by sa mal väčšmi zaujímať o potreby miestnych skupín, najmä tých menších, v ktorých práca stagnuje a častejšie ich navštevovať. ÚV musí pomôcť oživiť ich činnosť.

Je to smutné, že v posledných rokoch v našich obciach klesá záujem o výučbu slovenčiny. Myslím si, že na vne je hlavne ľahostajnosť rodičov, ktorí nedabajú o to, aby ich deti nezabudli na svoj slovenský pôvod. Rodičia by mali od malička vysvetlovať deťom, prečo sú Slovákm a prečo sa majú učiť materinský jazyk. Naštastie v našej dedine je na základnej škole veľký záujem o slovenčinu. Dúfam, že tak bude aj v gymnáziu. Keď ide o krajanskú kartu, musíme povedať, ako to už spomínali mnohí krajania, že je potrebné zjednodušiť jej vydávanie. Ja ju ešte nemám a ani neviem, či ju niekedy budem môcť využiť. Je to určite užitočná vec najmä pre našich študentov študujúcich na Slovensku, ale nielen.

MARIÁN PYTEL
z Podsklia

- Tunajšia krajanská činnosť za posledné obdobie, žiaľ, veľmi ochabla a bolo by už načase rozhýbať ju. Akože však nemala ochabnúť, keď na nás skoro všetci zabudli. Už sa ani nepamätam, kedy bol na schôdzki v Podskle napr. predsedu alebo tajomníka Ústredného výboru našej Spoločnosti. Ľažko nám potom krajanov povzbudiť do zaktívnenia činnosti.

Nedarí sa ani obnovenie výučby materinského jazyka v miestnej základnej škole. Keď sme spolu s vtedajším redaktorom Života Dominikom Surmom chodili po rodičoch a podarilo sa nám získať 28 detí. Žiaľ, nič z toho nevyšlo, lebo škola ani Kuratórium osvety a výchovy nedokázali zabezpečiť učitela slovenského jazyka. Bolo z toho veľké sklamanie rodičov, ako aj detí, no a učiteľ sa dodnes ne-našiel. Myslím si, že opäťovný nábor by sme teraz mohli urobiť už len veľmi ľažko, a keď by

sme aj deti našli, čo potom? S neznalosťou slovenčiny súvisí aj vyhasnutie záujmu odberateľov o Život. Keď som ja chodil do školy, učili sme sa po slovensky všetko, samozrejme okrem poľského jazyka. V obci vtedy fungovala aj kapela, krajania sa častejšie stretávali, prichádzali aj do klubovne, ale teraz? Hlavná chýba je asi v niektorých rodičoch a starých rodičoch, ktorí zanedbali národnú výchovu svojich detí či vnučkov. Sám nie celkom chápem, ako je to, že keď sú rodičia Slovákm, ich deti sa cítia byť už Poliakmi. Niečo sa teda muselo zanedbávať vo výchove, tým viac, že dnes je čoraz viac mestaných manželstiev.

Ďalším problémom je nedostatok finančných prostriedkov na klubovne, ktoré v súčasnosti v mnohých obciach v podstate neexistujú. Slovenské národné povedomie si aj u nás udržujú najmä starší krajania, kym mladí sa čoraz viac asimilujú. Jednou z príčin je iste aj to, že sme tak trochu Pánu Bohu za chrbtom, oddialení od krajanského diania. Kým v našom Spolku pôsobili kultúrnii inštruktori a chodili po obciach, krajanský život pulzoval živšie. Potom všetko akosi utichlo. Dnes je teda oveľa ľažšie zapájať mladých ľudí do činnosti v miestnej skupine. Aby sa to zmenilo, bude potrebné vykonať veľa práce. Musí nám v tom však pomôcť rovnako vedenie Spolku, ako aj Obvodný výbor SSP na Orave.

JAKUB LOJEK
z Novej Belej

- V súčasnosti som s činnosťou našej miestnej skupiny veľmi spokojný. Medzi členmi nechýbajú ani mladí krajania, pribúdajú nám noví členovia. Aj deti majú záujem o slovenčinu, vedľame v obci slovenskú školu. Organizujeme viaceré kultúrnych podujatí, na ktorých sa krajania radi zúčastňujú. Máme v MS nový folklórny súbor, na ktorý sme veľmi hrdí. Tu musíme pochváliť krajanu Jozefu Majerčaku, ktorý je jeho vedúcim a pre ten súbor veľa robí. V najbližšej budúcnosti by sme chceli opraviť a zmodernizovať našu klubovňu, ktorú celý čas využívame, vedľajšiu v nej nacvičuje. Zišlo by sa ju napojiť na vodovodnú sieť, zriaďti sociálne zariadenia a urobiť ďalšie potrebné úpravy. Najlepším riešením by však bolo výbudovať novú, modernú klubovňu, spĺňajúcu požiadavky dnešnej doby. Dúfam, že sa nám to kedysi podarí.

Pokiaľ by som sa mal vyjadriť k činnosti ÚV, musíme pochváliť posledné investície nášho Spolku, ako napr. výstavba Domu slovenskej kultúry v Kacvíne a predtým tlačiarne. Musíme

myslieť na budúcnosť, preto sú takéto investície potrebné. Základom Spolku sú však krajania. Na nich treba myslieť, na potreby všetkých miestnych skupín. Všetko čo robíme, robíme pre našich potomkov, preto si naše deti musia uvedomovať svoj pôvod. Myslím si, že je veľmi

dôležité, aby rodičia vštepovali svojim deťom slovenské národné povedomie, aby naša menšina nezanikla. Taktiež je veľmi dôležité, aby sa v našich dedinách zachovali všetky symboly svedčiace o existencii Slovákov na Spiši a Orave, aj keď našim neprajníkom prekážajú. Preto pevne verím, že

pri maľovaní nášho kostola nezmiznú v ňom ani maľby so slovenskými nápismi. Tie maľby musia stoj čo stoj zostať, aby aj našim nástupcom pripomínať, že tu žijú Slováci.

Zaznamenali: JÁN BRYJA
PETER KOLLÁRIK

Z VOLEBNÝCH SCHÔDZÍ SSP NA ORAVE

POSKLIE

Predsedu Miestnej skupiny SSP v Podsklí Marián Pytel pozval krajanov na volebnú schôdzku v nedelu 3. októbra 1999. Medzi účastníkmi zasadania bola predsedníčka OV SSP na Orave Genovéva Prilinská. Hlavným bodom zhromaždenia bola voľba nového výboru MS, revíznej komisie, delegátov na XI. zjazd nášho Spolku a na obvodnú schôdzku v Jablonke, no a dopisovateľa Života. Predsedom novozvoleného výboru sa stal doterajší podpredseda MS Jozef Pytel.

Po volbách sa začala diskusia venovaná rôznym problémom MS, ktoré v nastávajúcim období treba nutne vyriešiť, v tom najmä problematike mládeže a jej zapájaniu do krajskej práce, otázke výučby slovenčiny na miestnej škole, ako aj vôbec zaktivizovaniu činnosti miestnej skupiny SSP. K tomu však, ako viacerí podotýkali, potrebujú pomoc od vedenia Spolku a od OV SSP na Orave. Hlavným cieľom nového výboru bude získať nových, najmä mladých členov Spolku a zapájať ich do jeho činnosti, zvýšiť počet odoberateľov Života a pokúsiť sa o nový nábor detí na vyučovanie slovenčiny v miestnej škole.

CHYŽNÉ

Na volebnej schôdzi MS SSP v Chyžnom, ktorá sa uskutočnila 10. októbra 1999, sa okrem mnohých krajanov zúčastnila aj predsedníčka OV SSP na Orave Genovéva Prilinská.

Schôdzku otvoril predseda MS Karol Fula, ktorý privítal všetkých zúčastnených a oboznámil ich s hlavným bodom rokovania, ktorým bola voľba nového výboru MS, revíznej komisie, dopisovateľa Života, delegátov na obvodnú schôdzku a na XI. zjazd Spolku. Chyžnania vo volbách prejavili veľkú dôveru doterajšiemu predsedovi miestnej skupiny Karolovi Fulovi, ktorého opäťovne zvolili do tejto funkcie.

Po ukončení volieb prítomní zhodnotili doterajšiu činnosť miestnej skupiny a diskutovali i o práci v nastávajúcim období. S usporiením konštatovali, že len v Chyžnom sa zachovali - aj keď v nevelkem rozsahu - slovenské spevy v miestnom kostole sv. Anny,

ale súčasne vyjadrili zneľúčenie nad zánikom vyučovania slovenčiny v základnej škole, ktorú podľa jednotnej mienky krajanov treba nutne obnoviť. Hovorilo sa tiež o potrebe dokončenia prác na modernizácii krajskej klubovne, ktorá sa nachádza v dome K. Fulu, na čo by však potrebovali finančnú pomoc od nášho Spolku.

JABLONKA

Členovia miestnej skupiny SSP v Jablonke sa zišli na svoju volebnú schôdzku 10. októbra 1999. Zasadania, ktoré sa konalo v klubovni OV SSP, sa zúčastnil aj tajomník ÚV SSP Ludomír Molitoris a predsedníčka OV SSP na Orave Genovéva Prilinská. Schôdzku otvoril predseda miestnej skupiny Alojz Bugajský, ktorý privítal všetkých prítomných, oboznámil ich s programom rokovania a predložil správu o činnosti MS v uplynulom volebnom období. Po správe a udelení absolutória výboru prištúpili krajania k voľbe nových orgánov MS a delegátov na obvodnú schôdzku i na XI. zjazd Spolku. Predsedom novozvoleného výboru sa stal opäťovne Alojz Bugajský.

Počas besedy sa krajania vyjadrili k viačerým závažným problémom. So zneľúčením hovorili napr. o jedinej oravskej škole so slovenským vyučovacím jazykom, ZŠ č. 2, ktorá môže, ak sa do nej neprihlásia noví žiaci, čoskoro zaniknúť. Zneľúčujúca je tiež otázka stúpajúcej národnostnej asimilácie krajanov, ktorá sa najmä v posledných rokoch, o.i. pre rôzne nátlaky, ale aj iné okolnosti, značne vzmoľa. Jablonskí krajania nezabudli pripomeneť ani dlhorčnú obetavú prácu v prospech krajského hnutia bývalého predsedu OV SSP na Orave a člena ÚV SSP Augustína Andrašáka. Na záver A. Bugajský vyslovil podakovanie tajomníkovi ÚV SSP za finančnú pomoc, ktorú Spolok poskytol na hradenie nákladov spojených s organistom, hrajúcim počas slovenských sv. omší v jablonskom kostole Premenia Pána, ako aj všetkým krajanom, ktorí aktívne pomáhajú rozvíjať činnosť miestnej skupiny. Práve zvýšenie krajskej aktivity by sa malo stať základným smerom práce výboru MS v Jablonke.

HORNÁ ZUBRICA

Predzjazdová volebná kampaň v Hornej Zubrici vyvrcholila na výročnej schôdzi, ktorá sa uskutočnila 7. novembra 1999, za účasti predsedníčky OV SSP na Orave Genovévy Prilinskéj. Otvoril ju doterajší predseda Michal Solava, ktorý privítal zhromaždených a prednesol správu o činnosti výboru MS za posledné volebné obdobie. Po správe nasledovali voľby nových orgánov miestnej skupiny, ako aj delegátov na obvodnú schôdzku a XI. zjazd Spolku.

Za nového predsedu krajania zvolili opäťovne Michala Soľavu. Po voľbách sa rozprúdila živá diskusia, venovaná viacerým otázkam hornozubrckej MS, v tom o.i. výučbe slovenčiny, zaktivizovaniu krajskej činnosti, mládeži a iným problémom. Krajania sa zároveň uzniešli, že klubovňa MS má nadálej zostať v dome M. Soľavu, ibaže ju treba lepšie vybaviť, aby sa jej návštevnosť zvýšila.

HARKABUZ

Krajania z Harkabuza sa zišli na volebnej schôdzi 21. novembra 1999 a zúčastnila sa jej aj predsedníčka OV SSP na Orave Genovéva Prilinská. Schôdzku otvoril a viedol doterajší podpredseda MS SSP a súčasne člen predsedníctva ÚV František Harkabuz, ktorý privítal zhromaždených a spolu s kapelou dal na úvod stretnutia krátky koncert.

Po krátkej správe o činnosti v uplynulom období a udelení absolutória predošlým orgánom MS, krajania zvolili nový výbor, revíznu komisiu, dopisovateľa Života a delegátov na obvodnú schôdzku a XI. zjazd Spolku. Za predsedu nového výboru bol zvolený Roman Rapáč.

Počas diskusie vystúpil o.i. Fr. Harkabuz, ktorý poukázal na viaceré problémy MS, týkajúce sa medziiným vypožičiavania slovenských kníh v klubovni, náboru žiakov na vyučovanie slovenského jazyka a potreby širšieho zapájania mladých ľudí do krajskej práce v MS. Obrátil sa na krajanov o pomoc pri obnovení činnosti folklórneho súboru a kapely v Harkabuze a navrhoval - ak na to príspeje ÚV SSP - zorganizovať výlet na Slovensko pre deti a dospelých.

Sprac: P. K.

VÝSTAVA MODRANSKÝCH MALIAROV

21. decembra 1999 bola v Galérii slovenského umenia v sídle nášho Spolku v Krakove otvorená už tretia výstava malieb slovenských umelcov. Tentoraz to boli diela známych maliarov zo slovenského mesta Modry.

Maliari a ich diela

Súčasť expozície tvorili práce 7. umelcov: Štefana a Petra Cpinovcov, Dariny Lichnerovej, Františka Hrtúsa, Martina Snopka, Pavla Šimu Jurička a Lubomíra Rapoša. Tvorba Štefana Cpinu (1919 - 1971) patrí k základným pilierom slovenskej ilustračnej tvorby po roku 1945. Ilustroval vyše 100 kníh. Hlavným motívom jeho ilustračnej tvorby bol obraz dieťaťa. Okrem ilustračných prác sa venoval aj figurálnej malbe, portrétom a zátišíam. Programovo sa vo svojich malbach zapodieval najmä motívom matky s dieťaťom. V ilustračnej tvorbe pokračuje aj jeho syn Peter Cpin, absolvent PdFUK v Trnave, výborný kresliar. V našej galérii boli vystavené hlavne jeho ilustrácie detských kníh. Veľký záujem medzi návštěvníkmi vzbudzovali diela Lubomíra Rapoša. V začiatkoch tvorby tohto umelca prevažovala fotografia, ktorú umne pretváral pre zvýraznenie svojho zámeru. Postupne prekročil rámec zobrazujúcich možností fotografie a v súčasnosti vytvára také diela, v ktorých fotografia je iba jedným z výrazových prostriedkov - konfrontuje ju s maľbou, grafikou a kolážou rôznych materiálov. Jeho diela sú dokonale komponované, rád používa symboliku bežných predmetov s dôrazom na ústredný motív obrazu. Martin Snopek vyštudoval animovanú tvorbu na VŠMU. Prostredníctvom ľudskej figúry sa v expresívno-satirickej podobe vyjadruje k bežným životným situáciám. Jeho diela dokážu nielen zaujať, ale aj pobaviť. Pavol Šima Juriček pôsobí na Pedagogickej a kultúrnej akadémii v Modre ako profesor výtvarnej výchovy. Je to všeobecne orientovaný výtvarník. Najviac sa venuje grafike, v poslednom období olejomalbe a príležitostne drevorezbe. Vychádza z reálnych námetov, ktoré však skoro vždy pretvára do abstraktnej podoby. Preto sa jeho práce môžu zdať laickému divákovi na prvý pohľad nezrozumiteľné. Aj František Hrtúš pôsobil ako učiteľ na modranských školách. Popri svojej pedagogickej činnosti sa venoval olejomalbe. Zameral sa na krajinárstvo spojené najčastejšie s Modrou a jej okolím. Jeho štýl je mierne impresívny, v obraze vždy cítiť náladu dňa či ročného obdobia. Na výstave boli aj práce textilnej výtvarníčky Dariny Lichnerovej, ktoré však na rozdiel od ostatných exponátov nie sú maľované, ale vytvorené technikou paličkovanej čipky. Darina Lichnerová vo svojich dielach rada využíva geometrické motívy, snaží sa aj o priestorové využitie textilných vyjadrovacích prostriedkov.

Otvorenie výstavy

Aj keď vystavované práce tvoria len nepatrý zlomok z tvorby spomínaných umelcov, na ich základe si už návštěvníci našej Galérie slovenského umenia mohli vytvoriť dobrý obraz súčasného slovenského výtvarného umenia. Preto sa výstava, ktorú usporiadal Slovenský Inštitút vo Varšave, Spolok Slovákov v Poľsku a Mestský úrad v Modre za finančnej podpory Štátneho fondu kultúry Pro Slovakia, tešila veľkému záujmu divákov. Výstavu slávnostne otvorili predsedia SSP prof. Jozef Čongva a tajomník ÚV SSP Ľudomír Molitoris, ktorí stručne oboznámili prítomných s tvorbou spomínaných maliarov a ich pôsobiskom, teda Modrou. Otvorenia sa zúčastnili o.i. aj šéfredaktor Života Ján Špernoga, riaditeľ krakovskej Cepelie jablonský rodák Jozef Spišiak, členovia krakovskej MS SSP, lektori slovakistiky JU, krakovskí básnici a ďalší milovníci umenia.

Prof. J. Čongva a L. Molitoris otvárajú výstavu

Účastníci otváracej slávnosti

Chvíľka zamyslenia pri obrazoch L. Rapoša

Otvorenie výstavy zavŕšila ochutnávka modranských vín

Nová krempašská škola

Riaditeľ gymnázia J. Szenderewicz a Z. Chalupková

ŠKOLA 21. STOROČIA

Aby nebolo pochybností hned' poviem, že ide o novú školu v Krempachoch, ktorá bola otvorená 4. septembra min. roka. Preto sme sa tam opäť vybrali, aby sme sa bližšie oboznámili s jej pôsobením.

Kompletné zariadenie

Až sa nechce veriť, že na mieste tejto veľkej školy boli ešte pred pár rokmi lúky. Do jej výstavby sa totiž Krempašania pustili až na jeseň 1995. Práce však napredovali veľmi rýchlo, vďaka čomu sa v nej už po štyroch rokoch mohlo začať vyučovanie. Treba povedať, že krempašská škola pôsobí skutočne impozantným dojmom. Nachádza sa v nej 23 tried, knižnica s čítárňou, dve klubovne, veľká telocvična a zatial nefungujúca jedáleň s kuchyňou a lekárska izba. V priestoroch školy boli zriadené aj dva obchodíky pre žiakov. Nový školský objekt navštějuje 189 žiakov miestnej základnej školy a 165 gymnazistov z Krempáčov, Novej Belej, Durštína, Waksmundy, Ostrowska, Łopusznej, Harklowej, Knurowa, Szlembarku a Dębna. Základná

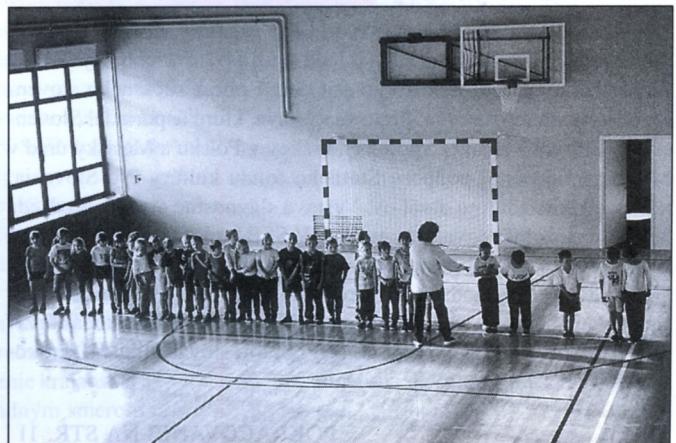
škola je v tomto objekte len dočasne, vráti sa do starej budovy, podrobenej v súčasnosti generálnej oprave. Mala by sa tam prestaťovať už v školskom roku 2001/2002. Nová škola bude slúžiť len gymnáziu.

Riaditeľ gymnázia mgr. Ján Szenderewicz nám ochotne ukázať priestory novej školy a oboznámiť s podmienkami vyučovania v gymnáziu. Treba zdôrazniť, že Krempašanom sa podarilo novú školu hned' aj kompletné zriaďať. Aj keď v deň posviacky ešte prišiel nákladný automobil s nábytkom pre novú školu, 6. septembra, keď sa začalo vyučovanie, boli všetky triedy vybavené základným zariadením. Začiatkom decembra bola dokončená a slávnostne otvorená krásna veľká telocvičňa. Gymnazisti majú k dispozícii aj modernú počítačovú pracovňu, vybavenú novými počítačmi. Žiaci i učitelia sú so zariadením novej školy určite spokojní. Škola objednala pre všetkých gymnazistov učebnice, takže si ich nemuseli sami zháňať. Žiaci z chudobnejších rodín si mohli učebnice požičať zo školskej knižnice a nemuseli si ich kupovať.

Na hodine biológie

Hodina telesnej výchovy v novej telocvični

Slovenčina v gymnáziu

V novej škole sa okrem cudzích jazykov vyučuje aj slovenský jazyk ako nepovinný predmet. Hodiny slovenčiny navštěvuje okolo 100 žiakov základnej školy a 14 gymnázií z Novej Belej a Krempáčov. Slovenčinu v gymnáziu vyučuje krajanka Žofia Chalupková.

- Slovenský jazyk sa v gymnáziu vyučuje tri hodiny týždenne, - hovorí Ž. Chalupková. - Vyučovací program v prvom ročníku gymnázia sa v podstate nelíši od vyučovania v 7. triede ZŠ, preto používame tie isté knihy a učebnice ako pre 7. ročník ZŠ. Žiaľ, sú to už dosť staré a opotrebované učebnice, preto by sa nám zisli nové. Potrebovali by sme aj nové pomôcky, napr. mapy znázorňujúce súčasné administratívne rozdelenie Slovenskej republiky. Veľmi by sa nám zisli aj niejaké modernejšie učebné pomôcky, napr. filmy video predstavujúce jednotlivé regióny či pamätičnosti Slovenska. Bolo by to určite veľmi účelné a zaujímavé spôsobenie vyučovania.

Dúfajme, že sa hodiny slovenčiny budú nadále tešiť takému veľkému záujmu žiakov ako doteraz.

Svorné nažívanie

Ako sme už spomínali, krempašské gymnázium navštěvuje 165 žiakov až z 10 obcí. Mnohí sa ešte pred začiatkom školského roka obávali, či medzi nimi nebude dochádzať k nejakým konfliktom a prejavom neznašanlivosti. Našťastie boli to zbytočné obavy. Ako sme sa dozvedeli, žiaci nažívajú svorne, aj keď pochádzajú z rôznych prostredí a sú aj rôznej národnosti.

- Žiaci spolu dobре vychádzajú, - hovorí riaditeľ Szenderewicz. - Ved' nie sú to už malé deti. Ukončili už základnú školu, preto sa aj oni za svoje konanie cítia zodpovednejší. Ja sa snažím dodržiavať to, čo som povedal, že sa budem starat o rozvoj kultúry nielen poľskej, ale aj slovenskej a spišskej. Preto dbám o to, aby sa na každom školskom podujatí mohli preukázať všetci. Napr. keď máme nejakú slávnostnú akadémiu, chcem, aby sa na nej spievali pesničky, či recitovali básne nielen po poľskej, ale aj po spišskej a slovensky.

V škole dobre spolu nažívajú aj starší gymnaziisti s mladšími žiakmi zo základnej školy. Základná škola je umiestnená na prízemí, kym gymnázium na prvom poschodí. Gymnazistov dovažajú do školy tri autobusy PKS. Výdavky spojené s dovozom hradí gminný úrad v Novom Targu.

Plány do budúcnosti

Krempašské gymnázium si určite zaslúží meno školy 21. storočia, najmä keď doplní svoje vybavenie moderným zariadením, čo, dúfajme, nebude trvať dlho.

- Keby sme mali viacero prostriedkov, mohli by sme nakúpiť viacero rôznych pomôcok, - hovorí J. Szenderewicz. - Lenže naše možnosti sú tiež obmedzené, vedľa gminného úradu musí finančovať viacerou gymnáziu, nielen naše. Teraz by sme chceli čím skôr zriaditi školskú kuchyňu a jedáleň, aby mohli slúžiť svojmu cieľu. Zatiaľ sa v jedálne podáva len čaj pre žiakov. Ďalej by som chcel triedy vybaviť modernými audiovizuálnymi pomocníkmi. Plánujeme tiež zriadiť pri škole veľké športové ihrisko. Už máme preň pripravený pozemok. Zatiaľ na telesnú výchovu používame, okrem našej telocvične, aj športové ihrisko miestneho LZS. A nakoniec školu musíme ešte zvonku omietnuť.

V súčasnosti v krempašskom gymnáziu učí 15 učiteľov. V budúcnosti ich určite pribudne, vede sa predpokladá, že o dva roky, keď budú v gymnáziu tri ročníky, sa počet žiakov zvýši na okolo 450. V budove školy sú vyhradené aj dva školské byty, ktoré sú zatiaľ prázdne. Škola ešte nemá plné učiteľské obsadenie, chýba napr. učiteľ angličtiny. Preto anglický jazyk učia zatiaľ dve učiteľky z Krakova, ktoré dochádzajú do Krempach dvakrát v týždni.

Text a foto: JÁN BRYJA

GYMNAZIUM V PODVLUKU

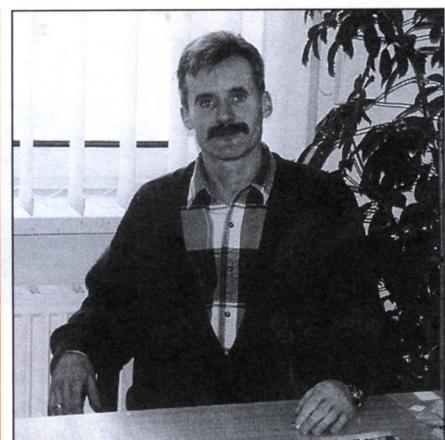
Od zavedenia gymnázií do vyučovacieho systému v Poľsku ulynulo už skoro pol roka. Boli sme zvedaví, ako fungujú tieto staronové typy škôl (gymnáziá pôsobili v Poľsku do roku 1948), založené aj v štyroch oravských obciach - v Jablonke, Malej Lipnici, Hornej Zubrici a v Podvlku. Pretože podvľčianske gymnázium sídlí v novej budove ZŠ č. 1, ktorá bola odovzdaná do užívania až 16. októbra 1999, zašiel som sa pozrieť práve tam.

Dve školy v jednej

Riaditeľkou ZŠ č. 1 je Mgr. Maria Piegórová, ktorá vede 16-členný učiteľský zbor. V škole sa učí 160 žiakov v ôsmich triedach, v tom dvoch tretiackych, ktoré sa nachádzajú na 1. poschodi modernej školskej budovy. Na prízemí je telocvična, žiacke šatne, kuchyňa, jedáleň a sociálne zariadenia.

Priestory gymnázia sa nachádzajú na 2. poschodi, kde sa v dvoch triedach učí 45 gymnazistov. Riaditeľom gymnázia je Mgr. Zbigniew Grzybacz, ktorý má k dispozícii šesťčlenný učiteľský zbor. Žiakov, ktorí dochádzajú z Podvluka a Oravky, do školy priváža nový gymbus, patriaci jablonskej gmine. Riaditeľňa je súčasne zborovňou a v jednej z dvoch učební je nový, zatiaľ jediný počítač, kym v druhej farebný televízor. Odnedávna v škole funguje aj školský obchodík, v ktorom predávajú žiačky 1. B: Anna Brauneková, Agata Papiežová a Katarína Chlebeková. Poznamenajme, že obchodík už vypracoval zisk 700 zlôtých a žiaci sami rozhodnú, na čo ho použijú. Spočiatku, asi dva mesiace, pečivo dovážali na úver zo súkromnej pekárne v Hornej Zubrici. Aj ďalší dodávateľia, napr. majiteľka miestneho obchodu p. Chlebeková spočiatku tiež čakali na zaplatenie za tovar. Teraz sú už „na svojom,“ ba dokonca už zaplánovali, na čo využijú zarené peniaze.

Nová škola v Podvluku

Riaditeľ gymnázia Mgr. Z. Grzybacz

- Ešte pred koncom školského roka, - hovorí riaditeľ Z. Grzybacz, - chceme za tieto prostriedky zorganizovať pre žiakov výlet na Slovensko. Plánujeme navštíviť o.i. Bratislavu.

O knižnicu, klubovňu, priestranstvo telocvičnu (8,6 x 18 m), šatňu a školskú jedáleň, v ktorej sa zatiaľ podáva len čaj, pretože treba dovybaviť jej zariadenie, sa gymnazisti delia so žiakmi ZŠ.

Predstavme teraz osobu riaditeľa gymnázia Zbigniewa Grzybaca.

- Po absolvovaní Vysokej školy pedagogickej v Krakove (1984), - pokračuje, - a pred nástupom do tejto funkcie som 15 rokov učiteľoval v ZŠ v Chyžnom, kde som vyučoval technickú výchovu a neskôr aj informatiku. Pretože mám blízky vzťah k technike a najmä počítačom, trápi ma, že v gymnáziu je zatiaľ len jeden počítač. Finančné prostriedky na jeho nákup, t.j. 5 tisíc zlôtých, získala škola počas školských brigád pri upratovaní lesa po výrube dreva. Mojím veľkým cieľom teda je mať v gymnáziu solídne vybavenú počítačovú pracovňu, aká by dnes nemala chýbať v žiad-

Študenti z 1. B

nej škole, tobôž v strednej. Dúfajme, že sa potrebné prostriedky čoskoro nájdú, ved' od vedenia PZU v Novom Targu sme už na nákup učebných pomôcok dostali 1000 zlôtých. Za ne sme však museli dokúpiť chýbajúce športové potreby. Na jar začneme aj s úpravou okolia školy, kde chceme vysadiť stromčeky, ktoré nám slúbilo riaditeľstvo Štátnych lesov v Novom Targu.

Bude v Podvliku slovenčina?

V gymnáziu sa z cudzích jazykov vyučuje zatiaľ len angličtina. Spýtal som sa preto riaditeľa, ako je to s vyučovaním slovenčiny a iných cudzích jazykov.

- Z ďalších cudzích jazykov, - hovorí, - plánujeme zaviesť v prvom rade nemčinu. Čo sa týka vyučovania slovenského jazyka, všetko záleží len a len od záujmu detí a rodičov. VZŠ č. 1 slovenčinu posledné dva roky vyučovala Gražyna Kozáková (Sončeková), ale v tomto školskom roku deti z ďalšej výuky rezigovali. Príčiny tohto rozhodnutia treba teda hľadať v nich. My rozdiely medzi žiakmi nerobíme, ved aj v gymnaziálnych triedach sme sa snažili

rovnomerne podeliť tých z horného a dolného konca Podvliku, aby nedochádzalo medzi nimi k akejsi nezdravej rivalizácii. Našim školským a gminným orgánom chcem navrhnuť, aby do nášho gymnázia v budúcnosti chodili aj žiaci z Harkabuza a Podsrnia. Ved sú to tiež Oravci. A keď sa na slovenčinu prihlásí do stačného počtu žiakov, nikto im v tom nebude brániť, práve naopak. Podmienky na to máme.

Z mimoškolskej činnosti

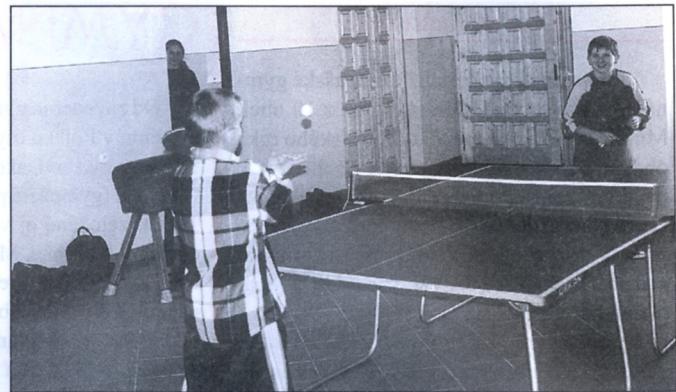
Gymnazisti vydali v januári 2000 prvé číslo školského časopisu *Planeta GIM*, ktorý odzrkadľuje dianie v škole, uverejňuje ich vlastnú tvorbu, veselé postrehy z vyučovania, zaujímavosti, žarty a podobne. Technickým redaktorom časopisu je riaditeľ školy, patrónom učiteľ Andrzej Kwiecień a redaktormi a spisovateľmi sú žiaci. V gymnáziu nezabúdajú ani na relaxáciu žiakov, ktorí trávia každú stredu (od 15. do 18.30 hod.) v plaveckom bazéne sanatória Psotrowského v Rabke, kam ich vozí školský autobus. Ako mi povedal Z. Grzybacz, plávanie má pomôcť niektorým žiakom odstraňovať vrodené chyby chrbtice a iné zdra-

votné problémy. Vedenie školy nezabudlo ani na tých žiakov, ktorí majú voľný čas do odchodu gymbusu. Pre nich v škole zriadili klubovňu, kde sledujú televízny program, čítajú, robia si úlohy na nasledujúci deň alebo hrajú stolný tenis. Hodiny telesnej výchovy, ako aj športové krúžky sa konajú v priestrannej telocvični, ktorú využívajú spoločne so žiakmi ZŠ. Škola postupne vybavuje telocvičnu športovým náradím, aby pre správny fyzický rozvoj žiakov vytvorila tie najlepšie podmienky.

Budúcnosť

V novom školskom roku 2000/2001 príbudnú v gymnáziu dve nové prvácke triedy, pre ktoré bude potrebné vytvoriť vhodné priestory. Jednu miestnosť škola už získala predeľením chodby. Ďalšia trieda by mala pribudnúť po novej prestavbe. Dúfajme, že už onedlho sa podarí schváliť plán prestavby, ktorý podporujú aj členovia gminnej rady a získať na to aj potrebné finančné prostriedky. Žiakom zasa želáme veľa chuti a elánu do učenia.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

Po vyučovaní relax pri stolnom tenise

KRÁTKO Z ORAVY

Na základe rozhodnutia Vojvodskej správy verejných ciest, bolo v aleji pred gminným úradom v Jablonke vyrúbaných šesť stromov a ďalších 28 pozdĺž cesty v Dolnej a Hornej Zubriči (na snímke). Ako sme sa dozvedeli, stromy ohrozenovali bezpečnosť chodcov a cestnej premávky.

* * *

Na Orave nachádzame mnoho slovenských pamiatok. Tento kríž so soškou Panny Márie z Lourdes (na snímke) sme videli v Chyžnom. Nápis na kríži hlásia: Na pamiatku MATEJA FULLA, Fundator JAN A JOHANA KUBICA, 1941.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

POKRAČOVANIE Z Č. 12/99

Dnes by som chcel pokračovať vo svojom príspievku spomienkou na prvé dni druhej sústovej vojny v našej obci a okolí a na posledné obdobie pred jej vypuknutím. Je to veľmi rušné obdobie, plné napäťia, ale pre nás veľmi významné, keďže v tom čase sa severný Spiš a horná Orava vrátili k Slovensku.

Po anšluse a rozpadе Československa v roku 1938, na čom sa, žiaľ, podieľalo aj Poľsko, sa politická situácia začala zdanlivo stabilizovať. Záložníci, zmobilizovaní na tešínsku kampaň (Zaolzie), sa vrátili domov. Vyzeralo na to, že rok

1939 bude pokojný. Ludia prestali hovoriť o vojne a pripravovali sa na jarné práce. Bolo to však ono príslovečné ticho pred búrkou. Už na jar vtedajšia tlač a rozhlas široko informovali o nemeckých provokáciách na poľsko-nemeckej hranici, o nemeckých požiadavkach (pripojenie k říši slobodného mesta Gdańsk, koridor do východného Pruska a pod.) a neskôr aj o hrozbe vojny. Kto pozná dejiny vie, že Poľsko, majúce príslub pomoci Francúzska a Veľkej Británii, s nemeckými požiadavkami nesúhlasilo. Situácia sa začala čoraz viac vyhročovať. Pred fridmanskou farou sa v auguste po večeroch schádzali hľúčky občanov a počúvali rádio, ktoré vtedajší farár Dlugopolski vyložil v obloku, aby všetci mohli počuť správy o blížiacej sa vojne a intenzívnych prípravách na obranu v celom Poľsku.

V tom čase bol častým hostom vo Fridmane zriadenec Gminného úradu v Nižných Lapšoch Sowa Mingieruš, ktorý prinášal záložníkom mobilizačné lístky. Vojtom gminy bol vtedy rolník z Nedeca Pojedinec, ktorého meno si už nepamätám, naproti tomu tajomník gminy bol niekto cudzí, spoza Spiša. Napäťie sa stupňovalo. V obci sa ozýval pláč žien, ktoré s deťmi na rukách odprevádzali svojich mužov i príbuzných na vojnu. Záložníkov z Fridmania, ale aj iných obcí, museli dostaviť ričtári na železničnú stanicu v Novom Targu. Stanica bola celé dni doslova zatlačená, keďže z nej odchádzali na miesto určenia všetci zmobilizovaní záložníci z celého okresu. Väčšinou ich povolali do Nowego Sącza. Chcem ešte poznamenať, že zmobilizovali ročníky 1907-1914. Naproti tomu ročníky 1915-1916 odbaľovali vtedy základnú vojenskú službu.

Neviem, či všetci vedia, že mobilizovaní boli nielen ludia, ale aj kone. Každý kôň mal svoju vojenskú knižku, v ktorej bola zaznamenaná kategória, do ktorej bol zadelený. Napr. kategóriu A mali kone určené do delostrelectva, W to boli kone pod sedlo a do kategórie T patrili kone určené pre dopravu. Mobilizačná komisia pre kone pracovala v Bialke Tatzańskiej. Samozrejme každý kôň musel byť na odvode dobre podkovaný. Kone zaradené do vojenskej služby preberali predstavitelia ar-

mády a vagónmi ich prepravovali na miesto určenia.

Krátko po mobilizácii evakuovali Colný úrad v Nedeci na hraničnom priečehode so Slovenskom a armáda vyhodila do vzduchu železny most na riečke Nedečanka, postavený pred prvou svetovou vojnou, ešte v časoch Rakúsko-Uhorska. Onedlho vyhodila do vzduchu aj veľký most na Dunajci (v Kapušnici), v susedstve Nedeckého zámku.

Prvý september 1939 sa začal ako každý iný deň. Rolníci končili žatevné práce, zvážali

nemecké obrnené auto, vysvitlo, že sa dalej nazaj nedá ísť. Auto sa teda vrátilo do Falština a jeho veliteľ sa pobral za riaditeľom falštinského dvora Emilem Schlegerom, ktorému vydal rozkaz, aby v priebehu jednej hodiny dal odblokať cestu. Riaditeľ teda zobrajal svojich pracovníkov, ktorí sa hneď pustili do práce a za pol hodiny odstránili zátarasu. Hodno poznamenať, že majiteľkou falštinského dvora a súčasne aj Nedeckého zámku bola grófka Salomonová.

2. septembra bola práve sobota, keď sa predpoludním od Spišskej Staré Vsi začala k nám blížiť veľká kolóna motorizovanej nemeckej pechoty. Prešla cez Fridmana a pokračovala v ceste smerom na Nový Targ. V tom čase sa spomínaný poľský oddiel pokúšal

prekradnúť k Dunajcu, čo sa mu napokon pod rúškom noci podarilo. Prepravil sa cez rieku a potom sa cez Maniowy, Lubań a Ochotnicu Dolnú premiestnil do Kamienice, kde ho pričlenili do inej vojenskej jednotky. Do tohto lapšanského oddielu bol zmobilizovaný aj poddôstojník v zálohe, čatár Filip Prelich z Fridmania, ktorý uprosil svojho otca Michala, aby pomohol oddielu v preprave do Kamienice. Ten nakoniec súhlasil, zapriahol do voza kone a lesmi, po nocach, previezol výstroj a časť výzbroje oddielu do Kamienice. Po dvoch týždňoch sa s veľkou námahou vrátil domov.

Kdesi okolo 5. septembra prišiel do Fridmania náčelník okresu Spišská Stará Ves. Dal zvolať obecnú schôdzku, na ktorej oznámil, že Spiš sa po 19 rokoch prípojenia k Poľsku vrátil opäť k Slovensku. Štátnej hranici sa tiahla podľa riek Bialky a Dunajca a bola tesne uzavretá. Z pravej strany riek ju obsadila slovenská hranicná stráž, kym z lavej, poľskej strany, nemecká hranicná stráž. Čoskoro do obce prišli slovenskí učitelia a začali učiť. Podobne bolo v iných spišských obciach. Vo Fridmane bol zriadený Obvodný notariát, ku ktorému - okrem našej obce - patrili: Falštín, Krempachy, Nová Belá a Durštín. Bola otvorená aj policajná stanica, ktorá mala pod opaterou podobné územie ako notársky úrad.

Kedže sídlom okresu sa stala Spišská Stará Ves, odderaz sme tam chodili na jarmoky, ale aj vybavovať rôzne úradné záležitosti. Medzičím vojenské faženie na území Poľska sa pomaly chýlilo ku koncu a tak sa koncom septembra a v nasledujúcich mesiacoch vojaci z rozbitých poľských jednotiek, hladní, nevyspaťi a otrhaní, vracali po nocach do svojich domovov. Boli medzi nimi aj viacerí Spišiaci. V dôsledku veľkej protinemeckej propagandy poľskej ilegálnej tlače a rozhlasu o ukrajnostach nemeckých vojakov sa vzmohla veľká utečenecká vlna. Na cestách bolo vidieť zástupy utečencov, najmä z kruhov inteligencie, odchádzajúcich z Poľska do cudziny - na vozoch, zriedkavejšie na automobiloch alebo jednoducho pešo.

JÁN BRINČKA

POKRAČOVANIE NASLEDUJE

SVEDOK DVOCH STOROČÍ

Končí sa 20. storočie, plné zmien, prevratov, veľkého vedecko-technického pokroku a iných závažných udalostí, ktoré významne ovplyvnili život všetkých ľudí. Snáď najlepšie to môžu posúdiť tí najstarší, ktorí prežili takmer celé storočie. Z ich životných príbehov môžeme vyčítať, ako sa menil život za toto dlhé obdobie. Jedným z nich je aj krajan Valent REZNICKÝ z Kacvína, za ktorým sme sa tentokrát vybrali.

Spoznali sa v Amerike

Valent Reznický sa narodil 30. januára 1907 v Kacvíne v slovenskej rolnickej rodine Žofie a Michala Reznických. Jeho otec Michal Reznický pochádzal z Veľkej Lesnej, kym jeho manželka Žofia, rod. Molitorisová bola Kacvínčanka. Zaujímavé je, že sa spoznali v Amerike, kam sa obaja vybrali za prácou. Michal v detstve slúžil u Žida v Toporci, potom však ako 17-ročný vycestoval do Ameriky. Tam sa aj zobrali. Po svadbe sa vrátili do Kacvína, kde sa rozhodli usadiť. Kúpili trošku pola, aj stavebný pozemok, a pustili sa do stavby vlastného domu. Peniaze sa však rýchlo minuli, preto Michal ešte dvakrát cestoval do Ameriky. Celkove strávil za morom trikrát po sedem rokov. Samozrejme starostlivosť o hospodárstvo a výchovu detí spadli na hlavu Žofie. Dodajme, že okrem Valentina mali manželia Reznickovci ešte štyri dcéry: Máriu, Katarínu, Žofiu a Annu. Natrvalo sa Michal vrátil domov v roku 1920. Zomrel v roku 1938.

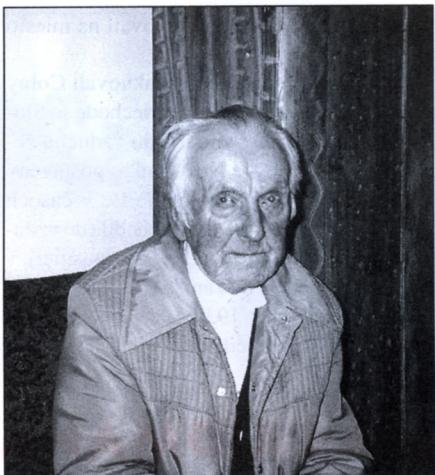
Vzorná gazdinka

Ako sme už spomenuli, počas Michalovho pobytu v Amerike sa o celé hospodárstvo musela starat Žofia. Treba povedať, že to robila výborne.

- Matka dokázala celé gazdovstvo držať pevne v rukách, - spomína Valent. - Nezmohla ju ani ľažká robota, ani choroby. Pamäťám sa, že sme počas prvej svetovej vojny všetci doma ochoreli na španielku, len ona nie. Hospodárstvo sa nám rozrastalo, mali sme koňa, kravy a ďalší statok. Mama si však so všetkým vedela poradiť.

Samořejme v práci museli pomáhať aj deti.

- Pamäťám sa, že som ako trinásťročný spolu so cestrou celú zimu ceplmi obilie mlátil, - hovorí Valent. Popri práci musel byť čas aj na školu. Tú Valent navštievoval šesť rokov v rodnej obci. Vyučovalo sa po maďarsky. Postupne deti dorastli a každý sa pobral svojou cestou. Valentova sestra Mária ešte pred druhou svetovou vojnou vycestovala do Ameriky, kde sa usadila natrvalo. Katarína a Žofia sa vydali a ostali bývať v rodnom Kacvíne. Najmladšia sestra Anna sa vydala ako 16-ročná, žialbohu vo veku 22 rokov ovdovela a po dru-

Valent Reznický dnes...

hej svetovej vojne vycestovala natrvalo do Kežmarku.

Zabudnutý odbojár

V roku 1931 Valent Reznický nastúpil na základnú vojenskú službu v Krakove. Po 18-mesačnom výcviku sa vrátil domov. V roku 1934 sa rozhodol založiť vlastnú rodinu. Za ženu si vzal svoju švagrínú Annu Vidovú z Kacvína. Po svadbe začali bývať u manželkíných rodičov. Žiaľ, do ich harmonického života zasiahla druhá svetová vojna, ktorej sa Valent zúčastnil ako prvý z Kacvína. 6. augusta 1939 ho totiž povolali na šesťtýždňové cvičenie v okolí Nowého Sącza, kde ho zastihlo vypuknutie vojny. Valentov oddiel hned odvelili na front. Za niekoľko týždňov sa viackrát premiestňovali z jedného miesta na druhé, až sa nakoniec pri Przemyšli dostali do nemeckého zajatia. Nemci ich najprv zavreli v tábore v Tarnove, odkiaľ ich vlakmi prepustili do tábora Zigenhaim v Nemecku. Najprv tri týždne sedeli zavretí, potom ich však poslali do práce. Valent pracoval na hospodárstve u jedného gazdu. Po 6. týždňoch ho naďaste prepushobili a mohol sa vrátiť domov. Onedlho, v roku 1942, si však opäť musel obliecť vojenskú uniformu. Na frontu ho už neposlali, musel len absolvovať trojtýždňové zaškolenie v Spišskej Starej Vsi. Potom sa už mohol naplno venovať rodine a práci na hospodárstve. Len škoda, že cestou z nemeckého zajatia stratil Valent všetky doklady. Kvôli tomu je dnes ukrátený o odbojárske príavky.

Na pašeráckych chodníčkoch

Valent Reznický spolu so ženou gazdovali asi na 15-hektárovom hospodárstve. Pochopiteľne ani pred polstoročím nebolo gazdovanie príliš rentabilné.

- Z hospodárstva bolo ľažko len daň zaplatiť, nieto ešte niečo ušetriť, - spomína Valent. - Preto sme sa snažili privyrobiť si, ako sa len dalo. V lete sme so ženou chodili na senokosy za Krakov, ktoré sa tam začíname skôr ako

... a kedysi ako vojak (sprava)

u nás. Po vojne sa dalo zarobiť aj pašovaním. Kedže Kacvín je prihraničná obec, mnoho ľudí od nás sa dalo na pašerácke chodníčky. Bol som medzi nimi aj ja. Na Slovensko sme prenášali o.i. sol, naspäť sme sa vracali s cukrom.

Pašovanie bolo však veľmi nebezpečným spôsobom zarábania, na hranici striehli predsa vojaci pohraničnej stráže, ktorí neváhali proti pašérkom použiť pušky. Aj Valent sa o tom mohol presvedčiť. Raz mu dokonca prestrelili dlaň, ale podarilo sa mu ujsť. V roku 1954 ho však chytili, keď pre jedného suseda prenášal konský postroj. Zavreli ho do väzenia v Katowicach, kde bol vypočúvaný. Nepriznal sa však k pašovaniu. Celý čas tvrdil, že postroj našiel v lese, a tak ho po troch mesiacoch prepustili. Odvtedy už na hranicu viac nešiel.

V rodinnom kruhu

Po desiatich rokoch manželstva sa Valentovi a Anne Reznickovcom narodila prvá dcéra Margita. Potom prišli na svet ďalšie deti: synovia Andrej, Anton, Anton, Ján a dcéry Katarína a Irena. Osud ich však neušetril ani od ľažkých úderov: až štyri zo siedmich detí im zomreli. Syn Anton zomrel ako devätmesačný na zápal mozgových blán, aj ďalší syn, ktorému tiež dali meno Anton, zomrel ako päťmesačný na zápal plúc. Dvojča Ján a Irena odišli z tohto sveta hned po narodení. Ostatní vyrástli a založili si vlastné rodiny. Najstaršia dcéra Margita sa vydala za Františka Molitorisa z Kacvína, mladšia dcéra Katarína sa vydala za Jozefa Milaniaka a ostala gazdovať na rodičovskom hospodárstve. Syn Andrej sa usadil v Čechách. Valentova manželka Anna dlho chorľavela a v roku 1975 zomrela.

Dodajme na záver, že Valent je dlhorčinný členom miestnej skupiny nášho Spolku a verným čitateľom Života. Dnes žije u dcéry Margity. Často spomína na dávne časy o ktorých rád rozpráva svojim 9 vnukom a 4 pravnukom. Želáme mu ešte mnoho krásnych, pokojných dní v kruhu najbližších.

Text a foto: JÁN BRYJA

ZLOŽITÉ CESTY OSUDU

O starobe často hovoríme ako o jeseni života, obyčajne peknej, pokojnej, bez búrok mladosti a leta. Je to obdobie, kedy sa zúročuje kapitol skúseností každého človeka, jeho radostí a smútkov, úspechov a neúspechov. Pekný obraz ženy v jeseni života opísala česká spisovateľka Božena Němcová v zaujímavom románe Babička. Podme však na Oravu, do Chyžného, kde žije jedna z najstarších obyvateľiek tejto obce, 90-ročná Johana NOGOVÁ, rod. Červeňová.

Oravský život

Babička sa narodila 25. marca 1910 v Chyžnom, ako štvrtá zo siedmich súrodencov. Okrem nej to boli: Štefan, Ján, Veronika, Karolína, Ignáč a najmladšia Anna. Detstvo mala ľažké, asi ako väčšina jej rovesníkov v tom čase. Jej rodičia, Ján a Veronika Červeňovci, ktorí gazdovali na nevelkom hospodárstve sa museli dobre zvŕtať, aby užívili tak početnú rodinu. Deti sa od malička museli zapájať do práce na rodičovskom gazdovstve, prípadne ísť do služby. Johana napr. pásala husi, neskôr krvavý, jej brat Ignáč zasa pásaval cez leto voly a tak isto aj ďalší súrodenci.

Keď vypukla 1. svetová vojna, Johana mala sotva štyri roky. Jej otec musel, žiaľ, narukovať a matka s deťmi ostala sama. Keď sa vojna pomaly chýlila ku koncu, začala chodiť do ľudovej školy.

- V škole, - hovorí Johana, - sme sa učili najprv po maďarsky, neskôr po slovensky a

nakoniec po polsky. Z učiteľov sa pamäťam na nášho rechtoru, Madara Raczkaja, ktorý chlapcov za ich nezbednosti, či za to, že sa nepripárali, neraz trestal trstenicou. Hoci

Johana Nogová z Chyžného

som do maďarskej školy chodila pomerne krátko, vela som sa naučila. Viem sa dodnes po maďarsky pomodlit, pamäťam si tiež mnoho iných slov. Zo slovenských učiteľov si dobre spomínam na Hvizdoša a Kašáka. V lete som do školy chodila v krpcoch a v zime zasa v hrubých súkenných kapcoch, ktoré nám šil otec. Knihy a zošity sme nemali, namiesto nich sme nosili čiernu tabuľku, na ktorej sme písali griflíkom. Z detstva mám však najkrajšie spomienky na Vianoce. Na štodorevčernú večeru sme obvykle mávali kapustnicu, hríby, samozrejme nechýbali oblátky a iné dobroty, na ktoré sme sa celý rok tešili. Stromček, ktorý priniesol otec z hory, visel pod stropom. Nazývali sme ho preto podlažník. Ozdobili sme ho jednoduchými šnúrkami, jabĺčkami a kúskami cukru zavinutými v pozlátku. Hoci darčeky sme nedostávali, vždy sme sa tešili na tú neopakovateľnú a pre nás deti zvlášť čaravnú atmosféru Vianoc, na bohatšie jedlo i vianočné zvyky. Po vychodení školy som musela ísť do služby. Neskôr som tri roky slúžila u bohatého gazdu Laciaka, kde som pásala kravy a starala som sa o deti. Za prácu som dostala len odev a stravu. Neskôr som slúžila u Záchymských a nakoniec u gazdu Jozefa Rapčaniaka, ktorý pochádzal z Rabčíc.

Roky v službe utekali veľmi rýchlo a z Johany vyrástla švárska deva. Nebolo jej však súdené hneď sa vydávať, hoci o nápadníkov

nebola núdza. Vrátila sa domov a pomáhala rodičom v práci na gazdovstve. Takto jej ubehli medzivojnové roky, až vypukla 2. svetová vojna. Orava a Spiš sa vrátili ku Slovensku a situácia obyvateľov sa, možno povedať, značne zlepšila. Z tohto obdobia zostala však Johane jedna neveľmi milá spomienka. Prikávala ju ľažká choroba, takže ju lekári poslali do nemocnice až v Nitre, kde strávila niekoľko týždňov.

Domov sa vracala pešo. Trvalo to, ako hovorí, niekoľko dní, ale „prestávku“ si urobila až u sestry v Likavke pri Ružomberku, ktorá tam slúžila ako kuchárka na fare. Po niekoľkých dňoch sa jej pošťastilo nájsť furmana, ktorý ju zaviezol do Trstenej a odtiaľ to mala domov už doslova na skok...

Manželstvo a rodina

So svojím budúcim manželom Jánom sa Johana neoznámila ani na zábave či páračkách, ale... pri pasení kráv.

- Manželov otec zomrel pomerne skoro, - hovorí Johana, - bol to v roku 1933, keď mal Ján len 11-rokov. Pretože bol najstarším zo štyroch súrodencov, časť zodpovednosti za rodinu spadla aj na jeho plecia. Jeho rodina mala slovenské korene, vedľa dedo Ján pochádzal z Liesku na Slovensku. V roku 1944 však musel narukovať do Liptovského Mikuláša a neskôr ho vojnove osudy zaviedli až do Taliana. Domov sa vrátil krátko po skončení 2. svetovej vojny. Sobáš sme mali v lete 1947. Od rodičov som dostala kus poľa, kravu a základnú výbavu. Čosi peňazí som mala usporiadaj až za roky služby. Po svadbe sme začali bývať u manželovej mamy a o dva roky neskôr sa nám narodil náš jediný syn Ján. S manželom sme prezili spolu skoro 40-rokov, zomrel v apríli 1985.

Do nášho rozhovoru sa zapojil aj Johanin syn Ján, ktorý mi peknou slovenčinou poopísal o. i. o svojom niekolkoročnom účinkovaní v tunajšom krajanskom súbore a v dychove, ako aj o tom, že od roku 1970 pracoval osem rokov v Ostrave a Vítkovicach, v bývalom Československu. Spomenul tiež, že rodičia oddávna odoberali život a že jeho otec bol aj členom nášho Spolku.

Nakoniec poznamenajme, že život babičky Nogovej dnes spríjemňuje vnučka Terézia, študentka 1. ročníka AWF v Krakove, kde študuje zaujímavý odbor fyzikoterapia a vnuk Krištof, poslucháč 4. ročníka na JU v Krakove (študuje biológiu). Jej ďalší príbuzní žijú na Slovensku. Hoci sama má dnes isté zdravotné problémy, najmä so slabším sluchom, napriek tomu je plná života a optimizmu. K 90. narodeninám jej želáme najmä veľa zdravia a pohody v krahu svojich najbližších.

VÝSTAVA MODRANSKÝCH MALAROV

POKRAČOVANIE ZO STR. 5

Treba povedať, že Modra je jedným z najväčších vinohradníckych miest Slovenskej republiky a jej vína sú známe nielen na Slovensku, ale aj vo svete. O ich kvalite sa mohli presvedčiť aj účastníci tohto podujatia. Otvorenie výstavy totiž zavŕšila ochutnávka modranských vín, ktoré zvlášť na túto príležitosť poslal primátor Modry Vladimír Medlen. Celé podujatie prebiehalo vo výbornej nálade a každý si z neho odnášal krásny umelecký zážitok. Výstava trvala do 28. januára 2000. Dúfame, že čoskoro sa v Galérii slovenského umenia budeme môcť zoznámiť s dielami ďalších slovenských tvorcov.

Text a foto: JÁN BRYJA

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

STARÁ DYCHOVKA, NOVÁ FARÁ

Dnešný život na dedine sa veľmi odlišuje od toho v minulosti. Iný je aj výzor dnešnej dediny. Starú drevenú zástavbu nahradzujú nové murovanice, miestnu vodné mlyny či kováčske dielne a miesto nich vznikajú menšie či väčšie obchodíky a iné objekty. Spojitosť s minulosťou sa udržuje najmä vďaka zachovávaniu starých tradícii a obyčajov.

Lapšanská dychovka

Dlhoročnú tradíciu na Spiši a Orave má dychová hudba. V mnohých dedinách tvorí neodlúčiteľnú súčasť všetkých väznejších obecných slávností a iných udalostí. Jednu z najstarších dychovek na Spiši majú nepochybne Vyšnolapšania. Založil ju vtedajší vyšnolapšanský kňaz a spišský dekan Ján Palenčár. Prvými kapelníkmi dychovky boli hudobníci z rodín Blazoškov a Gielatkovcov. Žiaľ, z počiatocného obdobia činnosti dychovky sa nezachovala takmer žiadna pamiatka. Po vypuknutí prvej svetovej vojny bola činnosť dychovky prerušená, napoko mnohí jej členovia museli narukovať do rakúsko-uhorskej armády. Po skončení vojny však Lapšania hned pristúpili k obnoveniu činnosti dychovky. Veľkú zásluhu na tom mal najmä vtedajší organista a učiteľ Tomáš Griglák a neskôr jeho syn Gerváz, ktorý sa po otcovej smrti stal kapelníkom a dlhé roky viedol túto kapelu. Činnosť lapšanskej dychovky pomáhal rozvíjať aj kňaz Michal Griglák, lapšanský rodák žijúci v Amerike, ktorý v šesdesiatych rokoch dokúpil pre dychovku niektoré hudobné nástroje a pre jej členov dal zhотовiť nové úbory a neskôr aj novú, ručne vyšívany zástavu. Úbory šil mestny krajčér Anton Šoltýs. Koncom osemdesiatych rokov si Lapšania vďaka finančnej pomoci ďalšieho amerického rodáka Teofila Krišká, ktorý im venoval 1000

Koncert pred kostolom

A. Kapolka a A. Payerchin odovzdávajú diplomy hudobníkom

dolárov, zaobstarali nový komplet hudobných nástrojov. S pomocou pri nákupe nových nástrojov prišiel aj nás Spolok. Po smrti zaslúžilého kapelníka Gerváza Grigláka sa jeho nástupcom stal skúsený hudobník Dominik Griglák. Od jeho smrti kapelu vedú Mieczysław Šoltýs a Milan Griglák. V súčasnosti vyšnolapšanská dychovka má 26 dospelých a 9 mladých členov, ktorí sa len učia hrať na hudobných nástrojoch. Zaškoľujú ich Stanislaw a Marek Wojtaszekovi za finančnej podpory Gminného úradu v Nižných Lapšoch.

Jubilejná slávnosť

Koncom minulého roka, práve na sviatok sv. Cecílie, patrónky hudobníkov, oslavovali Vyšnolapšania 120. výročie založenia dychovky. Oslava, spojená s posviackou obnovenej zástavy, sa začala slávnostnou svätou omšou. Zástavu posvätil mestny farár Roman Gorczyński. Po omši sa členovia dychovky a pozvaní hostia pobrali do miestnej požiarnej zbrojnice, kde sa konala ďalšia časť slávnosti. Medzi hosťami boli prítomní o.i. vojt nižnolapšanskej gminy Antoni Kapolka s manželkou, predseda gminnej rady Franciszek Payerchin s manželkou, vyšnolapšanský richtár Anton Šoltýs s manželkou, mestny farár a kaplán, vedenie požiarnického zboru a urbárskeho spolku, bývalí členovia dychovky a mnoho ďalších. Slávnosť vyvrcholila odovzdaním diplomov Gminného úradu v Nižných Lapšoch bývalým najzaslúžilejším členom dychovky. Medzi vyznamenanými boli: Jozef Blazošek, František Skorupka, Ján Bylina, Jozef Krišk, Alojz Griglák, František Krišk, Jozef Krišk a Jan Griglák. Diplomy odovzdávali vojt Antoni Kapolka a Franciszek Payerchin. Potom nasledoval prípitok a slávnostný obed. Po obeде orchester na spríjemnenie chvíle zahral prítomným niekoľko známych skladieb, pochodov a ľudových pesničiek. Prítomní si mohli vypočuť aj kratší koncert mladej lapšanskej sólistky Pauliny Szwarcovej, ktorú na elektrických organoch sprevádzali mladí hudobníci Adam Šoltýs a Andrej Drážek. Netreba hádam ani

Krajanská klubovňa MS SSP

Nová lapšanská fará

zdôrazňovať, že celé podujatie prebiehalo vo výbornej nálade a všetci sa veľmi dobre zabávali. Dúfajme, že činnosť vyšnolapšanskej dychovky, ktorá sa pravidelne zúčastňuje našich dychových prehliadok, sa bude nadalej úspešne rozvíjať.

Spoločnými silami

Výzor Vyšných Lápš, ako každej inej dediny, sa z roka na rok čoraz viac mení. Lapšania sa vedia zorganizovať a dohodnúť na spoločnej veci, preto všetky obecné práce, do ktorých sa pustia, spravidla rýchlo napredujú. Najväčšou investíciou v posledných troch rokoch je výstavba novej fary v centre dediny, ktorú - dodajme - budujú vlastne dve dediny: Vyšné Lapše a Lapšanka, tvoriace jednu farnosť. Do výstavby novej fary sa pustili v roku 1997. Na tento účel organizovali každý mesiac zbierky peňazí. Stavbu vedú dvaja majstri, ktorí sú platení, ale väčšinu práce robia farníci svojpomocne. Veľa prostriedkov na výstavbu Lapšania získali predajom dreva z miestneho farského lesa. S finančnou pomocou prišli aj lapšanskí rodáci zo zámoria. Práce pod dohľadom miestneho farára Romana Gorczyńského rýchlo napredovali, a tak k dokončeniu výstavby už nevela chýba.

- Ešte treba urobiť dlážky, ukončiť inštaláciu elektrického vedenia a ústredného kúrenia, - hovorí farár. - Tempo práce je dobré aj vďaka

velkej angažovanosti miestnej cirkevnej rady. Dúfam, že do konca júna t.r. sa nám podarí faru úplne dokončiť. Jej posviacku by som chcel spojiť s farským odpustom v deň sv. Petra a Pavla, čiže 29. júna.

Krajanský život

Krajanskú činnosť vo Vyšných Lapšoch, podobne ako v mnohých iných obciach, by bolo treba nejak oživiť. Dnešný neflahký život spôsobuje ľuďom hodne problémov a starostí, preto sa menej angažujú v spolkovej činnosti. Aj v tej sú problémy, ktoré miestna skupina musí urýchlene riešiť. Jedným z nich je aj slabnúci zaujem o vyučovanie slovenského jazyka v miestnej škole. Je sice pravda, že v tomto školskom roku sa pár nových žiakov zapísalo na slovenčinu, nevedno však, či na budúci rok, keď ZŠ bude mať len šesť tried, bude dosťatočný počet záujemcov. Činnosti miestnej skupiny by určite veľmi prospelo, keby mohla plne využívať svoju klubovňu. Žiaľ, jej zlý technický stav to nedovoľuje, o čom sme už neraz písali. Klubovňa si už niekoľko rokov vyžaduje viaceré zmeny a opravy. Žiaľ, na tieto opravy zatiaľ chýbajú peniaze, preto objekt pomaly pustne. Dúfajme, že sa čoskoro nájdú a nebude neskoro na jeho záchrana. Klubovňa musí predsa plniť svoje poslanie.

Text a foto: JÁN BRYJA

SLOVENSKÉ DNI VO VARŠAVE

Posledný mesiac uplynulého roka sa v Slovenskom inštitúte vo Varšave niesol v znamení projektu *Slovenské dni*. Začiatkom decembra bola v priestoroch Inštitútu otvorená zaujímavá výstava *Drotárske umenie zo Slovenska*, na ktorej bola prezentovaná tvorba rodiny Jurovatých. V polovici mesiaca zase v jednom z reštauračných zariadení varšavského Starého mesta prebiehali *Dni slovenskej kuchyne*, počas ktorých si hostia mohli do sýtosti zamaškrtiť na typických slovenských jedlách.

17. decembra 1999 v popoludňajších hodinách sa v Slovenskom inštitúte uskutočnila prezentácia Kysúc, v rámci ktorej boli predstavené nielen miestne firmy, ale aj prírodné a turistické atrakcie tohto regiónu. Poznamenajme, že Kysuce sa nachádzajú v severozápadnej časti Slovenska, na hranici s Poľskou i Českou republikou. Prvú písomnú zmienku o tomto regióne možno nájsť v listine kráľa Belu IV. z roku 1244. Najstaršou usadlosťou je podľa archívnych materiálov Kysucké Nové Mesto,

Záber z otvorenia prezentácie. Zľava: velvyslanec SR O. Nemčok, gen. riad. z MZV SR F. Dlhopolček, št. tajomník Min. kultúry SR M. Gacík, obchodný radca F. Lach, riaditeľka SIA Pobežalová a tajomník ZÚ SR M. Novotný

o ktorom existuje zmienka v dokumente z roku 1254, pričom už v roku 1325 obdržalo mestské práva. V druhej polovici 18. storočia získala väčší význam Čadca (mestské práva dostala v roku 1778), ktorá je podnes administratívnym, hospodárskym a obchodným centrom Kysúc.

Neoficiálna časť podujatia vo vstupnej hale divadla

17. decembra večer sa vo varšavskom Židovskom divadle uskutočnil slávnostný koncert pod záštitou kysuckého rodáka - generálneho riaditeľa Sekcie bilaterálnej spolupráce Ministerstva zahraničných vecí SR Františka Dlhopolčeka. Úžasné výkony folklórneho súboru Jedlovina, speváčky ľudových piesní Heleny Záhradníkovej, Kysuckého komorného orchestra a sopránistky Dagmar Bezačinskej počas takmer dvojhodinového programu viackrát roztieskali hľadisko divadla.

Výborná nálada z koncertu sa preniesla aj do následného neoficiálneho programu vo vstupnej hale divadla, kde za asistencie cimbalovej muziky do neskorého večera zneli prekrásne slovenské ľudové piesne v podaní slovenských i poľských návštěvníkov podujatia.

MICHAL VRCHOVINA

Krajania na plenárnom zasadnutí ÚV SSP

Prof. J. Čongva víta štátneho tajomníka MK SR M. Gacíka (zľava)

ZO ZASADANIA ÚV SSP

Tesne pred Vianocami (18.XII.99) sa v sídle ÚV v Krakove konali zasadnutia predsedníctva a pléna Ústredného výboru Spolku slovákov v Poľsku, ktoré viedol predseda Spolku, prof. Jozef Čongva.

Predsedníctvo

si najprv vypočulo správu o aktuálnej činnosti Spolku v minulom roku, ktorú prednesol tajomník ÚV Ludomír Molitoris. Vyplývalo z nej o.i.:

- V kultúrnej oblasti usporiadal Spolok niekoľko veľkých krajanských podujatí, ako napr. Fašiangy - ostatki v Krempachoch, recitačnú súťaž v Kacvíne, prehliadku dychoviek v Podvuku, Dni slovenskej kultúry na Spiši a Orave, tri výstavy slovenskej výtvarnej tvorby a pod.

- V investičnej činnosti k najväčším podujatiám patrilo dokončenie v hrubom stave výstavby krajanského kultúrneho centra v Kacvíne, oprava strechy, úprava podkrovia a zriaďenie galérie slovenského umenia v sídle Spolku v Krakove

- Vo vydavateľskej oblasti - okrem vydávania Života a poskytovania tlačiarenských služieb vydal Spolok dodatočne niekoľko kníh, o.i. výber prekladov Hviezdoslavových básni Deti Prometeusa, zborník Slovistiká v Poľsku a prácu Klasicizujúca poetika Milana Rúfusa.

Okrem toho ÚV bol spoluorganizátorom slovakistickej hviezdoslavovskej konferencie v sídle Spolku, zapodieval sa otázkami štipendíí našich študentov na Slovensku, slovenskej výučby na školách a usporiadal rad ďalších podujatí.

Predsedníctvo prerokovalo tiež problematiku príprav na XI. zjazd SSP a rozhodlo, že voľebnú kampaň v miestnych skupinách treba ukončiť do polovice tohto roka a v obvodných výboroch do konca 3. štvrtroka. Zjazd by sa mal uskutočniť v poslednom štvrtroku t.r.

V januári t.r. vyšlo 500. číslo Života. V súvislosti s tým sa predsedníctvo ÚV uzneslo usporiadať v sídle Spolku jubilejnú slávnosť. O jej priebehu napišeme v budúcom čísle.

Plénum ÚV SSP

Po prestávke sa v zasadacej sále začalo plenárne zasadanie ÚV Spolku. Jeho rokovaní sa zúčastnil aj štátny tajomník Ministerstva kultúry SR Milan Gacík a Jana Laceková z Odboru zahraničných stykov MK SR. Hostí srdce privítal predsedu SSP Jozef Čongva a súčasne ich oboznámiel s históriaou nášho krajanského hnutia, ale aj s aktuálnou činnosťou a najdôležitejšími problémami Spolku.

Vo svojom príhovore štátny tajomník M. Gacík o.i. zdôraznil, že Slovenská republika má záujem na podporovaní krajánov v zahraničí. V súvislosti s tým má na Slovensku vzniknúť dokonca osobitný úrad pre zahraničných Slovákov. Ministerstvu kultúry SR sa napr. v poslednom období podarilo zvýšiť pomoc krajánom v zahraničí, v tom i nám na výstavbu kultúrneho centra v Kacvíne. Ďalej bude pôsobiť štátny fond Pro Slovakia, prostredníctvom ktorého bude možné v tejto pomoci po kračovať. M. Gacík tiež povedal, že ak vláda schváli ich projekty, MK SR bude môcť finančne podporiť aj iné naše akcie, a zároveň podotkol, že sa o otázkach našej menšiny rozprával aj počas stretnutia na Ministerstve kultúry a umenia PR.

Počas besedy, ktorá sa neskôr rozprúdila, členovia ÚV oboznámili slovenských hostí aj s aktuálnou situáciou v oblasti slovenských bohoslužieb v spišských a oravských farnostiach, s problémom krajanských dôchodcov, ktorí pracovali na Slovensku a dnes nedostávajú potrebnú podporu, pripomenuli štipendijné a iné problémy krajanských študentov na Slovensku a poukázali na potrebu vytvorenia slovenského konzulátu v Krakove.

Pán štátny tajomník si všetko pozorne vyopúľ a odpovedal na mnohé otázky. Vyjadril uznanie za iniciatívlosť a úspešnú hospodársku činnosť nášho Spolku. Zároveň prisľúbil predložiť naše požiadavky príslušným slovenským úradom a podľa možnosti aj pomôcť v riešení niektorých problémov.

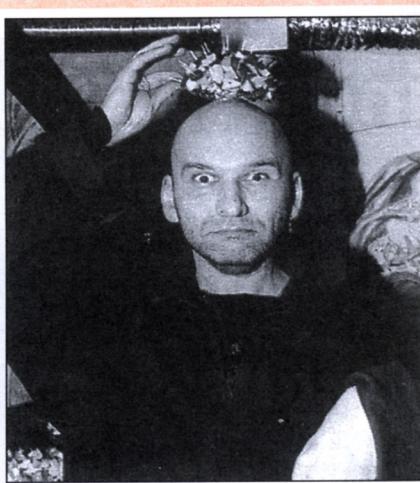
J. Š.

Naša fotohádanka

Naša snímka predstavuje známeho poľského herca a kabaretného umelca, o ktorom sa hovorí, že je najveselším a najvitajším človekom v Poľsku. Iste ľahko spoznáte tohto holohlavého herca, keď povieme, že v televíznom programe TVN má osobitné pravidelné vysielanie Úsmevný maratón (Maraton ušmiechu). Napíšte nám jeho meno a pošlite do redakcie. Medzi autorov správnych odpovedí vyžrebuje knižné odmeny.

* * *

V Živote č. 12/99 sme uviedli fotografie Ewy Błaszczykowej. Knihy vyžrebovali: Cecília Mlynáriková z Čiernej hory, Kristína Waniczeková z Durština a Eva Romanová z Katovíc.

Belania na scéne v Ursuse

Kašubská folklórna skupina

SPOLOČENSTVO V KULTÚRE

Takýto názov má pozoruhodné kultúrne podujatie, presnejšie celopolská prehliadka umeleckej tvorby národnostných menšíň a etnických skupín v Poľsku, ktorá sa každý rok uskutočňuje v Ursuse nedaleko Varšavy. Organizuje ju tamojšie kultúrne stredisko Arsus za finančnej pomoci Ministerstva kultúry a umenia, fondu Batoryho a ďalších sponzorov. Nás Spolok sa na tomto podujatí zúčastňuje od samého začiatku, zakaždým s novým súborom, kapelou, divadelným krúžkom buď inou formou ľudovej umeleckej tvorby. Posledného, už VIII. ročníka tohto festivalu, ktorý sa konal v dňoch 18.-20. novembra 1999, sa tentoraz zúčastnil mladý folklórny súbor Spiš z Novej Belej.

Prehliadka má každý rok veľmi bohatý program. Popri folklórnych i hudobných koncertoch sa uskutočňuje celý rad sprievodných podujatí, vďaka ktorým sa obyvateľia hlavného mesta a Ursusa môžu oboznámiť s kultúrou a vôbec s problematikou národnostných menšíň. Tentoraz to bol o.i. bieloruský literárny večierok, Jam Session 3 mládežníckych skupín a výstava fotografií a iných výtvarných prác zo života Rómov, Huculov a Židov.

Inauguračného koncertu v kultúrnom stredisku Arsus, v ktorom vystúpilo päť súborov a hudobných skupín (o.i. bieloruský, ukra-

jinský, rómsky a bulharský), sa zúčastnili viačerí významní hostia, poslanci Sejmu, predstaviteľia Ministerstva kultúry a umenia a iných inštitúcií, primátor Ursusa, novinári a ďalší.

Ozajstným vyvrcholením podujatia bol však záverečný koncert, ktorý sa uskutočnil za preplneného hľadiska v sobotu 20. novembra min. roka. Viedol ho Krzysztof Mielańczuk. Koncert otvorila svojím vystúpením zaujímavá rusínska folková skupina Serenča z Ropice Poľskej, ktorá upútala pozornosť divákov clivými, ľahavými skladbami a dumkami z oblasti východných Karpát. Neskôr ju vystriedal kašubský folklórny súbor Pleskota z Chmielna, ktorý predstavil prítomným niektoré staré zvyky tejto zaujímavej etnickej skupiny zo severného Poľska, kašubské spevy a hru na neobvyklých hudobných nástrojoch, napr. na bazune, diabolských husliach a na tzv. vrčkobase (súdok s konským chvostom).

Po Kašuboch prišla konečne slovenská pol hodina, ktorú svojím programom vyplnil súbor Spiš z Novej Belej pod vedením Jozefa Majerčáka. Bolo to v tento večer niečo úplne nové, nevidané. Svojím temperamentom Belania doslova strhli divákov, ktorí sa nemohli vynadívať na ohnivé polky, valčíky, rezke čardáše i junácky odzemok a celý rad iných tancov. O pekných, viachlasných spevoch ani nehovorím. Bolo to

skutočne majstrovské predstavenie na ursuskej scéne. Stačí povedať, že keď iné súbory po dlhotrvajúcom potlesku museli niektoré číslo z programu opakovat, Belania to museli robiť niekolkokrát. Keď konečne schádzali z javiska, sprevádzali ich búrlivé ovácie.

Priznám sa, že spočiatku som sa trochu obával o „rezkost“ vystúpenia nášho súboru. Belania totiž vyrazili autobusom za silnej fujavice, ktorá spôsobila, že cesta do Ursusa im trvala vyše 11 hodín. Došli tam krátko pred vystúpením. Obavy však boli zbytočné. Akosi zázračne zregenerovali sily, a aj keď nemali čas na skúšku, ukázali sa v plnom lesku.

Keď potlesk stíhol, mohla sa na scéne ukázať ďalšia, rómska hudobná skupina Perelka a jej bratia z Lodže so sólistkou Krystynou Markowskou, ktorá zaspievala niekoľko zá-dumčívych balád a romancí. Koncert zavŕšilo vystúpenie židovskej, tzv. klezmerskej hudobnej skupiny Va Banque z Lublina, ktorá humorným spôsobom predviedla hudobnoslovné show s mnohonárodnými prvками; okrem židovských aj rumunské, ukrajinské, rómske, balkánske a ďalšie. Aj ona zožala zaslúžený potlesk.

Prehliadka Spoločenstvo v kultúre nepochybne splnila svoj cieľ: umožnila viačerým poľským občanom lepšie spoznať kultúru a život rôznych národnostných menšíň v Poľsku. Verme, že tak bude aj v budúcnosti.

Text a foto: JÁN ŠPERNOGA

Rusínska folková skupina

J. Majerčák preberá diplom od primátorky Ursusa

KUPOVANIE NA ÚVER

Najväčšiu nákupnú horúčku spred Vianoc a Nového roka máme už za sebou, takže teraz, už v pokoji, sa môžeme dlhšie pozastaviť nad nakupovaním vôbec. Niekoľko môže namietnuť, čo možno ešte povedať o takej známej každodennej činnosti, akou je chodenie po nákupoch?! Nakupujeme predsa všetci a odvtedy, ako Feničania vymysleli peniaze, vymieňame ich za veci, ktoré nevyhnutne potrebujeme. Ako to však bolo s nakupovaním kedysi a dnes, keď ľudia, najmä na dedinách, nemali dostatok peňazí a kupovali chceli i museli. Ako si vtedy radili? Nuž áno, kupovali na dlh, úver, kredit alebo ak chceme - na borg.

Na úver nedávame

Takéto nápis vidieť hlavne vo výčapoch piva, či reštauráciach nižšej cenovej skupiny. Oznamujú zreteľne a jednoznačne, „keď nemáš peniaze, do hospody nelez.“ Ako to však vyzerať v praxi? Posedíme, uvidíme! V jednej z oravských krčmičiek sa ružovolica krčmárka Šikovne zvráta okolo hostí. Na tάcke nesie niekoľko štamperíkov a kríglôv s penivým pivom, až sa na tento pohlad prítomným chlapom zbiehajú všetky slinky v ústach. Vidieť, že sú po celodennej úmornej práci veľmi vyprahnutí.

- Marka, - kričí jeden z chlapov na krčmárku, - nalej, zaplatím prvého. Zapíš mi to do zošitia.

Spozornel som. Dostane svoj vytúžený pochár piva na úver, či nie? Ale, áno, a dokonca bez väčších problémov. Krčmárka urobila cenu rukou akési háky-báky v zošite, a bolo to. O chvíľu som si aj objednal nejaké občerstvenie, a keď mi doniesla, spýtal som sa jej, ako je to s tým nápisom, ktorý visí nad jej hlavou.

- Ááá, viete pane, ako to je, - hovorí, - svojich hostí si poznám, takže viem, komu a kolko môžem naliat, a súčasne sa nebáť, že mi dlh nevráti. Všetko mám zapísané v zošite a ešte sa nestalo, že by na konci mesiaca u niekoho zostal nesplatený dlh.

Priznám sa, že ma jej argumenty presvedčili. Nápis tu však naozaj platí. Ved' ani tzv. svojim, ktorí si už stihli vyrobiť zlú reputáciu, nenaleje na dlh, nech by akokoľvek prosili a modlikali.

Svoju ďalšiu cestu som nasmeroval do Malej Lipnice, kde som navštívil Vilhelma Zajáca, bývalého krčmára a obchodníka. Tento starší pán, v súčasnosti už na dôchodku, mi porozprával o tom, ako to bolo s predajom na borg kedysi.

- Od roku 1959 som v našej obci viedol krčmu, ktorú si u nás prenajalo Gminné družstvo (GS) vo Veľkej Lipnici. Aj keď to neboli bohvieaký podnik, nevodiť sa mi zle. Spočiatku som zarábal asi 950 zlôtých mesačne. Nuž aj u nás sa stávalo, že sme občas museli predávať aj na úver. Napr. v zime, keď do krčmy prichádzali obchodníci s drevom. Ved'

pri krčahu piva či fľaške vína sa užatvárali obchody. Spomínam si, že jeden z nich, ktorý vypil niekoľko fľaší vína, povedal, že zaplatí, keď sa bude vracať späť. Dodnes sa však neukázal, hoci odvtedy už uplynulo niekoľko desiatok rokov. Hoci sme mali všetkých dôžňkov zapísaných v hrubej knižke, všetko záviselo od poctivosti človeka. Spomínam si aj na ďalší zaujímavý prípad. V našej obci kedysi hospodáril veľký gazda Jastonek, ktorý mal jediného, žial, duševne postihnutého dospeleho syna. Gazda mal však aj jednu veľkú chybú, rád sa pozrel na dno pohárika, takže si v

Wilhelm Zajac

krčme u žida narobil nemalé dly. Keďže nemal čím zaplatiť, postupne prepisoval na krčmára pole i dobytok, až nakoniec stratil celý majetok, ktorý žid neskôr predal na dražbu. Gazdu a syna nechal bývať v dome, aby mali spoň kde hlavu skloniť. Jeho syn doslužil chudobný ako kostolná myš a po otcovej smrti pásol kravy. Hľa, kam priviedol človeka alkoholizmus...

Naproti zbrojnici sa v súčasnosti nachádza moderná, dobre zásobená predajňa potravín, kde som sa porozprával s predavačkou Kristínou Boháčikovou.

- O kupovaní na úver vám toho veľa nepoviem, - hovorí, - u nás sa to totiž nepraktikuje a keď aj, tak len veľmi ojedinele. Môžem vám však pri tejto príležitosti povedať o svojom dedkovi Ludvikovi Šimekovi, ktorý mal kedysi krčmu. Všetkých dôžňkov si presne zapisoval do hrubej knižky. Nepomohlo mu to však, keďže mu krčmu vykradli a pritom sa záhadne „stratila“ aj kniha. Prišiel takto o všetky svoje peniaze a zostal chudobným. Ale to je už iná história.

Dlh v obchode

Z Malej Lipnice som sa pobral na „výzvedy“ po ďalších obchodoch na Orave a moja cesta ma zaviedla do obchodu so zmiešaným tovarom v Podvuku. Jeho majiteľka Jozefína Grapová mi povedala: - Kupovanie na borg? Ále, áno, ved' čo máme robiť s našimi stálymi

zákazníkmi, ktorí neraz prídu urobit väčší nákup a k tomu im chýba pár zlôtych? Tento dlh zapísme do zošita a pri najbližšej výplatke dôchodku nám všetko do groša vyplatia. Niekoľko ľudia časť tovaru vrátia a prídu si poň neskôr. Počkáme im, ved' nám ide o to, aby až nabudúce prišli nakúpiť práve sem. Musíme byť predsa konkurencie schopní. Stalo sa nám sice, že jednému nášmu stáemu zákazníkovi sa postupne nahromadil väčší dlh, asi 150 zlôtych, a on na dlhší čas zmizol. Nakoniec si dlh predsa len vyrovnal, aj keď len po častiach. Teraz sme už opatrnejši.

Pripomieniem, že na úver nikomu nepredajú alkohol a cigarety, snáď len niektoré potraviny, ako je chlieb, mlieko, maslo...

- Niekoľko sa tiež stane, - pokračuje obchodníčka, - že príde dieťa a chce nejaký cukrík, no nemá naň dosť peňazí. Čo máme urobiť? Poslať ho preč? Nie, aj vtedy robíme výnimku, ved' jeho rodičia neskôr vyrovrajú aj tento „dlh.“ Kupovanie na borg je však dosť zriedkavé. Väčšina občanov sa totiž nechce zadlžiť. Stáva sa to najmä starším osobám, ktoré majú nízky dôchodok a niekoľko im pred koncom mesiaca jednoducho nezostane ani na príslovečný bochník chleba.

Vidieť z roka na rok čoraz viac chudobenie, najmä pre zlú poľnohospodársku politiku a nepriaznivé cenové relácie. Všetci vieme, že ceny poľnohospodárskych produktov sú katastrofálne nízke, proti čomu roľníci neraz protestovali, žial, bez väčšieho úspechu. Navštívil som aj jeden z piatich obchodov v Podsklí, ktorého majiteľmi sú mladí manželia Mária a Marek Kusperovci. Aj ich som sa spýtal, ako sa darí predajni a či predávajú aj na borg.

- Spočiatku sme sa snažili tomu vyhnuti, - hovorí M. Kusperová, - ved' sme si najprv museli vykalkulovať, čo a ako sa miňa a aký je zisk z predaja. Neskôr sme sa však nemohli ubrániť tomu, že niektorí ľudia, hlavne starší, platia za časť tovaru pozdejšie. Treba však povedať, že našu dôveru zatial nikto nesklamal. Dlh zapisujem do zošitia, takže mám dobrý prehľad o dôžňkoch, ktorých však nie je veľa a ani sumy nie sú vysoké, od 5 do 15 zlôtych. Kupovanie na dlh je asi pre mnohých jednoducho nevyhnutnosťou, ved' ako majú využiť takého malého starobného či invalidného dôchodku?

Skončila sa moja pút po oravských obchodoch a obchodíkoch, z ktorej som si odnášal niekoľko postrehov. Kedysi rozšírený spôsob predaja na úver, či borg pretrváva na Orave aj nadalej, hoci v oveľa menšej miere. Z obchodov či reštaurácií však celkom nevymizli zošity a knihy s menami ľudí, ktorí sa chtiac nechtiac stali dôžňkmi. Príčiny tohto javu sú však oveľa hlbšie, ako by sa zdalo na prvý pohľad. Podľa mňa súvisia o. i. s postupným zbedačovaním časti spoločnosti, v tom roľníkov. Je smutné, že niektorí z nich sa musia zadlžiť aj pri nákupe bežných potravinárskych výrobkov. Iné je to vtedy, keď sa ľudia zadlžujú kupovaním luksusných vecí, či predmetov

Skončil sa sviatočný čas Vianoc, oslavili sme aj príchod nového roka. Vstúpili sme teda do roka 2000, ktorý sa nesie v znamení Veľkého jubilea, čiže výročia narodenia Božieho syna - Ježiša Krista. Pripomeňme si niektoré údaje z jeho života a smrti, pretože sú ešte stále zahalené akýmsi rúškom tajomstva.

Traduje sa, že Ježiš Kristus sa narodil o polnoci z 24. na 25. decembra. Vezmíme si teda na pomoc Bibliu a pokúsmo sa hľadať presný čas jeho narodenia a smrti.

Kedy sa narodil Ježiš?

V evanjeliu Sv. Matúša (hlava 2.), sa píše: „*Ked' sa potom narodil Ježiš v Betleheme Juhovom za dní Herodesa kráľa, aj mudrci od východu Slnka vypravili sa do Jeruzalema vraviac: Kde je ten narodený kráľ židovský? Lebo videli sme hviezdu na východe Slnka a vypravili sme sa, aby sme sa mu klanili.*“

Biblia ďalej uvádzá, že v čase narodenia Ježiša sa na nebi ukázal neobvyklý astronomický jav, tzv. hvieza betlehemskej. Na východe bola táto hvieza veľmi jasná, takže neušla pozornosti mudrcov. Keďže títo mudrci boli astrológovia, pomocou výpočtov zistili, že sa narodí kráľ židovský a preto sa vybrali na cestu, aby sa mu poklonili. Biblia ďalej uvádzá: „... A hľa, hvieza, ktorú užreli na Východe Slnka, išla pred nimi, až prišla a zastavila sa nad miestom, kde bolo Dienta.“

Aká to bola hvieza, ktorá sa rýchle pohybovala a potom zostala stát? Čo všetko sa už o tejto hviezde popísalo. Koľko sa len o nej astronomovia nadohadovali. Mohli by sa o tom popísať stovky strán. Jedni tvrdia, že to bola *Halleyova kométa*, ktorá sa svojím zjavom najviac podobá vlasaticiam, kresleným zvyčajne nad betlehemskými jasličkami. Iní tvrdia, že to bola *nova*, čiže vybuchujúca hvieza, ktorá po dlhom čase približne rovnakej jasnosti náhle zvyšuje intenzitu žiarenia až miliónnásobne, ďalší zase, že len obyčajná *konjukcia*, tzn. zdalivé stretnutie dvoch planét, Jupitera a Saturna. Astrológovia tvrdia, ak Biblia uvádzá, že hvieza išla pred mudrcmi, poukazuje to jasne na planétu. Aj zmienka, že hvieza zostala stát, je toho dôkazom. Planéty totiž zostávajú zdanlivo stát na jednom mieste v okamihu, keď u nich nastáva tzv. spätný pohyb. Ako vieme z astronomie, v našej slnečnej sústave máme iba dve jasné planéty, a to Venuš a Jupiter. Biblia píše, že táto jasná hvieza bola na východe Slnka. Východ Slnka v astrológii znamená miesto jarnej rovnodennosti. Biblia uvádzá, že Kristus sa

narodil o polnoci, lebo táto hvieza zostala stát v polnočnom bode, inými slovami kulminovala. Ale potom to nemohla byť Venuš, lebo tá sa môže pohybovať len v blízkosti Slnka. Raz ju vidíme ako zorničku, inokedy ako večernicu. Keď táto planéta kulminovala polnočným bo-

22. marca 26. roku, 27. apríla 27. roku, 7. apríla 30. roku, 3. apríla 33. roku, 26. marca 34. roku a 23. apríla 34. roku.

Z týchto šiestich dátumov potom odborníci vylúčili tie, ktoré nezodpovedajú ostatným historickým údajom. Napríklad Ján Krstiteľ začal svoju činnosť podľa Lukáša v 15. roku vlády Tibéria. To znamená, že to bolo v rokoch 27 až 34, lebo neved-

no, ktorý kalendár treba použiť. Väčšina historikov na základe ostatných chronologických údajov z Biblie usudzuje, že roky pred rokom 30 a po roku 33 sa na ukrižovanie Krista nehodia. Potom teda zostávajú dva dátumy: 7. apríla 30. roku a 3. apríla 33. roku. Obidva tieto dátumy pripadajú na 14. nisan v súlade s evanjeliami Svätého Jána. Ukrižovanie teda nastalo v deň, keď sa tradične obetoval velkonočný baránok. To plne súhlasí s výkladom viery, že Kristus sa obetoval za hriechy ľudí. V ktorý deň ho vlastne ukrižovali? Ani to nie je jednoduché určiť.

Sv. Peter v preslove prednesenom sedem týždňov po ukrižovaní cituje proroctvo Joelenovo, že „Slnko sa zmení na tmu a Mesiac na krv.“ Pri hlbokých mesačných zatmeniach má stmavnutý Mesiac skutočne krvavočervené zafarbenie. Došlo práve v tomto čase k zatmeniu Mesiaca? Najnovšie astronomické výpočty hovoria, že áno, ale v Jeruzaleme toto zatmenie nemohlo byť viditeľné. Išlo snáď o lokálnu atmosferickú poruchu a nápadný meteorologický úkaz, čomu by nasvedčovali evanjelia Matúša, Marka a Lukáša.

Toľko teda z tajomstiev, ktoré dodnes obostierajú postavu spasiteľa ľudstva, Ježiša Krista, od príchodu ktorého nedávno uplynulo 2000 rokov. (pk)

JEŽIŠOVE TAJOMSTVÁ

dom, bol práve nultý stupeň súhviedzia Barana. Ak je u nás polnoc, u našich protinožcov je pravé poludnie. Práve tak je jesenná rovnodenosť v presnej opozícii s jarnou rovnodenosťou. Tu je teda správny dátum narodenia Ježiša Krista - narodil sa v čase jesennej rovnodennosti, keď Slnko vychádza zo súhviedzia Panne a vstupuje do súhviedzia Váha.

Keď teda vieme, že Ježiš sa narodil 23. septembra, prečo oslavujeme jeho narodeniny v čase zimného slnovratu? Vysvetlenie je dávno a dobre historicky doložené a známe. Kresťania boli v tej dobe vo veľkej menštine a museli sa prispôsobiť pohanom, ktorí oslavovali zimný slnovrat.

Tajomstvo Kristovej smrti

Málokto vie, že nielen narodenie, ale aj smrť Ježiša Krista je ešte stále zahalená tajomstvom. Dodnes vlastne presne nevieme, kedy Kristus zomrel. Všetky štyri evanjeliá Nového zákona totiž uvádzajú, že Kristus bol ukrižovaný v piatok poobede v mesiaci *nisan*, čo je siedmy mesiac židovského kalendára. Ani jeden z evanjelistov však neuvádzá letopočet. Zhodne však tvrdia, že to bolo v čase, keď rímskym mestodržiteľom v Judei bol Pontius Pilatus (Pilát). No a z rímskych prameňov sa dá zistiť, že Pilatus bol mestodržiteľom v Judei v rokoch 26 až 36 nášho letopočtu.

Evanjelisti Matúš, Marek a Lukáš zhodne uvádzajú, že Ježiš zomrel v prvý deň židovských slávností Pasach, teda v 15. nisane. Svätý Ján zase tvrdí, že to bolo v 14. nisane. Zdalo by sa teda, že celý problém je jednoduchý. Stačí zistiť, v ktorom roku uvedeného obdobia vlády Piláta pripadol piatok na 15. alebo 14. nisan. V skutočnosti je to však omnoho zložitejšie. Starý židovský kalendár bol totiž *lunisolárny* (súvisiaci s Mesiacom a Slnkom), a dosť nepravidelný. Napríklad aj 29 a 30 dňové mesiace sa v roku nepravidelne striedali. Mnohí učenci sa snažili tento problém vyriešiť, ale výsledky zvyčajne nesúhlasili s pozorovaním. Dokonca aj slávny nemecký astronóm Johannes Kepler (1571-1630), považoval tento problém za neriešiteľný. Vedcom sa až v 20. storočí podarilo zostaviť zložité vzorce, ktoré umožňujú matematicky vypočítať začiatok mesiaca v starom židovskom kalendári. Ďalším problémom je však aj začiatok roka podľa starého židovského kalendára. Tento tiež neboli pravidelný. Riadiel sa totiž nielen astrologickými, ale aj meteorologickými údajmi. Keď vedci zohľadnili všetky tieto komplikované faktory, dospeli k tomu, že existuje šesť možných dátumov ukrižovania Ježiša Krista:

KRÁTKO Z ORAVY

Vo februári sa 50 rokov dožíva krajan Viktor Tisoník z Chyžného (25. 2.). Jubilantovi prajeme veľa zdravia, šťastia a duševnej pohody.

14. februára si pripomíname deň sv. Valenty, čiže sviatok všetkých zaľúbených. V tento nezvyčajný deň sú aj na Orave mladenci galantnejší k dámam svojho srdca. Niektorí posielajú svojim milým listy a obdarúvajú ich kvetmi.

Zlodeji nelenili ani koncom roka, napr. občianke z Jablonky ukradli horský bicykel. Neznámi páchatelia sa vlámalí do niekoľkých riaditeľní ZŠ v Hornej a Dolnej Zubrici, čo im vynieslo zisk v hodnote 5 tisíc zlotých. Nepodaril sa však pokus o vlámanie do obchodného pavilónu v Jablonke, kde zlodejov vyplášil zvuk poplachu.

PETER KOLLÁRIK

J. Majerčáková v sprievode detí otvára stretnutie

Jasličky v podaní starších žiakov

KRAJANSKÉ OBLÁTKOVÉ STRETNUTIE

Fašiangy sú obdobím plným zábav a radosti, v ktorom nechýba mnoho pekných podujatí. Patria k nim aj krajanské oblátkové stretnutia v miestnych skupinách, ktoré v mnohých obciach majú už dlhorčnú tradíciu a vždy pritahujú množstvo účastníkov.

Prvé tohtoročné oblátkové stretnutie pripravili Novobelania. Konalo sa v sobotu 8. januára v miestnej hasičskej zbrojnici. Aktív miestnej skupiny na čele s podpredsedom Františkom Brodovským vynaložil veľa úsilia na to, aby aj v novom, 2000. roku bolo stretnutie zaujímavé a pestré, a aby všetci boli s ním spokojní. Začiatok slávnosti, plánovaný na 19. hodinu, sa trošku presunul, keďže do zbrojnice do poslednej chvíle stále prichádzali skupinky mladších a starších krajanov. Krátko po pol ôsmej v mene výboru MS oblátkové stretnutie otvorila Jana Majerčáková, ktorá privítala prítomných krajanov a hostí, medzi nimi miestneho farára K. Koniorczyka, riaditeľa krempašského gymnázia J. Szenderewicza s manželkou, miestny učiteľský zbor s riadi-

teľkou L. Klukoszowskou a jej zástupcom D. Surmom a redaktora Života. Kultúrny program začal vystúpením žiakov slovenskej základnej školy, ktorí sa prítomným predstavili najprv kratkou scénkou s jasličkami, potom zarecitovali niekoľko veršovaniek a básni, spievali slovenské koledy a nakoniec prednesli niekoľko novoročných vinšov. Za svoje vystúpenie boli odmenení vrelým potleskom. Koledy spolu s nimi spievali všetci prítomní. Potom sa k slovu dostali starší žiaci, ktorí jasličkami pobavili všetkých divákov. Kultúrny program zavŕšilo vystúpenie belianskeho folklórneho súboru pod vedením Jozefa Majerčáka. Súbor, známy už asi celej našej krajanskej komunité, sa aj tentoraz zaskvel výborným programom, plným slovenských a spišských spevov a tancov. Mladí Belania, ktorí už získali hodne skúseností nielen na domácich, ale aj na zahraničných scénach, si počínali takmer profesionálne. Z tvári všetkých belianskych divákov sme mohli vyčítať radosť a hrdosť na svoj súbor. Preto nečudo, že ich vystúpenie

odmenili dlhotrvajúcim potleskom a množstvom pochvalných slov.

Po kultúrnom programe nasledovala vari najhlavnejšia časť stretnutia, keď miestny farár K. Koniorczyk požehnal oblátky. Skôr než ich mladí Belania v regionálnych krojoch poroznášali medzi prítomných, všetci si pripomnuli pamiatku zosnulých krajanov a spoločne sa za nich pomodlili. Potom sa už každý s každým delil oblátkou, všetci si navzájom blahoželali a do nového roka si priali všetko najlepšie. Po týchto krásnych chvíľach sa už v miestnosti začala šíriť vôňa pečených kuracích stehienok - začala sa totiž podávať večera. Opäť zošvadlalo bolo počúť pochvalné slová, tentoraz na adresu zručných krajanských kuchárov, ktoré mali v tento večer asi najviac práce.

Po večeri sa o slovo prihlásila známa novobelinská kapela v zložení: Alojz Dlhý - basa, Severín Kurnát a František Ščurek - husle, Jozef Kurnát - harmonika a Cyril Ščurek - gitara. Ako prvý sa do tanca pustil riaditeľ krempašského gymnázia J. Szenderewicz s manželkou, ku ktorým sa vzápäť pridali ďalšie dvojice. Onedlho tancovala takmer celá sála. Svižné rytmus poliek, valčíkov, ale aj modernejších skladieb rozih-

Vystupuje krajanský folklórny súbor

Tancovala celá sála

Farár K. Koniorczyk požehnáva oblátky

Učitelia pri jednom stole

rali žilky aj tým najstarším. Kto netancoval, mohol si pobesedovať a porozprávať sa so známymi a priateľmi. V prestávkach medzi jednotlivými tanecnými kolami sa v sále ozýval zvučný spev belianskych krajanov. Všade vládla výborná nálada a zábava trvala dlho do noci.

Žiaľ, všetko dobré sa raz musí skončiť. Skončila sa aj táto milá slávnosť. Belianski krajania sa spokojní a šťastní rozchádzali domov s pevným presvedčením, že sa o rok opäť stretnú na novom oblátkovom večierku.

Text a foto: JÁN BRYJA

Belianski krajania spievajú koledy

ŠTUDENTSKÁ SLÁVNOSŤ

30. novembra 1999, vo večerných hodinách sa v sídle ÚV SSP v Krakove konala nevšedná udalosť: slávostné pasovanie na študentov poslucháčov prvého ročníka slovakistiky JU. Slávnosti sa zúčastnili: vedúca katedry slovakistiky Doc. Halina Mieczkowska, lektorky Mgr. Vlasta Juchniewiczová a Dr. Anita Krčová, Dr. Elžbieta Orwińska-Ruzicková, Doc. Józef

Zarek, tajomník ÚV SSP Ludomír Molitoris a šéfredaktor Života Ján Šternogá, vyše 50-členná skupina študentov slovakistiky JU a asi 20-členná skupina študentov slavistiky z Prešova, ktorí boli ich hostami.

Stretnutie prebiehalo v milom priateľskom ovzduší. Tak domáci študenti, ako aj ich hostia sa celý večer výborne zabávali. Treba povedať, že prváci to vôbec nemali také jednoduché. Aby mohli byť povýšení do študentského stavu, museli sa preukázať vysokými znalostami slovenčiny a vedomosťami o Slo-

vensku. Starší kolegovia pripravili pre nich neraz veľmi dômyselne vymyslené vety v slovenčine, ktoré museli prečítať a preložiť do poľštiny. Kedže všetci v tejto skúške dobre obstáli, mohli byť pasovaní na študentov.

Týmto sa podujatie ešte neskončilo, skôr naopak, rozprúdila sa zábava, počas ktorej sa uskutočnili rôzne súťaže medzi slovenskými a poľskými študentmi, spoločný spev a pod. Bolo to veľmi vydarené podujatie, na ktoré budú všetci určite dlho spomínať.

Text a foto: JÁN BRYJA

Pohľad na účastníkov slávnosti

Doc. H. Mieczkowská udeľuje prvoročiakom osobitné diplomy

Pascale pozerala do záhrady na jesenné kvety. Chryzantémky hýrili pestrými farbami, no vôňa ich kvetov bola už mŕtva. Prí plete plakal strom suchými pozlátenými slzami.

- Tak, jeseň je už tu, - povedala si Pascale.

Myslela pritom nielen na záhradu, ale aj na seba. Pascale dlho študovala a vydala sa pomerne neskoro. Odvtedy prešlo desať ro-

la, že v kufri je ešte veľa voľného miesta. Vzdychla si. Musela podistým na niečo zabudnúť, lebo mamička zatvárala zvyčajne kufor s velkou námahou a vždy ju volala: „Pod a pomôž mi, tlač z celej sily...“ Čo môže otecko ešte potrebovať?

Zrazu sa tvárička Nicole rozjasnila a na okruhlych líčkach sa jej zjavili jamky. Iste mu býva smutno, keď cestuje vždy tak sám. Ako

že je stále taká, ako keď sa s ňou oženil, hoci lica jej už nekvitli ružami ako zamladí.

Keď sa objavila Jeana s medenými vlasmi, zdalo sa mu, že vyšlo slnko...

Hotel pôsobil ako milý rodinný podnik. Jacques ho nevybral úmyselne, ale neočakávaná porucha auta ich prinútila ubytovať sa práve tu.

FRANCOISE SAGANOVÁ

ZIMA BUDE SLADKÁ

kov. Pascale však vyzerala stále veľmi dievčensky.

A predsa...

Na chodbe zacupotali drobné krôčky. Ruka, hľadajúca príliš vysoko umiestnenú kľučku, zaklopkanie na dvere - a do izby vstúpila Nicole.

- Divé husi už odleteli? - spýtala sa matky.

- Áno, dcérka, odleteli. Pozerám sa na chryzantémky...

Chryzantémky nezaujímali Nicole, ktorá mala rada iné kvetinky: fialky, konvalinky a nezábusky. Nicole začala poskakovať na jednej nohe okolo stola, pošmykla sa, zachytila sa o postielku a vtedy zazrela na jej veľký otvorený kufor.

- Ach, otecko opäť odchádza?

- Dobre vieš, že musí cestovať. To je jeho zamestnanie.

Pravdaže, vedela to. Otecko bol inšpektorom u akejsi firmy, ktorá čosi vyrábala. A taký inšpektor musí cestovať na rôzne miesta a robiť inšpekcie. Bolo jej vždy smutno, keď otecko odchádzal, no o to s väčším vzrušením očakávala jeho návrat. Vtedy bol v celom dome sviatok a z kuchyne sa šírila vôňa čerstvých záuskov.

- Otecko odcestuje hned?

- O hodinu. Ešte si šiel čosi vybaviť, ale auto už vytiahol z garáže.

- A kufor...? Prečo je prázdný?

- Kufor? Otecko si poradí aj sám, drahá. Je predsa dosť silný a vie si svoje veci zabaliť.

Nicole bola však presvedčená, že ani jeden muž si nevie zbaliť svoje veci. Všeličo pozabúda... Mamička to tiež dobre vedela. Možno, že otecko nebude mať dosť času, aby si spomenul na všetko, čo treba vziať. O hodinu odchádza.

Dievčatko sa rozhodlo, že zbalí oteckovi kufor samo.

Elektrický strojček na holenie a pyžamu, - šomralo si. - Už to má... Aj uterák. Treba to natlačiť, aby zaberali čím menej miesta... Hned ju pohľadám...

Keď Nicole prehľadala izbu i kúpeľňu, prešla do kuchyne, vzala balíček keksov a pekné voňavé mydlo. Po návrate do izby zistila,

náramne musí byť smutný, keď sa usadí večer v neprívetivej hotelovej izbe. A večery, ktoré tráví otecko s Nicole doma, bývajú také veselé. Posadí si ju na kolenná a hrajú sa súčasne so všetkými hračkami. Sú medzi nimi: čierny oslík Martin, modrý zajačik Mana a plyšový psík bez mena, veľmi škaredý, ale veľmi obľúbený, ktorý má tolko rokov ako Nicole a počas svojho dlhého psieho života prišiel iba o jednu nohu a o ľavé ucho. Áno, Nicole prišla konečne na to, čo chýbalo v oteckovom obrovskom cestovnom kufri.

Nicole urobila dobre, že zbalila oteckove veci. Keď sa Jacques vrátil, Pascale sedela v salóne s nudnou paní Bellagrainovou, ktorá donekonečna prefahovala svoju návštevu.

Jacques s kufrom v ruke odchýlil dvere:

- Odchádzam, Pascale, - povedal.

- Dobre, dovidenia, - odpovedala mladá žena, trochu poblednutá. Nicole cupkala za oteckom až k autu. Dobehla ta až vtedy, keď už sedel za volantom. Otec ju v rýchlosťi pobožkal a nervózne povedal: - Chod už, ponáhlam sa!

Nicole netušila, že išiel po krásnu sekretárku Jeanu, po jej písací stroj a elegantné kufre z krokodílej kože. Pascale však o tom vedela.

Jeana bola zvyknutá na úspechy a snažila sa získať si tohto odmeraného muža, ktorý myslí iba na prácu a svoju rodinu. Spočiatku pracovala nedbalo, ba takmer s odporom, neskôr však so záujmom a temperamentom. Jacques si vybral Jeanu za sekretárku preto, že mala potrebnú kvalifikáciu, bola chápavá a - červenovlasá. Vstúpila do jeho života v tej pravej chvíli. Keby bol mladý, pohrdol by jej trikmi, lebo by bol vytušil, čo nimi sleduje. Jacques bol však už desať rokov ženatý... a mal ženu rovnako starú, ako bol on sám...

Zatiaľ čo on sa cítil na vrchole mužskej zrelosti, jeho manželka prichádzala do rokov, keď dostávajú ženské črtky akúsi vzrušujúcu pružnosť a potom sa zvrášťa ako jemný hodváb. Pascale bola láskavá, pokojná, mala vynovenú povahu, a tak oddane ľubila svojho manžela, že naozaj nebolo možné očakávať z jej strany nejaké podrazy alebo nepríjemné prekvapenia. Zbožňoval ju a večne jej vyčítal,

- Je tu prekrásne. Strávime tu dnešný deň... chceš? Ved nemáme čo zmeškať, - povedala Jean.

- Máš pravdu, všetko stihнемe, - zasmial sa. Pracovná porada, na ktorú si vyžiadal sekretárku, sa mala konať až o osem dní.

O chvíľu vstúpila bez zaklopania do jeho izby celá obložená vankúšmi.

- Chyžná zabudla priniesť vankúše, - povedala, - tu je jeden pre teba a druhý...

- Spávam bez vankúša, - povedal podráždenie Jacques.

Kým upravovala posteľ, odišiel do vedľajšej izby.

- Idem si vybalíť kufor.

- Čo ti je? - spýtala sa Jean, keď začula čudný zvuk.

Jacques, ktorý stál k nej chrbotom, bol ako obarený: uprene hľadel na čierneho oslíka, modrého zajačika a na dcérku veľmi zbožňovaného psíka bez mena s troma nohami a bez jedného ucha, ktorého kúpil v návale šialenej otcovskej radosti jednodňovému nemluvňaťu.

- Kde sa tu vzali tie odporné hračky? - spýtala sa Jeanu podráždenie, hoci ani sama nevedela, prečo. - Musela ich tu nechať chyžná.

- Tie hračky dobre poznám, - odpovedal Jacques chladne.

- Chyžná určite nemá takéto hračky. Všetko o nich viem... Martin je veľmi tvrdohlavý, Mana skáče často z kúta do kúta, takže sa nikdy nevie, kde práve je...

- Čo sa to s tebou robí? Vari si sa zbláznil!?

- Nie, to nie, moja drahá, nezbláznil som sa.

- Tak potom si nerob zo mňa blázna!

Za jeho chrbotom tresli dvere, Jacques sa však neobrátil a zadumane pokračoval: - A pokiaľ ide o plyšového psíka, jeho život je životom rodiny, ktorá bola v minulosti veľmi šťastná a v budúcnosti sa opäť takou stane...

Majiteľka hotela sa veľmi prekvapila, keď videla zostupovať dolu schodmi čerstvého hosta.

- Pripravte mi účet, za mňa i za moju spočinčiku. Prosím vás, a zajtra ráno jez oznámite, že ma neočakávane odvolali. Nechcem ju vyrušovať...

- Odvolali? Kto vás odvola?

- Zajačik a plyšový psík... Napokon, povezte jej, čo chcete, - uklonil sa a vykočil smerom k autu.

Pascale, oblečená v širokom plášti, sa túlala uprostred hľbokej noci po jesennej záhrade. Pod nohami jej šuchotalo suché lístie a vzduch bol ľahký od vône chryzantém.

Nicole sladko spala. Pascale nemohla zaspať. Myslela si, že prechádzka po záhrade jej pomôže.

Do pustej ulice odbočilo akési auto, reflektory osvetili stromy, z ktorých poletovalo lístie. Auto zastalo.

- Jacques!

- Dobrý večer, Pascale. Dobrý večer, drahá.

- Ale... prečo si sa vrátil? Čo sa stalo?

- Nič sa nestalo. Iba cestou som si uvedomil, že je zbytočné, aby som šiel na poradu, ktorá bude až na budúci týždeň, už tak zavčasu a najmä, aby som ta išiel so svojou sekretárkou.

- Predsa...

- Podme dnu, drahá. Noc je chladná, ved je už jeseň.

- Áno, už je jeseň, Jacques. Zdá sa mi, že jar už navždy zomrela a čoskoro sa začne večná zima...

Muž neodpovedal. No keď sa ocitli v templom byte, kde spala ich dcérka, nežne si pritílil ženu k sebe.

- Jeseň je nádherné ročné obdobie, - povedal, - lebo v nej žijú všetky nádeje jari a všetky očakávania leta. Zima bude sladká, Pascale...

- Kto ti to povedal, drahý?

- Nik... A predsa... Možno ty, možno život. Možno však, že mi to pošepol malý plyšový psík, ktorému chýba jedno ucho, má len tri nohy a už toľko rokov je bez mena...

(International express, č. 50/1998)

ROBERT GRUBER

TMAVÉ POSTAVY

Nebola to zvlášť prijemná štvrt, v ktorej sa Peter McCall práve ocitol. Zabočil do tmavej bočnej uličky. Vo svetle blikajúcej svetelnej reklamy, ktorá bola očividne pokazená, zbadal nejakú ženu. O chvíľu ju pohtila tma, ale McCall počul, ako kráčala ku kontajnerom. A zrazu mu takmer vbehla do náručia. Odhadoval ju tak na dvadsať. Stažka dýchala.

- Prosím vás, pomôžte mi! - zašeckala. - Prenasledujú ma!

- Nevidím nikoho, - povedal McCall.

Spoza rohu sa vynorili tmavé postavy, ktoré pripomínali mátohy. Ich kroky boli takmer nečujné. Skôr ako McCall stihol niečo povedať, mladá žena ho odtlačila nabok, rovno do najbližších vchodových dverí. Tam nedopadalo žiadne svetlo a ak budú mať trochu šťastia, prenasledovatelia prejdú okolo, bez toho, aby si ich všimli. Prešli popri nich. McCall počul hlasy, ale nerozumel, čo hovorili. Jeden z nich šiel popri vchode celkom blízko, tak blízko, že McCall videl, že je to urastený muž s kučeravými vlasmi. O chvíľu hlasy zanikli. Vzduch bol čistý. Iba túlavá mačka nehlučne bežala po chodníku.

- Zmizli, - povedal Peter McCall.

- Dobre, - poznamenal žena a chcela ísť ďalej.

- Počkajte! Čo chceli tí muži od vás?

- Budete mať iba ľahkosti, keď vám to poviem...

McCall sa usmial: - Možno, ale to mi neprekáža. Som policajt.

- Oh, - vyšlo jej z úst a jemu nebolo jasné, čo to malo znamenať. Možno nemala rada policajtov, možno čosi skrývala...

- Ste z mrvavostnej polície?

- Nie, z oddelenia vrážd.

Zdalo sa, že sa jej uľavilo

- Máte preukaz? - spýtala sa žena, keď vyšli na svetlo.

- Tu je môj odznak, - povedal McCall a vytiahol ho z vrecka.

- A máte aj služobnú zbraň?

- Jasné, - povedal.

- Odviedtie ma odtaľto? Možno máte niekde nablízku auto...

McCall pokrútil hlavou: - V tejto štvrti by som ho nikdy neodstavil. Ale môžem vás odprevať k metru.

- Dobre, - povedala a chcela sa uvoľniť, ale McCall ju držal za rameno.

- Nie, podme inou cestou, - presviedčal ju. - Napokon nechceme predsa vpadnúť do náručia vašim prenasledovateľom?

Kráčali temnými bočnými uličkami. Spôsobom obaja mlčali, potom sa McCall zrazu opýtal: - Ako sa vlastne voláte?

- Madeleine.

- Tak sa ale v skutočnosti nevoláte.

- Nie, - usmiala sa, - pod týmto menom pracujem tu nedaleko v jednom bare...

- Nevyzeráte na to.

- Treba na to vyzerat? Prečo ste chlapíkov, ktorí mi boli v pätách, nezatkli?

Pokrčil plecami: - Život ma ešte neomrzel. Boli predsa traja, či štyria. A trochu som si vypil. Okrem toho... nie som v službe. Čo ste im urobili?

Madeleine sa uškrnula: - Potiahla som im peňaženky.

Dostali sa k akémusi ošarpanému dvoru a Madeleine sa nedôverčivo rozhliadla okolo.

- Nemám dojem, že tadiaľto sa dostaneme k metru...

- Dôverujte mi.

- Nie som ešte dlho v tomto meste, ale trochu sa tu už vyznám.

- Dôverujte mi! Ideme skratkou.

No skratka zrazu skončila v slepej uličke, lebo teraz boli z troch strán obklopení múrmami.

- Myslím, že ďalej pôjdem radšej sama, - povedala Madeleine a chcela sa obrátiť. Vo svetle mesiaca zrazu zbadala v jeho ruke revolver. Ústie bolo namierené na jej bricho.

- Čo to má znamenať? Zbláznila ste sa?

- Vôbec nie, - odpovedal McCall.

- Azda ma nechcete zatknúť? - Madeleine cívla o krok. - To je predsa smiešne...

- Na to som ani nepomyslel, - povedal McCall a jeho hlas znel ako vŕzgajúci ľad.

Madeleine pregligla: - Vy ste nemali v úmysle zaviesť ma k metru, však?

- Nie, - prisvedčil. Jeho tvára bola nehybná, jeho črtu pripomínali masku. Zdvihol revolver a natiahol kohútik: - Takých, ako si ty, je veľa. A tam, kde ste vy, skôr či neskôr príde k zločinu...

Jeho oči zrazu nadobudli fanatický lesk. Hlas sa mu chvel, keď pokračoval: - Patríš k spodine, ktorá si nezaslúži žiť!

Madeleine znova cívla. Prst, ktorý McCall držal na spúšti, sa napol, ale zboku zachytil nejaký pohyb, ktorý ho na okamih rozptýlil.

Otočil sa a zbadal približujúce sa tmavé postavy. Okamžite pochopil, že sú to chlapci, ktorí prenasledovali Madeleine. Spoznal muža s kučeravými vlasmi.

- Polícia! Odhodte zbraň! - zaznelo z viačerých hradiel.

McCall ešte chvíľu vähal, potom nechal revolver padnúť na zem. Pohľadom sa znova vrátil k Madeleine, ktorá medzitým tiež vytiahla z kabinky zbraň. V druhej ruke držala policajný odznak.

- Som seržantka Careyová a na rozdiel od vás skutočne patrím k polícii, - vysvetlila.

McCall tam stál so zdvihnutými rukami a zdalo sa, že neverí vlastným ušiam. Vtom sa zo svojho úkrytu vynorila kučeravá hlava a pristúpila k mladej žene: - Všetko v poriadku?

- Áno.

Potom sa muž obrátil k McCalloví:

- Šesť mesiacov hľadáme šialeného masového vraha, ktorý svoje obete láka na ukradnutý policajný odznak. To sme sa dozvedeli od jednej z vašich obetí, ktorá prežila. Ste zatknutý!

Vzápäť cvakli putá...

(International Express, č. 3/98)

Účastníci silvestrovského stretnutia. Foto: J. Bryja

SILVESTROVSKÉ STRETNUTIE NA ÚV SSP

31. decembra minulého roka sa v súdle Spolku v Krakove konalo už tradičné silvestrovské stretnutie pracovníkov kancelárie ÚV SSP, tlačiarne a redakcie Života. Počas stretnutia ta-jomník ÚV Ludomír Molitoris zhodnotil krátko uplynulý rok ako veľmi úspešný, vyzdvihol dobrú prácu a výsledky tlačiarne, ako aj redakcie Život, ktorá vydala už 500. číslo časopisu a zaželal prítomným všetko najlepšie, najmä veľa zdravia a úspechov v novom roku, a potom si všetci štrnigli pohárikom perlívoho šampanského a za hudobného doprovodu Jerzyho M. Božyka si zaspievali niekoľko kolied a slovenských ľudových pesničiek. Stretnutie pokračovalo neformálnymi priateľskými rozhovormi a spomínaním na uplynulý rok. Krakovský básnik J. Lubart-Krzysica prednesol dokonca príležitostne zloženú báseň, venovanú krajanom žijúcim v Poľsku.

PETER KOLLÁRIK

ORAVSKÍ JUBILANTI

Ako sme sa dozvedeli na Matričnom úrade v Jablonke, v roku 1999 oslávilo významné životné jubileum - 50. výročie spoločného života - štrnásť manželských párov z jablonskej gminy a 60. výročie svadby jeden manželský pár z Jablonky. Sú to:

Ignác a Mária STAŠÁKOVCI z Jablonky, ul. Pierogów 1,
Martin a Angela BOHÁČIKOVCI z Malej Lipnice č. 375,
Žigmund a Eugénia BOHÁČIKOVCI z Malej Lipnice, č. 482,
Kamil a Johana OMYLÁKOVCI z Malej Lipnice, č. 23,
Juraj a Cecília ČISCOŇOVCI z Oravky, č. 72,
Antoni a Maria KUCZKOWICZOVCI z Oravky, č. 187,
Ján a Cecília CHOVANIECOVCI z Chyžného, č. 72,
Karol a Mária IŠTÓKOVCI z Chyžného, č. 20,
Eugen a Mária SOBČÁKOVCI z Chyžného, č. 110,

Ján a Anna ŠČERBIAKOVCI z Chyžného, č. 208,
Štefan a Mária KUBACKOVCI z Dolnej Zubrice, č. 330,
Rudolf a Józefina LASEKOVCI z Hornej Zubrice, č. 267,
Viktor a Ludmila MIŠINIECOVCI z Hornej Zubrice, č. 258,
Eugen a Mária SLABYOVCI z Podvlka, č. 458.

Alojzy a Weronika DZIUBEKOVCI z Jablonky oslavili 60. výročie svadby.

K srdiečnym blahoželaniám jubilantom sa pripája aj naša redakcia a do ďalších rokov im želá veľa zdravia, životnej pohody a pekných pokojných chvíľ. (pk)

* * *

21. novembra min. roka vojt jablonskej gminy usporiadal pre zlatých jubilantov milú slávnosť, ktorej sa zúčastnili aj príslušníci ich rodín. Medzi účastníkmi boli viacerí významní hostia, v tom aj sám malopoľský vojvoda z Krakova a miestny pán farár. Počas slávnosti boli všetky páry vyznamenané medailou za dlhorčné manželské spolužitie a dostali k jubileu aj osobitné písomné blahoželanie od prezidenta PR Aleksandra Kwaśniewského. Po oficiálnej slávnosti jubilanti oslavili svoj svátek pri bohatu prestretých stoloch, kde im ich

Na novú telocvičnu netrpezlivu čakajú chyžianske deti

deti a vnuci skrášlili oslavu oravskými sva-dobnými spevmi.

Medzi troma manželskými párami z našej obce, Hornej Zubrice, boli aj Ludmila a Viktor Mišiniecovci, ktorí vychovali troch synov a dcéru a dočkali sa 12 vnúčat. Spýtala som sa pána Viktora, aký dojem si vyniesol z tejto slávnosti? Odpovedal krátko: „Bolo to niečo nádherné“. O chvíľu však žartovne dodal: „Zo všetkých oslavencov by už dnes nebolo možné vybrať si ženu či muža“. Nuž čože, roky bežia.

K všetkým blahoželaniám, ktoré sa ušli našim oslavencom, sa pripája aj Miestna skupina SSP v Hornej Zubrici. Do ďalších rokov im želáme mnoho zdravia, súl a Božieho požehnania, aby sa dožili ēste ďalších jubileí.

LÝDIA MŠALOVÁ

TELOCVIČNA V CHYŽNOM

Na Orave vyrástlo v poslednom období niekoľko nových školských objektov, medzi- iným ZŠ č. 1 v Malej Lipnici a ZŠ č. 2 v Povylku a aula jablonského licea. V súčasnosti prebiehajú práce na stavbe veľkej športovej haly v Jablonke a telocvične pri ZŠ v Chyžnom.

Ako mi povedala riaditeľka chyžianskej školy Mgr. Anna Kulawiaková, stavebné práce sa začali v máji 1999, najmä vďaka rozhodnutiu bývalého jablonského vojta Julianu Stopku a podpore terajšieho vojta a členov gminnej rady. Miestny urbár poskytol drevo z nadlesníctva v Novom Targu, občania pomáhali pri skladaní tehál, majiteľ miestnej firmy Chyžbet Jan Lys počícal báger a ťeria, takže práce na výstavbe telocvične, ktoré vykonáva 6-členná brigáda vedená Tadeusom Sarniakom, rýchlo napredovali. Do konca minulého roka bola stavba hotová v hrubom stave. Telocvična má rozmer 10,5 x 20,5 metrov. Treba v nej ešte zamontovať okná, dvere, uložiť podlahu, omietnuť a vymaľovať steny, zriadit šatňu, zaviesť kúrenie, vodu a podobne. Predpokladá sa, že do začiatku nového školského roka bude telocvična ukončená. Na odovzdanie stavby už netrpezlivzo čakajú všetci žiaci.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

Výbor MS. Tretí sprava nový predseda J. Grapa

VOLEBNÁ SCHÓDZA MS V SLIEZSKU

Miestna skupina Spolku Slovákov v Sliezsku má svojich členov bývajúcich v rôznych mestách tohto veľkého priemyselného regiónu, čo značne stáže krajanskú činnosť. Napriek tomu sa tamojší krajania viackrát do roka stretnávajú na spoločných podujatiach a zúčastňujú sa rôznych akcií. Naposledy sa stretli 26. novembra min. roka na výročnej voľbenej schôdzi, čím sa aj oni zapojili do kampane pred 11. zjazdom nášho Spolku. Schôdza sa konala v priestoroch konzulátu ČR v Katowiciach medziiným aj vďaka aktívite českého klubu pri sliezskej MS a najmä priazni generálneho konzula ČR ing. Miroslava Bušeka, ktorému aj touto cestou chceme vyjadriť srdceňne podakovanie.

Schôdza mala slávnostnejší ráz než inokedy, keďže sa spájala s 20-ročným jubileom

činnosti sliezskej MS. Kedže doterajší predseda F. Šeliga bol chorý, schôdzu viedol podpredseda MS J. Želinský a správu za uplynulé obdobie predložil tajomník MS B. Knapčík. Počas zasadania sa členovia mohli dôkladne oboznámiť aj s dokumentáciou MS, jej kronikou, členským zoznamom, zápisnicami a finančnou dokumentáciou. To všetko tvorilo znamenitý materiál pre diskusiu a hodnotenie doterajšej činnosti MS a jej výboru. Krajania pozitívne ocenili prácu MS a udeliли absolútormi ustupujúcemu výboru. Počas volieb účastníci zvolili nový výbor MS na čele s predsedom Jozefom Grapom zo Sosnowca, revíznu komisiu, delegátov na zjazd a dopisovateľov Života, ktorí majú byť všetci členovia výboru.

Počas diskusie krajania dôkladne zhodnotili všetky svoje akcie a v tých najhlavnejších sa rozhodli pokračovať aj v budúcnosti. So znepo-

kojením však prijali správu, že Ústredný výbor SSP im vlni neposkytol ani halier na bežné potreby MS, ktorej činnosť by predsa mohla byť značne širšia. Takáto situácia - podľa mienky diskutujúcich - obmedzuje aj rozširovanie členskej základne sliezskej MS. A predsa v tejto oblasti sú v Sliezsku veľké rezervy. Na druhej strane potešiteľný je fakt, že sliezska MS ma pomerne veľký počet odberateľov Života, ktorý sa snád v tomto roku môže aj zvýšiť. Krajania zaviazali svojich delegátov, aby všetky problémy MS predložili na 11. zjazde Spolku.

Po schôdzi pri malom pohostení, ktoré pripravil konzulát ČR, krajania pokračovali v debate a zaspomínali si aj na minulé roky, počiatky Spolku, v tom aj na prvého katovického konzula Dr. Mateja Andreáša, ktorý je dnes predsedom bratislavského Spolku priateľov Slovákov v Polsku.

Brono

Krajania počas posedenia

PÁPEŽSKÁ MEDAILA ZO SLOVENSKA

V dvadsiatom druhom roku svojho pontifikátu bude Svätý otec Ján Pavol II. obdarovať vysokých štátnych predstaviteľov, ako aj ďalšie osobnosti po prvý raz pamätnou medailou z dielne slovenskej umelkyne. Jej autorkou je akademická sochárka Ludmila Cvengrošová, ktorej medailérská tvorba nie je vo Vatikáne neznáma. Jednu z jej medailí s podobizňou sv. Gorazda venoval pápežovi ako svoj dar pri odovzdávaní poveracích listín splnomocnený veľvyslanec SR pri Svätej stolici Marián Servátku. Vďaka aktívite slovenského zastupiteľského úradu vo Vatikáne sa slovenský projekt na pápežskú medailu s témou Boha Otca Stvoriteľa dostal do výberového konania a v lete minulého roka sa vo vatikánskej mincovni podľa neho vyrazilo niekoľko tisícok medailí v troch vyhotoveniach - zlatom, striebornom a bronzom.

Na lícnej strane medaily je podobizeň pápeža Jána Pavla II. s jeho erbom a krížom. Na rubu je reliéf s vyobrazením Boha Otca Stvorteľa, pri ktorého stvářňovaní sa umelkyňa inšpirovala Michelangelovými freskami v Siťinskej kaplnke.

Svätý otec sa autorke medaily osobne poďakoval počas súkromnej audície vo svojom letnom sídle v Castel Gandolfe. Honorár za dielo bude podľa želania L. Cvengrošovej odoslaný na konto kalkatského útulku sestier Misionárok lásky Matky Terézie.

KATARÍNA ŽÁKOVÁ

O KOMASÁCI DOBRE I ZLE

Nie je to možno najaktuálnejšia téma, ktoré sa dnes chcem venovať, ale na druhej strane všetko, čo sa spája s poľnohospodárstvom, je z hľadiska rolníkov neobvykle aktuálne. Totiž dnešná situácia rolníkov je veľmi tažká, preto nečudo, že sa im odnechcieve hospodáriť. Nevypláca sa im to o.i. pre zlé cenové relácie. Len s námahou nachádzajú odbyt na svoje produkty. Keď konečne nájdú odberateľa, zaplatí im - napr. za jatočný dobytok - menej, ako pred piatimi rokmi, čo neuhradí ani výrobné náklady. Na druhej strane maloobchodné ceny údenín či mäsa stúpli v tomto období viac ako o 100 percent. Podobne je s inými produktami.

Keď sme pred vyše 40 rokmi pristupovali k komasácii, verili sme, že po scelení mie-

kov budeme môcť lepšie i ľahšie hospodáriť. To bola tá dobrá stránka komasácie, ktorá umožnila zaviesť na širšie pozemky stroje. Negatívnu stránku bola však zlá organizácia práce, ktorá mala za následok nie najlepšiu delbu scelenej pôdy medzi rolníkov. A tak ostali po nej nedorozumenia, škriepky, ba aj súdy, ktoré sa tiahnu už takmer 4 desaťročia.

Ako a prečo k tomu došlo? Všetko sa začalo voľbou 20-člennnej komisie občanov, ktorá mala dbať o správny priebeh scelovacích prác. Asi veľmi nedbalá, lebo došlo k viacerým chybám. Prvou bolo to, že pôvodný stav pozemkov bol zle sklasifikovaný a rozpočítaný. Druhú chybu urobili inžinieri pri vytyčovaní hraníc nových pozemkov. Namesto betónových, značkovaných hraničných kameňov zakopávali na hraniciach pozemkov často obyčajne kamené, ktoré potom vzbudzovali pochybnosti a čoskoro mičili. Trefou chybou bolo to, že členovia komisie, ktorí súčasne poznali chotár, ale zabudli na prístupové cesty k viacerým novým pozemkom. Tak bolo aj s veľkou parcelou miestneho urbáru (83 ha), ktorý potom musel kúpiť terén na cestu od majiteľa susedného pozemku. Štvrtou chybou bolo to, že z komasácie nevynechali odtočky menších či väčších jarčekov. Po scelení mie-

sta noví majitelia miesta odtokov upravili a voda odvtedy tečie cestami a ničí ich. Piatou chybou bolo to, že komisia dbala predovšetkým o vlastné záujmy bud svojich príbuzných, aby dostali nové pozemky na najlepšom mieste. Ďalšiu chybu urobila komisia tým, že nedozrela na náležité klasifikovanie pôdy, v súvislosti s čím pozemky na vzdialenejších miestach mali tú istú hodnotu ako pri obci, čo mnohým rolníkom prinieslo veľké straty. To bola najväčšia chyba. Komisia sa všobec neorientovala v situácii, napr. kolko pôdy jednotlivým majiteľom odpočítali na cesty buď iné obecné potreby (na výstavbu školy a pod.). Sám vedúci komasačných prác nakoniec priznal, že sa mu zvýšilo asi 25 ha pôdy a nevie, čo s tým má urobiť. Neskôr ju pridelil svojim dobrým buďlepším znáym.

Podobne bolo v obci so stavebnými pozemkami, kde napr. volné, nezastavané parcele prideľovali novým majiteľom. Aj pri vytváraní nových ciest bolo hodne chýb. Vytvárali ich budto na medziach alebo cez sám stred dobrých lúk či ornej pôdy, v súvislosti s čím sa pôvodne, 6 až 8 m široké cesty, z rôznych dôvodov zúžili postupne na polovicu. Onedlho môžu úplne zmiznúť.

Písem o tom preto, aby sa iné obce, ktoré plánujú robiť komasáciu, vyhli podobným chybám, aké boli u nás. Veď komasácia je vlastne veľmi dobrá vec, ale pod podmienkou, že ju robia rozumne a pozemky delia spravodivo.

ANTON PIVOVARČÍK

ORCHESTER PO ÔSMYKRÁT

Uplynulo už osem rokov, odkedy Jurek Owsiak a jeho nadácia organizujú vari najväčšiu dobročinnú akciu v Poľsku pod názvom Veľký orchester sviatočnej pomoci, ktorej cieľom je zozbierať čo najviac peňazí na zlepšenie zdravotnej starostlivosti, najmä detí. Vďaka svojej akcii mohla nadácia kúpiť moderné zdravotné zariadenia za okolo 18 miliónov dolárov a venovať ich rôznym nemocniciam a centrám zdravotníckej starostlivosti v Poľsku.

V tomto roku Veľký orchester sviatočnej pomoci opäť „zahrál“ v nedeľu 9. januára. Vyše 80 tisíc dobrovoľníkov zbieralo finančné prostriedky, medzinárom na nákup dializátorov určených pre deti s nevyliečiteľným ochorením obličiek. V Poľsku je potrebných asi 300 takýchto zariadení, pričom každý z nich stojí okolo 20 tisíc zł. Umožňujú deťom robiť dialízu doma a nenútia ich dochádzať trikrát týždenne do nemocnice. Každý, kto sa akcii zúčastnil, mohol nielen prispieť na tento šlachetný cieľ, ale sa aj príjemne zabaviť. Organizátori totiž aj tentoraz pripravili množstvo kultúrnych podujatí za účasti známych hudobných skupín, ľudových kapiel, dychoviek, ale aj hercov, spisovateľov a pod.

Počas nedelňajšej akcie účastníci zozbierali rekordnú sumu skoro 17 miliónov zlótok. Najviac peňazí získali organizátori o.i. z dražby vyradeného vojenského lietadla Mig-21 (bez

motora a zbraní), ktoré za 150 tisíc zlótok kúpil istý podnikateľ z Nowej Rudy, ako aj z predaja telefónnych kariet pokrytých 24-karátovým zlatom, malých zlatých srdiečok a iných predmetov. Veríme, že na tento humanitný cieľ prispeli aj naši krajania. Ostatne nie je podstatné, kto a koľko peňazí venoval. Aj jeden zlotý, darovaný zo srdca, je prejavom nášho ľudského vzťahu k iným ľuďom a lásky k našim blížnym.

Sprac: PETER KOLLÁRIK

DAR SRDCA

Naša akcia Dar srdca nadáľe pokračuje. Tentoraz sa do nej zapojila p. Maryla PA-PIERZOVÁ z Krakova, ktorá na potreby Spolku venovala 30 zł. Srdečne ďakujeme.

Ktoľkovek by chcel podporiť náš Spolok, môže prispievať na adresu: Zarząd Główny TSP, ul. św. Filipa 7/4, 31-150 Kraków. Konto: Bank PKO S.A. Grupa Pekao S.A. III/O Kraków 10701193-2017-2221-0100.

ODIŠLI OD NÁS

Dňa 9. októbra 1999 nás v Nedeci vo veku 89 rokov navždy opustil krajan

ANDREJ KAPOLKA

Zosnulý patril k spolužakladateľom nášho Spolku v Nedeci a jeho aktívny, obeťavým členom. Odišiel od nás vzorný krajan a dobrý človek, starostlivý manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji!

* * *

Dňa 28. novembra 1999 zomrel v Nedeci vo veku 83 rokov krajan

ŠTEFAN OLEJARČÍK

Zosnulý bol dlhorčným odoberateľom Života, obeťavým človekom, ochotným vždy pomáhať iným. Podporoval dobré podujatia v obci. Vďačíme mu veľa. Odišiel od nás vzorný krajan, príkladný občan, starostlivý manžel, otec, dedo a pradedo. Nech odpočíva v pokoji!

Rodinám zosnulých krajanov vyjadrujeme hlbokú sústrast.

MS SSP v Nedeci

* * *

Dňa 13. decembra 1999 zomrela v Novej Belej vo veku 71 rokov krajanka

ANNA LUPUŠNIAKOVÁ

Zosnulá bola dlhorčnou, aktívnu členkou nášho Spolku a čitatelkou Života. Odišla od nás dobrá krajanka, starostlivá manželka, matka a babička. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulej vyjadrujeme úprimnú sústrast.

MS SSP v Novej Belej

* * *

Dňa 30. decembra 1999 zomrel v Podvilku vo veku 83 rokov krajan

AUGUSTÍN KNECHTA

Zosnulý bol 32 rokov kostolníkom v Podvilku, ako aj dlhorčným členom MS SSP a Spolku sv. Vojtecha. Odišiel od nás vzorný krajan, príkladný občan a dobrý človek. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme hlbokú sústrast.

MS SSP v Podvilku

* * *

Dňa 13. októbra 1999 zomrel v Nižných Lapšoch vo veku 63 rokov krajan

FRANTIŠEK NOVOBILSKÝ

Zosnulý hral dlhé roky v miestnej dychovke, bol tiež dlhorčným členom nášho Spolku a odoberateľom Života. Odišiel od nás dobrý krajan, starostlivý manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji!

* * *

Dňa 22. novembra 1999 zomrela v Nižných Lapšoch vo veku 82 rokov krajanka

MÁRIA TIMEKOVÁ

Zosnulá bola dlhorčnou členkou MS SSP a horlivou čitatelkou Života. Odišla od nás dobrá krajanka, tešiaca sa všeobecnej úcte, starostlivá manželka, matka, babička a prababička. Nech odpočíva v pokoji!

Rodinám zosnulých vyjadrujeme hlbokú sústrast.

MS SSP v Nižných Lapšoch

Z KALENDÁRA NA FEBRUÁR

Záhradkári

Je to mesiac veľkých protikladov - na jednej strane tuhých zím a silných mrazov, ale na druhej už aj teplejších dní, ktoré sú predzvestou blížiacej sa jari. Preto tento mesiac, najmä jeho druhú polovicu, môžeme pokladať za začiatok pestovateľského obdobia. V súvislosti s tým prvou úlohou záhradkárov je zaobstať si čím skôr semená rastlín, ktoré na jar hodlajú pestovať.

Koncom mesiaca môžu už záhradkári začať s prvými výsevmi, najmä do pareniska. Najprv to budú skoré odrody šalátu, kalerábu, kelu či karfiolu, ktorých priesady asi po šiestich týždňoch vysádzame na vopred pripravené záhony. Pomaly si môžeme pripravovať aj fóliovník. Môže nam dobre poslužiť - najmä keď sa jar oneskoruje - na výsev spomínanej zeleniny, kapustovitých rastlín, karotky a pod., ktoré neskôr môžeme presadiť na záhony. V lete vo fóliovníku môžeme pestovať uhorky, rajčiaky, melóny, papriku, ba aj baklažány a pod. Kto pestuje priesady v pareniskách, musí ich pri silnejšom slnečnom svetle zatieňovať a za chladnejšieho počasia chrániť rohožami. Na miesto zaskleným rámov možno použiť aj zdvojenú fóliu. Po výseve do fóliovníka treba v nôm, podobne ako neskôr po výsadbe priesad, občas prikurovať. Ak je príliš chladno, treba fóliovník otepľiť ďalšou fóliou, aby medzi nimi vznikla izolačná vrstva. To urýchli rast zeleniny o 2-3 týždne. Okrem týchto prác pravidelne kontrolujeme uskladnenú zeleninu. Keby začala zahnívavať alebo vyrastať, lepšie ju zakonzervovať, napr. usušiť alebo rýchlejšie skonzumovať. Vetraním udržujeme v skladoch vyrovnanú teplotu.

ZBIERAME BYLINY

Dnes našou liečivou rastlinou alebo skôr stromom bude BREZA BRADAVIČNÁTA (lat. *Betula pendula* Roth, pol. brzoza brodawkowata), ktorá rastie aj u nás na kyslých pôdach, starších zležaných návažkách, stránoch, pieskoch a je nenáročná na ekologické podmienky.

Na liečebné účely sa zbierajú listy, najlepšie malé (už koncom apríla, ale aj väčšie (do septembra), bez jahniad a zdrevnatenej časti, ktoré sušíme v tenkých vrstvách na tienistom, vzdušnom mieste. Obsahujú saponíny, éterický olej, triesloviny, silicu, flavonidy, živicu, rôzne kyseliny, v tom nikotínovú a pod.

Breza sa od nepamäti pokladá za vzácný strom. Starí Slovania jej pripisovali čarorunnú moc. Na liečenie oddávna používali listy, miazgu, sušené púčiky a drevný decht. Moderná medicína využíva najmä listy brezy, osvedčujúce sa pri liečení zápalov obličiek, močovodov a močového mechúra. Brezové listy

Ovocinári

vo februári pokračujú v práciach nedokončených v predošom mesiaci. Za bezmrazných dní si ešte môžu narezat vrúbke z vybraných ovocných stromov a uložiť ich do piesku v chladnej pívniči alebo vonku v jame na tienistom mieste. Keď už mrazy nedosahujú -10°C, možno začať s rezom. Husté koruny stromov presvetľujeme a stromy s nedostatočne dlhými ročnými prírastkami, najmä ak prinášajú drobné ovocie, zmladzujeme (na 4 až 5-ročné drevo). Mladé, v jeseni vysadené stromčeky, primerane skracujeme. Ďalšie mladé stromčeky, ktoré ešte nezačali rodíť, režeme iba v takej miere, aká je nevyhnutná na dospelovanie plánovaného tvaru koruny. Pri reze ovocných stromov platí zásada: čím slabší rast stromu, tým hlbší rez. Preriedujeme tiež kry drobného ovocia, napr. ríbezľu. Keď je február teplý, koncom mesiaca možno už začať štepiť ovocné stromy - najprv kôstkoviny, potom jadroviny. Keď je chladnejšie, odložme štepenie na marec, a v prípade jadrovín dokonca na apríl. Veľmi záleží na tom, aby vrúbke neboli vypučané.

Chovatelia

hydiny musia vo februári venovať vtáctvu väčšiu starostlivosť, keďže je to často mesiac nepriaznivejší ako január. Popri sliepkach začínajú v tomto mesiaci znášku husi a kačice. Už pred začatím znášky treba ich, najmä gunáre, lepšie kŕmiť. Znášku usmerňujeme správnou výživou a dĺžkou svetelného dňa. O správnom kŕmení sme už písali, preto len pripomeňme, že je dobre (kedže ešte niet čerstvých zelených krmív) pridávať hydine aj suché otru-

sky z dáteliny alebo lúčneho buď lucernového sena. Na liahnutie sa vyberajú len vajcia normálneho tvaru, nie veľmi veľké, ani veľmi malé. Uskladňovať ich treba v slabo osvetlenej miestnosti, za stálej teploty 8 až 12°C. Vajcia by sme mali klásiť na podložky tupým koncom hore. Keď sa kladú ležato, treba ich každý deň obrátiť. Nemali by sme ich uskladňovať dlhšie ako jeden týždeň.

Včelári

v tomto mesiaci sa nadalej starajú, aby včelstvá zimovali v pokoji. Po každom snežení, najmä po fujavici, treba skontrolovať, či sa sneh nedostal do letáčových otvorov. Keď áno, treba ho odstrániť. Kým je sneh sypký, včelám neškodí. Ak sa však cez deň začne rozpušťať a cez noc sa na povrchu letáča utvorí ľadová kôra, môže včelstvo trpieť nedostatom vzduchu, čo prezrádza zvýšeným hučaním. Ak sneh zaveje celý úľ, netreba mať obavy, lebo cez snehovú vrstvu sa do úľa dostáva dostačok vzduchu. V snehovom záveji včelstvá ideálne zimujú. Sneh odstraňujeme až vtedy, keď sa začne rozpušťať.

Ak sa v tomto mesiaci náhodou oteplí a teplota vystúpi na ok. 10°C, včelie chumáče sa postupne uvoľňujú až sa úplne rozpadnú a včely sa hrnú von. Dochádza vtedy k očistovaciemu preletu. Včely krúžia okolo úľov a zavádzajú sa obsahu výkalového vaku. Po návrate do úľa vynášajú z neho mrôvky včely a melivo ležiace na podložkách vložených do úľa na jeseň. Preto ešte pred preletom by mal včelár sam povybebrať podložky, čím by zistil stav včelstva a súčasne mu pomohol pri čistení úľa. Pred preletom treba v blízkosti úľa umiestniť napájadlo. Po prelete včely zvyšujú v úli teplotu, výdatnejšie kŕmia matku, ktorá postupne zvyšuje počet nakladených vajíčok. Koncom mesiaca je už často zaplodovaných niekoľko plástov. (jš)

vôbec majú mierny antiseptický účinok, čiže zabijajú baktérie, ktoré vyvolávajú zápal. Okrem toho pôsobia ako silný močopudný prostriedok. Osvedčujú sa najmä u pacientov, ktorí neznášajú syntetické lieky, lebo zlepšujú činnosť obličiek bez toho, aby ich dráždili. Čaj z brezových listov sa odporúča najmä pri opuchlinách, ktorých príčinou je spomalenie krvného obehu pri srdcových chorobách.

Listy sa používajú vo forme záparu (1-2 polievkové lyžice na šálku vody), ktorý užívame 2-krát denne, pričom kvôli lepšiemu vylúhovaniu sa odporúča pridať na hrot noža sódy bikarbóny. Častejšie sú kombinácie, napr. s rovnakým dielom lipového kvetu a čiernej bazy (2 čajové lyžičky zmesi preliať štvrt litrom vriacej vody a nechať stáť prikryté asi 3 minuty). Tento zápar sa používa aj pri chorobách z prechladnutia a ako potopudný a močopudný prostriedok. V niektorých prameňoch sa uvádzá, že mladé brezové listy priložené na bolestivé miesto zmierňujú reumatické bolesti. Spomínaný decht sa používa aj dnes ako súčasť mastí

na kožné choroby, naproti tomu z miazgy sa vyrába vynikajúca brezová voda na ošetrovanie vlasov. Na záver poznámka: používanie brezových listov je úplne bezpečné, nehrozia žiadne vedľajšie účinky ani otrava. (jš)

Žil raz chudobný gazda, detí mal ako smetí a nemohol ich nasýtiť. Matka navarila polievku, začala deliť, a kým poslednému dala, prvý už bol hladný.

I začal chudobný gazda rozmyšľať, ako by si pomohol. Vybral sa raz k pánovi a začal:

- Prišiel som do školy!
- Neskor, neskoro, gazda, už sa nedá pomôst!

Chudobný gazda sa začudoval, aj sa v duchu zlostil: „Tak, ty hlúpy učiteľ, nebodaj v noci učiš, či ako? Zajtra prídem včasie!“

- Ach, chvalabohu, predsa som len nadarmo nechodil do tej školy!

Prišiel domov, hodil mešec na stôl, len tak zacvendžalo, a volá na ženu:

- Stará, pozri, oplatí sa do školy chodiť alebo nie?

AKO CHODIL BAČA DO ŠKOLY

- Robím, robím, ale stále sa mám zle. Vy nerobíte, a máte sa predsa lepšie, čo je to za poriadok?

Pán mu odpovedal:

- Vieš, človeče, moja hlava je školovaná a tvoja hlúpa. Hlúpy nič za svoj rozum neukúpi, a preto nemudruj a chod svine nakŕmiť!

Gazda nepovedal nič, porobil do večera svoju robotu a vrátil sa domov. Len čo si deti ľahli spáť, vrvá žene:

- Starká moja, musím ja ísť do školy, aby sme sa mali lepšie!

Žena vrvá:

- Ked môžeš chod!

Na druhý deň ráno sa gazda pozbieran a šiel do školy. Stretol učiteľa, pozdravil a učiteľ sa ho pýta:

- Gazda, čo tu chcete?

Gazda sa poškrabkal za ušami a opatne vrvá:

- Vedia, pán učiteľ, ja som prišiel do školy.

Učiteľ si gazdu lepšie obzrel, a ked videl jeho šediny, mávol rukou:

- Teraz už je neskoro, gazda!

Chudobný gazda rozmyšľa: „Ako to, že je neskoro?“

Nepovedal nič, založil si klobúk a šiel domov.

Druhý deň vstal, svine nakŕmil a už o šiestej bežal do školy. Stretol učiteľa.

- Tak, tu som!

- A čože, gazda, zase chcete?

Ako povedal, tak na druhý deň urobil, už pred svitaním zbruntošil ženu, aby mu raňajky spravila. A hned letel do školy.

Ale v škole ticho, hlások nepočuť, prázdne triedy, a tak gazda zatrepal učiteľovi na oblok.

Učiteľ vyzrie von a uvidel starého známeho. Vrvá:

- Už je neskoro, gazda, neskoro:

Gazda dupol nohou:

- Bodaj ta fras lapil!

Učiteľ videl, že je nahnevaný, a preto povedal:

- Viete vy čo? Dnes mám schôdzku, nebudem učiť.

Zacapil okno a ľahol si ešte do posteľ.

Gazda sa však nedal odbiť, odišiel o kus dalej a tam si na drevá sadol a čakal.

Ked učiteľ školu otvoril, gazda vklzol dnu a schoval sa za dvere.

Po chvíli sa začali schádzať páni a prišiel aj ten, u ktorého chudobný gazda slúžil. Cigánska kapela spustila a páni tancovali, pilili, hodovali a skákali ako capy.

Gazda za dverami stípal, aby ho nenašli. Stratil veru pri pánoch guráž a ticho stál. Nohy ho začali bolieť, a ked to už nemohol vydržať, vybehol nepozorované von.

Ide si smutný cestou a len pod nohy pozerá. Vtom nazrel na zemi mešec. Zastal a vrvá si:

- Nech bude, ako bude, ja ten mešec zodvihнем!

Zdvihol mešec, ľahký bol, a pozerá - same dukáty. Vzdychoľ si od radosti:

Potom začal plány kúť, čo za peniaze kúpia.

I postavili si pekný dom, role nakúpili, kravy, kone a ešte im toľko zostało, že gazda už nemusel chodiť pánovi svine kŕmiť. Boli by si žili, keby... Tie peniaze stratil pán, u ktorého gazda slúžil, a bol by ich dávno oželel, keby nevidel, čo si chudák nahonobil. Vrvá si:

- Ten šklban našiel môj mešec, a nevrátil. Však mu ja ukážem!

Zažaloval gazdu na súde.

Sudca si dal gazdu privolať:

- Povedz, z čoho ste si zrazu dom postavili, role, kravy, kone nakúpili. Prečo nechodiš k pánovi do roboty? Nenašiel si peniaze? Vrv!

Gazda sa poškrabal na temene.

- Ej, našiel, pán sudca, našiel, ale ešte vtedy, ked som do školy chodil!

Sudca pozera na gazdu - ved ten má najmenej šestdesiat rokov! To muselo byť veľmi dávno, ked do školy chodil!

Oslobil gazdu spod obžaloby a prepustil domov. Potom vrvá pánovi:

- Prehrali ste, lebo dosiaľ sa nik neprihlásil o peniaze, ktoré stratil v tom čase, ked gazda chodil do školy!

Pán odišiel s dlhým nosom domov.

A náš chudobný gazda? Pochválil sa takto žene:

- Vidíš, starká, už je i moja hlava školovaná, nielen pánova. Teraz on nemá peniaze, a ja mám.

(Z knihy - V. Majerík a P. Glicko:

Štastenko, Bratislava 1983)

FAŠIANGY, TURÍCE

Žartovne

Fa - shian-gy, Tu - ri - ce, Vel' - ká noc pri - de, kto ne - má ko - žu - cha,
Ja - ne - mám, já - ne - mám, len sa tak tra - siem, daj - te mi sla-nin - ky,

zi - ma mu bu - de. A tam ho - re na ko-mo-re, se - di Dun - čo na sla-ni - ne.
nech sa vy - pa - siem. Chad - te si ho o - do-hna - ti a mne kú - sok od - re - za - ti!

Kus, kus, kus, a - ko hus, eš - te, eš - te, a - ko klieš - te, e - re, e - re,
a - ko dve - re, on, on, a - ko dom, vy - že - niem vás všet - kých von!

VESELO SO ŽIVOTOM

Nový riaditeľ školy v prvý deň úradovania vbehné do triedy, z ktorej sa ozýva hrozný krik. Vidí urasteného mládenca, ktorý kričí najhlasnejšie. Chýti ho za golier, vyvedie na chodbu a postaví do kúta.

Po chvíli prichádzajú k nemu žiaci:

- Pán riaditeľ, môžeme už ísť domov?

- Prečo?

- Azda už nebude vyučovanie, ked pán učiteľ stojí v kúte.

Malý chlapec vošiel do obchodu so zmrzlou v ruke. Predavačka sa ho pýta:

- Vari nevidíš tabuľku so zmrzlinou, ktorá je prečiarknutá?

- Vidím, ale tá prečiarknutá je čokoládová a ja mám jahodovú.

Lupič prepadli osamelého chodca:

- Peniaze alebo život!

- Dajte si pozor! Ovládam džudo, karate, kung-fu...

Útočníci sa rozutekali a chlap dodal:

- ... a ešte zopár ďalších japonských slov.

Otzka: Keď to vyhodíš je to všeljaké a keď to dopadne, tak to zamraučí. Čo je to?

Odpoveď: Je to úplne jedno, hlavne aby to dopadlo na mačku.

Otzka: Ako sa začína recept na omeletu v škótskej kuchárskej knihe?

Odpoveď: Požičajte si šesť vajec...

V hotelovej izbe zazvoní telefón:

- Haló, vy ste sa dali zobudit o sieste?

- Áno ...

- Tak šup šup z postielky, mladý pán! Už je deviata!

Malí dopisovatelia písu

BELIANSKA SVADBA

Dnes už zanikajú krásne zvyky a miznú tradície našich otcov a dedov na Spiši. Väleky aj svadby mali iný priebeh ako dnes. Už týždeň pred svadobou si rodina mladuchy a ženicha vyberala starších družcov, po jednom z každej strany, ktorí potom chodili po celej dedine a pozývali rodinu, bližších a vzdialejších príbuzných, susedov a známych na svadbu. Družovia mali za klobúkmi pierka a v rukách korbáče zo srnčích nožiek a biele vreckovky s farebnými strapcami. Taktiež týždeň pred svadobou mladí pozývali svojich kamarátov a kamarátky, rodinu a muzikantov na rozlúčku s dievčenstvom a mládenectvom a veselo sa zabávali pri muzike. Títo muzikanti hrali potom aj na svadbe. Kedysi známymi hudobníkmi v Novej Belej boli: Jakub Mirga - primáš, Dominik Kalata a Ján Frankovič - druhé husle a Michal Zapala - basa. Poznali ich na celom Spiši a často ich pozývali hrať na svadbách, krstinách a rôznych zábavách. Žiaľ, nikto z nich už nežije.

V deň svadby družovia pozývali celú rodinu a muzikantov na „frištič“, po ktorom sa išlo na sobáš. Predtým však ženich so starejším a mladežou išli pre nevestu. Cestou muzikanti vyhrali príležitostné svadobné pesničky. Na hudobných nástrojoch mali po-

dobné vreckovky ako družovia. Takéto vreckovky mali aj obaja starejší. Príchodzích vital mladuchin starejší. Potom starejší ženicha v jeho mene poprosil rodičov mladuchy o dcéru za manželku. Rodičia dali mladým na novú cestu požehnanie a všetci išli do kostola na sobáš. Cez obec išiel veľký sprievod: najprv muzikanti, potom starejší, za nimi starší družovia viedli mladucha a družičky ženicha, potom ostatné družičky a družovia a nakoniec ostatní svadobníci. Muzikanti hrali rôzne skladby, medzi nimi aj Rákóčziho pochod.

Z kostola išiel celý sprievod do ženichovo domu, kde sa do rána zabávali, spievali a tancovali. Hudba vyhrala predovšetkým valčíky, rezké čardaše a polky, a v neskorších časoch aj foxtroty a tangá.

Boli to krásne obyčaje, o ktorých mi porozprávali dedko a babička.

Pavol Bryja

• • • • •
MÁRIA RÁZUSOVÁ-
MARTÁKOVÁ

ŤAŽKOSTI ŽIVOTA

V snehu líska s veľkou biedou
ku mackovi prichodí -
ej, tou cestou do susedov
spadla temer do vody.

Najprv búcha, potom prosí,
klučkou dverí lomcuje:
„Hlad mám, sused! Daj mi čosi!
Maco! Maco! Počuješ?“

Vstane maco rozospatý,
dvere sťažka otvorí:
Chudobný som ako aj ty,
mám len prázne komory.

Ale dám ti radu múdrú:
ak chceš v zime pokoja,
len čo veľké mrazy udrú -
spi, kmotrička ako ja!“

Tu už macko stratí vládu,
zrak mu klipne únavou...
„Takú radu za pec kladú...“
povie líska hundravo.

Aj sa smutná domov vracia,
chvostom švíhá v nevoli -
zas ju čaká tuhá práca:
chytať myši na poli.

Znova potom chodí, brodí -
musí s málom vystačiť!
Darmo! Čo sa z líske zrodí -
musí aj jak líska žiť!

ČO JE TO?

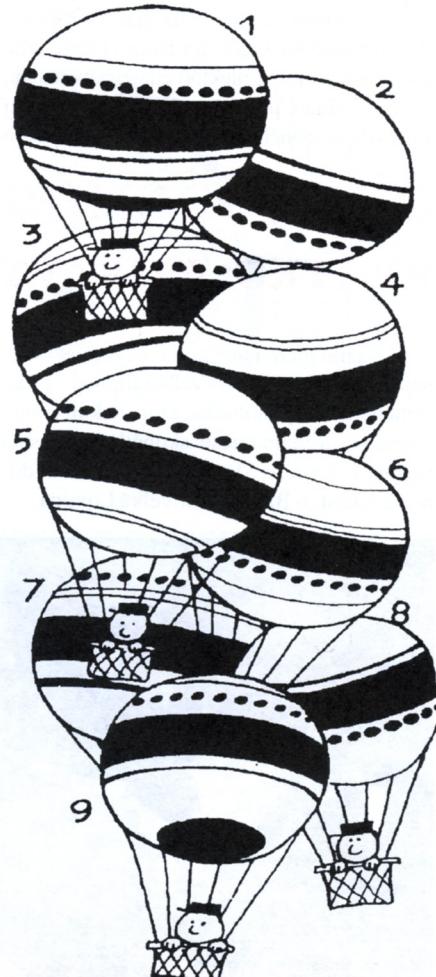
Vpredu rohy, vzadu metla,
čo ovady z chrba zmetá.
Živý mlynček melie trávu,
vytláča z nej bielu šťavu.
(avarK)

Vlasy nemá hrebeň nosí.
Ostrôžky má, chodf bosý.
Ostrôžky má, neštrngá si,
miesto toho zaspieva si.
(túhoK)

Poznám takú hrušku,
ktorá skrýva v brušku
svätojánsku mušku.
(akovraiŽ)

ÚLOHA PRE VÁS

Tentoraz vašou úlohou bude nájsť na obrázku dva rovnaké balóny. Správne odpovede nám pošlite do redakcie. Spomedzi ich autorov vyžrebueme knižnú odmenu. Z minulého čísla sme vyžrebovali troch výhercov: Sabinu Solusovú z Repísk, Máriu Chovancovú z Jurgova a Alinu Zbelovú z Chyžného.

VEĽKÝ ALI

Ide samozrejme o slávneho amerického pästiera Muhammada Aliho, ktorého nedávno známy americký magazín *Sports Illustrated* uznal (na základe veľkej ankety) za najväčšieho športovca 20. storočia. A to už v krajine toľkých vynikajúcich športovcov niečo znamená. V zdôvodnení sa podčiarkuje, že Ali dal svojej športovej disciplíne nový rozmer. Ukázal, že pästiarstvo to nie je iba ruvačka medzi lana-mi ringu, ale aj myslenie. Znaliči športu s tým plne súhlásia.

Ali bol nielen mimoriadne nadaný pästiar, znamenitý technik, neobvykle pohyblivý, majúci napriemerne silný úder, ale v dejinách tejto disciplíny ostane navždy ako človek, ktorý jej dal nový impulz svojím prístupom k súpereniu, mediálnym inštinktom, sklonom k provokovaniu a permanentným odporovaním usálenému poriadku.

Malý Ali, známy skôr ako Cassius Marcellus Clay, narodený 17. januára 1942 v Louisville v štáte Kentucky, by sa možno nikdy nedostal na ring, nebyť toho, že mu jeden, o niekoľko rokov starší mládenec a obávaný bitkár z čiernoškej štvrti ukradol bicykel. Aby získal stratenú vec, rozhodol sa na to vhodne pripraviť: začal trénovať pästiarstvo. Robil to s takým zanietením, že sa už ako 18-ročný... stal olympijským víťazom v Ríme (1960). Jeho boj o zlato si možno niektorí čitatelia pamätajú, keďže vo finále porazil na body v polohažkej váhe viačnosobného majstra Európy, poľského

pästiara Zbigniewa Pietrzykowského. Po rokoch sám priznal, že to bol jeden z veľmi fažkých súbojov v jeho kariére.

Krátko po olympijskom úspechu sa Clay stál profesionálom. Rýchlo zdokonaľoval svoje pästierske schopnosti a súčasne prestúpil do najfajšej hmotnostnej kategórie. V roku 1964 sa ako 22-ročný po prvý raz stal majstrom sveta, keď v siedmom kole knokautoval dovedajúceho majstra sveta, veľkého „zabijaka“ ringu, Sonnyho Listona. Na druhý deň sa dal všetkým nazývať ako Cassius X., čím vzdal hold vodcovi čiernych mohamedánov Malcolmovi X.. Čoskoro sám prestúpil na mohamedánsku vieru a prijal meno Muhammad Ali.

Majstrovský titul si Ali udržal do roku 1967. Vtedy totiž odmietol slúžiť v americkej armáde, keďže nechcel ísi na do Vietnamu bojovať - ako často podotýkal - v nespravidlivej vojne. Za to ho zavili majstrovskej titulu. Vyhol sa sice väzeniu, ale mal zákaz vystupovať v ringu. Keď ho v roku 1971 omilostili, opäť skrížil rukavice o svetové prvenstvo s Joem Frazierom a prehral tesne na body. O tri roky neskôr si však zmeral sily s Georgeom Formanom a nanovo získal majstrovský titul. V roku 1975 ho obránil, keď v pamätnom súboji knokautoval spomínaného Frazieru. Titul stratil až v roku 1978, keď nečakane prehral na body s Leonom Spinksom.

Mohlo by sa zdať, že sa v tom čase už 36-ročný Ali vzdá ďalej činnosti. Nielenže sa nevzdal, ale už o sedem mesiacov po tretíkrát siahol po titul majstra sveta vyhľadávajúc pre-svedčivo s tým istým Spinksom. Bola to v tom čase nevídanie udalosť (tri tituly), ktorú až v

roku 1996 zopakoval Evander Holyfield. Až potom oznámil, že končí športovú kariéru. Športový duch mu však nedovolil „zaháľať“ príliš dlho. V roku 1981, keď sa pomaly blížil k štyridsiatke, vyšiel opäť na ring, aby v 11. kole prehral knokautom s Larrym Holmesom. Onedlho začal pocíťovať prvé objavy parkinsonizmu, na ktorý trpí podnes.

Napriek fažkej chorobe je nadalej verejne aktívny. Zúčastňuje sa všetkých významných udalostí a podporuje mnohé dobročinné akcie. Mnohí z nás si iste pamätajú obraz, keď slávny pästiersky majster zapaľuje trasúcou sa rukou olympijský plameň počas ceremonie otvorenia Letných olympijských hier v Atlante v roku 1996. Asi najdojímavejší obraz, ktorý dopĺňuje kariéru tohto výnimočného športovca. (js)

* * *

Na Orave sa začal čas zabýjačiek. V Chyžnom sa skončila životná pút aj tohto, vyše stotkilového bravčeka (na snímke).

* * *

Motoristi na Orave si môžu svoje vozidlá natankovať aj na novej súkromnej benzínovej stanici J. Stasika, ktorá sa nachádza pri Malej Lipnici (na snímke).

* * *

Zimné prázdniny využívali mnohé oravské deti na aktívny pohyb na čerstvom vzduchu. Venovali sa zimným radovánkam, ku ktorým patrí sánkovanie, lyžovanie, stavanie snehu-liakov, ale aj guľovanie.

KRÁTKO Z ORAVY

Vítazmi predvianočného futbalového turnaja v športovej hale vo Veľkej Lipnici sa stali futbalisti Oravy Jablonka, ktorí získali cenný pohár. Na druhom mieste skončila jedenástka Lieber Trstená zo Slovenska a na treťom domáce mužstvo Babia Hora Veľká Lipnica.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

NA NAŠE STOLE

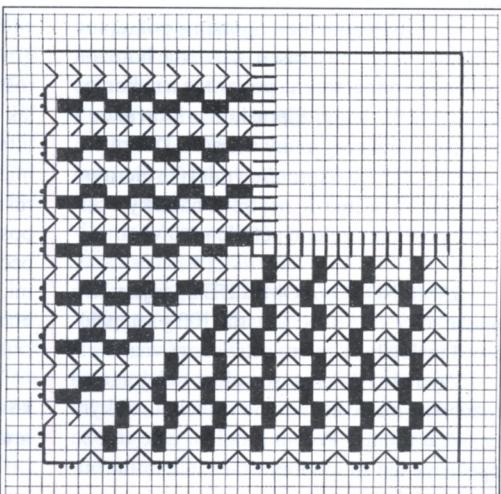
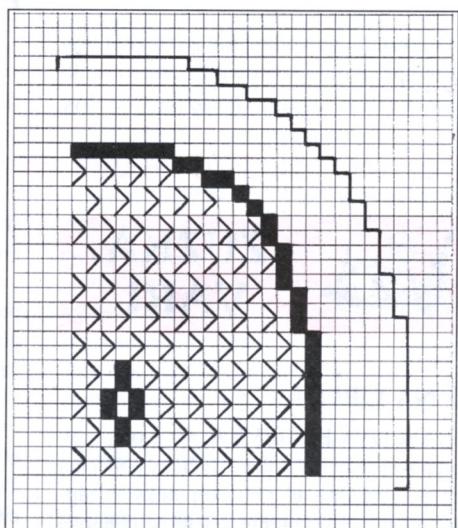
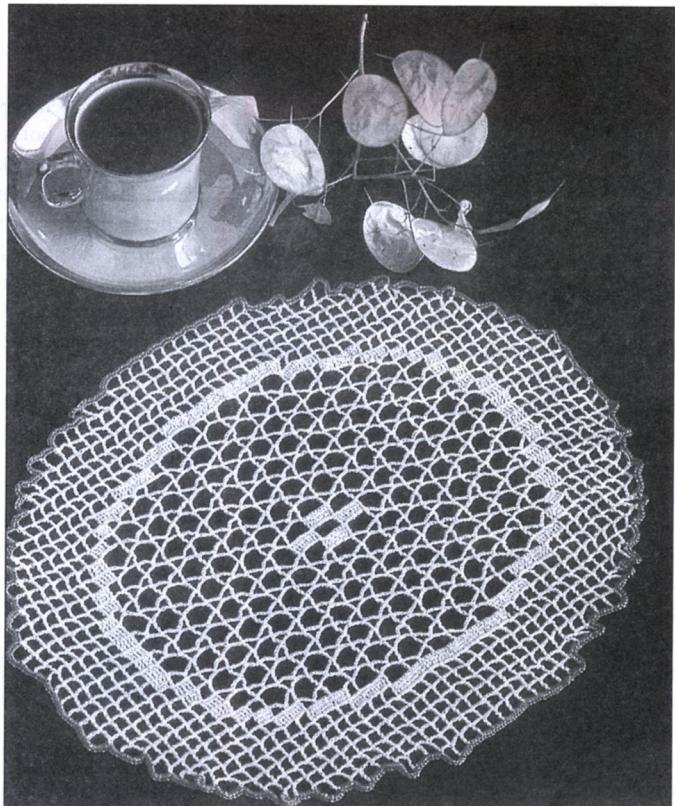
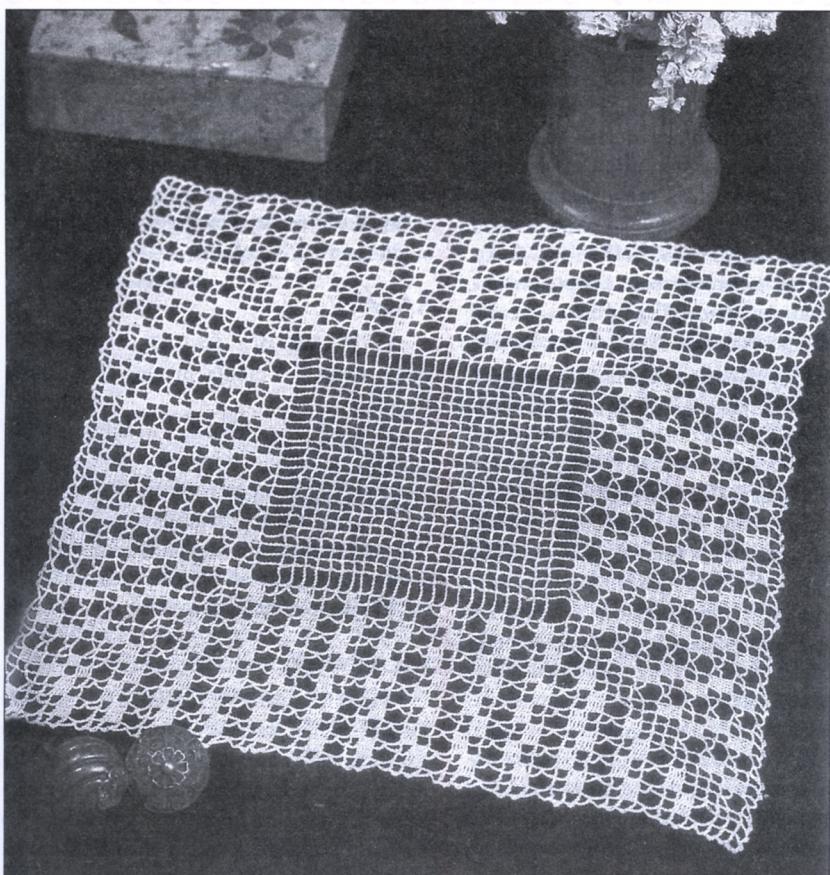
Predstavujeme dva vzory malých prikrývok - oválnu a štvorcovú, ktoré sú vhodné na malé prestieranie na podloženom obruse tmavšej farby.

Oválnu prikrývku háčkujeme z běžovej priadze č. 60. Začíname na 12 prázdných okienok (2 x nah. st., 3 r. oč.) a uháčkujeme 6 riadkov prázdnych okienok podľa nákresu. V strede 7. riadku háčkujeme 10 plných okienok. V 8. riadku (na rubovej strane) začíname háčkovať za plnými okienkami motív K (7 r. oč., 2 x nah. st. nad 2 plnými okienkami predchádzajúceho riadku, 4 r. oč. kr. st., 4 r. oč., 2 x nah. st. nad ďalšími 2 plnými okienkami, opäť 7 r. oč., 2 x nah. st., 4 r. oč., kr. st., 4 r. oč., 2 x nah. st. a 7 r. oč.). Celý stred vyplňame motívom K. (3 prázdne okienka na nákrese za plnými okienkami háčkujeme takto: prvé ako prázdne okienko, ďalšie 2 znamenajú 7 r. oč., 2 x nah. st.). Okraj hotovej prikrývky obháčkujeme krátkymi stĺpkmi tmavšej okrovej alebo bronzovej farby.

Štvorcovú prikrývku rozmerov 22 x 22 cm háčkujeme z běžovej priadze č. 80. Najprv uháčkujeme štvorec z prázdných okienok (22 x 22 okienok). Ďalší riadok háčkujeme už po obvode štvorca (3 x nah. st., 3 r. oč.). Rohy vytvoríme z 15 r. oč. Pokračujeme podľa nákresu. Vo vzore je použitý motív K medzi plnými a prázdnymi okienkami. Rohy nevychádzajú rovnako, rovnaké sú iba protiľahlé rohy. Háčkujeme tak, ako nám to vychádza.

(Použité skratky: nah. st. = nahodený stĺpik; r. oč. = retiazkové očko; kr. st. = krátke stĺpik)

(Podľa knihy: Alžbeta Lichnerová - Háčkovaná čipka, Bratislava 1986)

ODMROŽENIA I OPARZENIA

Odmroženie. U zwierząt odmrożeniu ulegają te części ciała, które są w bardzo małym stopniu lubcale nie owłosione. Na przykład u koni - moszna, brodawki sutkowe oraz piętki kopytowe; u krów - wymienia i strzyki; u świń - uszy i ogon; u drobiu: grzebień, dzwonki i palce. Miejsca odmrożone są zaczernione, obrzękłe i silnie swędzą. Niekiedy tworzą się pęcherze wypełnione krwistym płynem. Po zauważeniu odmrożenia należy zwierzę jak najprędzej postawić w osłoniętym od wiatru pomieszczeniu, odmrożone miejsca nacierać śniegiem aż do rozgrzania, aby spowodować powolne odtajanie zamrzłych tkanek. Potem w odmrożone miejsca wciera się maść kamforową lub zwykłą, nie solony i nie zjeclały tłuszcz albo wazelinę. Przy silniejszych odmrożeniach większych części skóry trzeba jednak skorzystać z porady lekarza, bo może to grozić śmiercią zwierzęcia.

Oparzenia powoduje nie tylko zbyt wysoka temperatura, lecz również żrące środki odkażające (luki, kwasy). Oparzenie może być

lekkie, powierzchowne lub też cieńsze, obejmujące głębsze leżące tkanki. Wyróżnia się trzy stopnie oparzeń:

Przy oparzeniu pierwszego stopnia występuje obrzęk, bolesność i zaczernienie. Sierść na oparzonej skórze wypada. Przy oparzeniu drugiego stopnia na skórze powstają pęcherze. Pęcherzy tych nie wolno przeklawać, gdyż można je zakazić. Przy oparzeniu trzeciego stopnia skóra ulega spaleniu i całkowitemu obumarciu. Oparzenie pierwszego i drugiego stopnia można leczyć smarując chore miejsca wazeliną, świeżym i solonym masłem, olejem lnianym lub śmietaną. Przy oparzeniu luźiem lub wapnem oparzone miejsce należy natychmiast splukać octem, a następnie czystą, zimną i przygotowaną wodą. Przy oparzeniu kwasem chore miejsce polewa się słabym roztworem sody lub zmywa wodą z mydłem a następnie splukuje się tak samo czystą, zimną i przygotowaną wodą. Leczenie oparzeń trzeciego stopnia trzeba powierzyć lekarzowi, gdyż wchodzi tu już w grę leczenie chirurgiczne.

BIEGUNKI NIEZARAŻLIWE PRZYCHÓWKA

Oprócz biegunków o charakterze zakaźnym, wywoływanych przez bakterie, spotyka się u cieląt, jagniąt i prosiąt, rzadziej u żrebiąt, bie-

gunkę spowodowaną zapaleniem żołądka i jelit. Przyczyną biegunki jest wtedy przekarmienie oseska lub niewłaściwy skład mleka matki. Na skład mleka matki wpływa zawsze rodzaj paszy, którą jest żywiona. Przy sztucznym karmieniu mlekiem bardzo często powodem biegunki może być nieprzestrzeganie czystości: w reszkach mleka, które kwaśnieje w brudnym naczyniu, wytwarzają się trucizny. Przyczyną biegunki może być też zbyt wcześnie odstawienie oseska od matki, kiedy jego narządy trawienne są jeszcze nie przestawione do nowego żywienia. Niektóre choroby zakaźne matki (pryszczycy, zapalenie wymienne) mogą również przyczynić się do powstawania biegunki. Cięla i jagnięta często chorują na biegunkę wskutek zjedzenia młodej trawy zmoczonej deszczem lub rosą. Podczas choroby zwierzę przestaje ssać, pojawia się biegunka, przy czym kał jest cuchnący i zawiera kłaczki ściętego i niestrawionego mleka. Jednocześnie osesek opada z sił, oczy ma zapadnięte, sierść nastroszoną oraz przy naciśnięciu zdradza bóle.

Choremu zwierzęciu należy przez 1 - 2 dni podawać tylko przygotowaną wodę lub napar z rumianku. Dobrze jest też podawać przygotowane mleko z dodatkiem wody wapiennej (1 - 2 łyżki na litr mleka). Matce i oseskowi należy zmienić paszę. Musi ona być czysta i świeża. Jeśli osesek karmiony jest mlekiem innej samicy, powinno być ono świe-

ČO NA OBED?

RASCOVÁ POLIEVKA. 40 g oleja, 80 g koreňovej zeleniny, soľ, pol lyžičky potľenej rasce, 30 g masla a 40 g hladkej múky na zápražku, mleté čierne koreniny, zelená petržlenová vňať.

Na rozpálenom oleji oprážime pokrájanú koreňovú zeleninu a rascu, zalejeme horúcou osolenou vodou, trocha povaríme a nakoniec zahustíme červenou zápražkou pripravenou z nasucho opráženej múky a masla. Dobre povarenú polievku okoreníme mletým čiernym korením, zavaríme do nej trené halušky a pridáme posekanú zelenú petržlenovú vňať.

ŠAMPIŇONOVÁ OMELETA. 3 vajcia, 30 g masla, soľ. *Plnka:* 60 g masla, 100 g šampiňónov, 1 malá cibuľa, zelená petržlenová vňať.

Vajcia rozšľaháme so soľou, nalejeme na rozohriate maslo a miešame vidličkou, až kým nezačnú tuhnúť. Potom omeletu ešte trocha opečieme len zo spodnej strany, naplníme hubovou plnkou, preložíme, pokvapkáme ma-

slom, ktoré zvýšilo z vyprážania, a posypeme posekanou zelenou petržlenovou vňaťou.

Plnka: Na masle oprážime cibuľu a zelenú petržlenovú vňať, všetko pokrájame nadrobno, pridáme očistené šampiňóny pokrájané na plátky (malé rozkrojíme napoly), osolíme a podusíme.

POLOVNÍCKE ROŠTENKY. 4 roštenky, 60 g oleja, mleté čierne koreniny, 1 lyžica kečupu, 2-3 strúčiky cesnaku, 100 g hrubíkov, 1 veľká cibaľa, 50 g postrúhaného syra, 1 dl bieleho vína.

Roštenky zľahka naklepeme, po okrajoch narežeme, osolíme, okoreníme a opečieme na grile alebo na panvici. Keď pečieme na grile, roštenky potierame olejom, keď na panvici, tak ich vložíme až do rozpáleného oleja. Osobite si pripravíme šlavu z bieleho vína, vymiešaného cesnaku a kečupu, polejeme ňou roštenky, pridáme pokrájané hrubíky a cibaľu, posypeme postrúhaným syrom a v rúre zapečieme. Podávame s ryžou alebo so zemiakmi, obložené rozličnou čerstvou udušenou alebo nakladanou zeleninou.

ZEMIAKOVÉ ŠÚLANCE. 500 g zemiakov, 80 g krupice, 1 vajce, 30 g masla, soľ, 130 g hrubej múky, 80 g strúhanky, 50 g masti.

Horúce uvarené, olúpané a pretreté zemiaky zmiešame s krupicou. Do vychladnutých

pridáme soľ, vajce, mŕuku a vypracujeme cesto. Z cesta najprv rukou sformujeme dlhé valčeky, tie potom pokrájame na menšie kúsky, z ktorých spravíme hrubšie šíšky. Varíme v osolenej vriacej vode 4 minuty. Uvarené necháme dobre odkvapkať, dáme na pekáč do strúhanky, ktorú sme predtým oprážili na masti do zlata a premiešame.

ŠALÁTY

ČAKANKOVÝ ŠALÁT. 4 čakankové puky, 4 vajcia, 1 cibaľa, plnené olivy, 5 lyžíc majonézy.

Čakankové puky dobre očistíme, rýchlo sparíme na cedidle horúcou vodou a spolu s cibaľou pokrájame na rezance. Na tvrdzo uvarené vajcia a olivy pokrájame na kolieska. Všetko premiešame, obohatíme majonézou a pred podávaním ozdobíme uvarenými vajcami, hlávkovým šalátom a olivami.

MÚČNIKY

POMARANČOVÝ KOLÁČ S MANDLAMI. 120 g práškového cukru, 4 vajcia, 100 g mandlí, šťava a kôra z 1 pomaranča, 60 g hrubéj múky, 20 g masla a 20 g hrubej múky na vymaštanie a vysypanie formy, 100 g marhuľového lekváru, 2,5 dL šľahačkovej smotany, 1 pomaranč, závárané čerešne a mandle na ozdobenie.

że, cieple, i pochodzić od zdrowej sztuki. Prosięta chore na biegunkę można leczyć przez podawanie im zakwaszonej serwatkii. Serwatkę przygotowuje się z chudego mleka, zależnie od ciężaru prosięcia (50 gramów mleka odpowiada ilościowo 3 łyżkom stołowym). Do mleka dolewa się 6 - 12 kropli kwasu mlekowego. Po podgrzaniu i odcedzeniu serwakki podaje się ją choremu prosięciu. Tak przygotowaną serwatkę należy podawać świeżo przyrządzoną. Okazało się, że taka serwakka jest również doskonałym środkiem chroniącym prosięta przed biegunką, dlatego można ją podawać także sztukom zdrowym.

WYSYPKA ZIEMNIACZANA U BYDŁA

Schorzenie to może powstać przy długotrwałym skarmianiu ziemniaków, zwłaszcza skielkowanych. Wysypka występuje przeważnie na nogach, może też pojawić się na ogonie i szyci. Oprócz tego w jamie ustnej powstają pęcherzyki. Występuje biegunka, wzdęcia, czasem może nastąpić porażenie zadu. W zapobieganiu należy przede wszystkim zaprzestać podawanie zwierzętom wrażliwym ziemniaków czy wytłoków ziemniaczanych i zastąpić ich innymi pełnowartościowymi paszami, w tym także sianem. Aby usunąć substancje zatrzymujące organizm, podaje się 1/2 kg soli glauberskiej rozpuszczonej w 10 litrach wody. (js)

Cukor a žítky miešame 15 minút. Potom pridáme olúpané a zomleté mandle, postrúhanú pomarančovú kôru a šavu, z bielkov ušľahaný tuhý sneh a po lyžiciach múku. Cesto premiešame, vylejeme do vymastenej a vysypanej tortovej formy a upečieme. Vychladnutý koláč potrieme marhuľovým lekvárom a ozdobíme šľahačkou, dielikmi pomaranča, čerešňami a olúpanými mandľami.

ANANÁSOVÉ TORTIČKY. 4 vajcia, 4 lyžice práškového cukru, 4 lyžice hrubej mýky, 1 lyžica vody, tuk a hrubá múka na vymästenie a vysypanie plechu, niekoľko lyžíc ríbezľového lekváru, kolieska konzervovaného ananásu, niekoľko čerstvých alebo záváraných čerešní, šľahačku.

Žítky s cukrom miešame asi 20 minút do peny. Potom primiešame vodu, postupne po lyžiciach mýku a nakoniec z bielkov ušľahaný tuhý sneh. Cesto upečieme na vymästenom a vysypnom plechu s vyšším okrajom do zlata. Zo studeného upečeného cesta povykrajujeme malé tortičky (velké ako kolieska ananásu), potrieme ich ríbezľovým lekvárom alebo lubovoľným krémom, obložíme ananásom a z vrchu ozdobíme čerstvou alebo záváranou čerešňou a šľahačkou.

PRAWNIK

NOWE URLOPY MACIERZYŃSKIE

Z dniem 1 stycznia 2000 r. urlopy macierzyńskie na jedno dziecko zostały przedłużone do 20 tygodni. Jeśli kobieta urodzi bliźnięta (lub trojaczki, czworaczki...), otrzyma urlop w wymiarze 30 tygodni. Jeżeli kobieta urodziła dziecko w 1999 r., ale jej urlop macierzyński (w wymiarze 16 tygodni) objął przynajmniej 1 dzień bieżącego roku, matka ma prawo do dłuższego urlopu, udzielanego na podstawie nowych przepisów. Część urlopu (do 4 tygodni) można wykorzystać przed przewidywaną datą porodu. Od 2001 r. urlopy będą jeszcze dłuższe: 26 tygodni przy jednym dziecku i 39 przy bliźniakach. Jeśli dziecko urodzi się martwe lub umrze w ciągu 6 tygodni życia, matce należy się 10 tygodni urlopu, niezależnie od tego, ile dni już wykorzystała (Ustawa z 19. 11. 1999 r. - kodeks pracy).

PRAWO DO SPADKU

Spadek można dziedziczyć na podstawie testamentu lub z mocy ustawy. Jeśli zmarły pozostawił testament, wówczas dziedziczą tylko te osoby, które zostały uwzględnione w zapisie. Jeżeli testament nie został spisany, majątek dziedziczą najbliżsi krewni zmarłego, czyli wspólnymałżonek i dzieci. Jeśli zmarły cały majątek zapisał w testamencie tylko jednej osobie, dziedziczy tylko ona. Jeżeli nie ma testamentu, dzieci zmarłego i jego wspólnymałżonek dziedziczą w równych częściach. Jeśli np. małżonkowie mieli dwoje dzieci, wdowa (wdowiec) i dzieci dostaną po 1/3 spadku. Wspólnymałżonek nie może jednak otrzymać mniej, niż 1/4 części spadku. Jeśli np. małżonkowie mieli czworo dzieci, osoba wdowia otrzymuje 1/4 część spadku a pozostałe 3/4 dzielone są pomiędzy dzieci. Jeśli spadkobierca umrze wcześniej niż jego matka czy ojciec, po ich śmierci prawo do części spadku należnego ich dziecku mają jego spadkobiercy, czyli np. wnuki dziedziczą po dziadku. Jeże np. małżeństwo było bezdzietne, wtedy - oprócz wspólnymałżonka - po osobe zmarłej dziedziczą rodzice i rodzeństwo zmarłego. W takim wypadku jego wspólnymałżonek ma prawo tylko do połowy spadku. Gdyby ktoś z rodzeństwa spadkodawcy zmarł wcześniejszy od niego, wtedy udział spadkobiercy dziedziczą jego dzieci (Art. 931-934 kodeksu cywilnego).

BADANIA KIEROWCÓW

Badania lekarskie kierowców przeprowadzane są po to, aby ustalić, czy istnieją (lub nie) przeciwwskazania do kierowania pojazdem. Na takie badania może zostać skierowana np. osoba kierująca pojazdem i uczestnicząca wypadku drogowym, w którym ktoś został zabity lub ranny. Skierowanie otrzymuje wówczas od komendanta powiatowego policji w ciągu 30 dni od dnia wypadku drogowego. W skierowaniu powinien być określony termin wykonania takiego badania. Gdy nasuwają się zastrzeżenia co do stanu zdrowia kierowcy (np. zasugeruje do pracownika kontroli ruchu drogowego), starosta może skierować kierowcę na badania. W skierowaniu tym znajduje się pouczenie o możliwości odwołania się do samorządowego kolegium odwoławczego w ciągu 14 dni od daty otrzymania decyzji (Rozp. Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z 19.10.1999 r., Dz. U. nr. 88, poz. 994).

lub ranny. Skierowanie otrzymuje wówczas od komendanta powiatowego policji w ciągu 30 dni od dnia wypadku drogowego. W skierowaniu powinien być określony termin wykonania takiego badania. Gdy nasuwają się zastrzeżenia co do stanu zdrowia kierowcy (np. zasugeruje do pracownika kontroli ruchu drogowego), starosta może skierować kierowcę na badania. W skierowaniu tym znajduje się pouczenie o możliwości odwołania się do samorządowego kolegium odwoławczego w ciągu 14 dni od daty otrzymania decyzji (Rozp. Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z 19.10.1999 r., Dz. U. nr. 88, poz. 994).

SPORZĄDZANIE INTERCYZY

Jeśli nie sporządzimy umowy majątkowej z małżonkiem, wszystko, czego dorobimy się po ślubie, stanowi majątek wspólny. Wtedy nie ma żadnego znaczenia fakt, który z małżonków ze swoich zarobków kupiło np. meble, działkę itp. Małżonkowie mogą jednak sporządzić umowę majątkową (tzw. intercyzę) i wyłączyć w niej wspólność majątkową. Mogą zawrzeć ją przed ślubem (wtedy od początku trwania małżeństwa każdy z nich dorabia się na własny rachunek) lub po ślubie. Wówczas wszystko, czego dorobili się do momentu zawarcia umowy, stanowi ich wspólny majątek, a od momentu jej zawarcia dorabiają się na własny rachunek. Intercyzę sporządza się u notariusza i powinni ją oboje małżonkowie dobrowolnie podpisać. Jeżeli jedno z nich nie chce zawrzeć takiej umowy, drugie może wystąpić do sądu o zniesienie wspólności majątkowej w trakcie trwania małżeństwa. Występuje się o to tylko za ważnych powodów, np. pijaństwa małżonka. (Art. 47-52, kodeks rodzinny i opiekuńczy).

PRACA NA ZLECENIE

Może się zdarzyć, że szukając pracy znajdziemy firmę, która nam może oferować tylko pracę na podstawie umowy-zlecenia. Powinniśmy wiedzieć, że taka umowa nie daje nam wielu uprawnień, jakie ma pracownik zatrudniony na etacie. Np. nie mamy prawa do urlopu wypoczynkowego, okolicznościowego, do nagrody jubileuszowej, zwolnienia na opiekę nad dzieckiem, na szukanie pracy itp. W razie wypowiedzenia takiej umowy nie przysługuje nam żaden okres wypowiedzenia, w którym pracodawca wypłaciłby nam pensję. Prawo do takiego okresu ma tylko pracownik zatrudniony na normalną umowę o pracę. Umowę-zlecenie może wypowiedzieć każda ze stron, w każdym momencie. Przed wypowiedzeniem nie chroni nas ani choroba, ani ciąża (Art. 743-751 kodeksu cywilnego).

HVIEZDY O NÁS

RYBY (19.2.-20.3.)

Blížia sa dni plné slnka a pohody. Zavše sa ukáže aj mráčik, ale len nakrátko a tak väčší sneh či dážď z neho nebudé. Poznáš kohosi nového, kto ti pomôže pochopiť mnoho zaujímavých vecí. Bud' však opatrný a neprejavuj mu hned privelkú dôveru a priateľstvo. Čakajú ťa väčšie výdavky, utrácaj s ceruzkou v ruke.

BARAN (21.3.-20.4.)

Koncentrácia a dynamická činnosť - to je najlepší recept na tvoje súčasné ťažkosti, nielen v práci, ale aj v súkromnom živote. Nečinnosť neverieď k ničomu dobrému. Už dlhší čas nemáš správy od kohosi vzdialeného a robíš si z toho starost. Bud' však trpežlivý, na dobré správy musíš ešte trochu počkať.

BÝK (21.4.-20.5.)

Stáva sa, že niektoré otázky je lepšie nechať bez odpovede. To však neznamená, že musíš byť celkom pasívny a čakať, až sa všetko samo vyrieši. Nemusíš však vždy robiť bodku nad „i“, niekedy je lepšie nechať niečo nedopovedané. Neber všetko doslovne, čo počuješ. Snaž sa nájsť zlatú strednú cestu.

BLÍŽENCI (21.5.-21.6.)

Vyzera na to, že ktorí čosi vymyslel a popietol, a ty musíš teraz vypíti všetko pivo, ktoré navaril niekto iný. Netráp sa zbytočne, starosti sa čoskoro zmenia na úspešné podujatia, ktoré ti prinesú radosť a prospech. Môžeš sa pritom spoľahnúť na radu a konkrétnu pomoc tvojich priateľov.

REK (22.6.-22.7.)

Zdá sa, že si si vyvŕcholenie istej veci predstavoval trochu ináč. Keď však prejavíš dostatočne veľa trpežlivosti a znášanlivosti, vysvitne, že to, čo sa stalo, nie je tak celkom zlé, ba celková situácia sa do konca môže vyvinúť podľa tvojho priania. Ne nariekaj - to vie každý. Radšej sa snaž pri spôsobiť novej situácii a nájsť v nej pre seba primerané miesto.

LEV (23.7.-23.8.)

Čaká ťa, podobne ako v predošom mesiaci, množstvo práce. V tejto situácii si musíš určiť vhodné poradie úloh, lebo ináč si so všetkým neporadíš. Máš dosť sýl, len musíš nimi múdro a rozvážne hospodáriť. Máš všetky dôvody k tomu, aby si bol spokojný. Keby si dokonca svoje plány musel trochu zmeniť, aj tak to nebude dôvod k nervozite a nespokojnosti.

PERUNA (24.8.-23.9.)

Celkom zbytočne si si robil starosti. Všetko sa pomaly vráti do starých koľají. Situácia sa začne vyvíjať celkom opačne, než si očakával. Na tvojich odporcov prídu tažké časy. Ukáž im, že závisť a nepriateľstvo sú ti cudzie. Zdá sa, že si vo finančných otázkach tak trochu zabudol na zadné kolieska, preto sa môže stať, že budeš mať isté problémy s peniazmi.

VÄHY (24.9.-23.10.)

Tvoja nálada, nevedno prečo, sa v poslednom čase mení ako v kaleidoskope. Stáva sa, že niekedy ťa maličkosti dokážu vyviest z rovnováhy, zase inokedy ťa bezvýznamná udalosť dokáže naplniť eufóriou. Prestaň sa trápiť a nezaoberaj sa drobnosťami. Čakajú ťa zaujímavé zážitky, tvoji priatelia a najbližší ti dokážu, že im neprávom prejavuješ nedôveru.

ŠKORPIÓN (24.10.-22.11.)

Na posledné nepríjemnosti už všetci dávno zabudli. Veľmi veľa bude teraz záležať na tom, aký budeš mať prístup k veci. Čoskoro dostaneš sice oneskorenú, ale oddávna očakávanú správu, po ktorej ti spadne kameň zo srdca. Pred tebou sa začnú črtať nové perspektívy. Zmeň svoje doterajšie metódy a získaš si všeobecné uznanie. Stojí to za to!

STRELEČ (23.11.-21.12.)

Diskusia po fakte, teda po rozhodnutí, ktoror sa už realizuje, nemá zmysel, tým viac, že si sa nenechol s inými návrhami. Nemysli si však, že sebaistota je najlepší liek na všetky problémy. Niekedy môžeš získať oveľa viac ako divák, než ako aktívny účastník, najmä keď nie si celkom presvedčený o správnosti konania a navyše máš rôzne výhrady a obavy.

KOZOROŽEC (22.12.-20.1.)

Si nevyspytateľný. Rozhodneš sa riskovať v situácii, kedy by to od teba nečakali ani tí, čo ťa dobre poznajú. Všetko sa hned nepodarí, zažiješ aj tažké chvíle, ale onedlho budeš mať dosť dôvodov k spokojnosti. Totiž čoskoro vysvitne, že máš vo svojom okolí oveľa viac uznania a dôvery, než si očakával. Pred tebou sa črtajú veľmi zaujímavé a slabné perspektívy.

VODNÁR (21.1.-18.2.)

Pred sebou máš veľké životné možnosti, žiaľ, príliš veľa pozornosti venuješ sebe. Preto neprekapuje, že sa môžeš ocitnúť pred veľkými problémami, ktoror sa dajú vyriešiť len v úzkej spolupráci s tvojím okolím. Ludia ťa pozorujú. Tým, že sa nevieš tešiť z cudzích úspechov, si ich priateľstvo nezískas. Musíš si z toho vyvodiť správne ponaučenie. (js)

NÁŠ TEST

Správate sa vypočítavo?

1. Viete byť nežný k opačnému pohlaniu?

- a/ Nie vždy sa mi to celkom darí - 5; b/ Nežnosť považujem za detskú hračku - 2; c/ Nežnosť to je aj prejav zdvorilosti - 10; d/ Nežnosť robí z ťudí slabochov - 3; e/ Považujem ju za prežitok - 1; f/ Druhé pohľatie si ju zaslúži - 8; g/ Každý človek potrebuje trochu nehy - 7.

2. Je pre vás veľký problém ustúpiť v spore?

- a/ Niekedy to je problém - 5; b/ Ustupovanie je moje krédo - 4; c/ Som ochotný ustupovať férovo - 7; d/ Ustúpim, ak si získam priateľstvo silnejších - 2; e/ Ustúpim vždy, ak to veci pomôžu - 10; f/ Ustúpim, ak tým niečo získam - 1; g/ Spravidla som vždy zo dohodu - 8.

3. Ste ochotný podporiť každú dobrú vec?

- a/ Spravidla sa tomu nebráím - 5; b/ Viem podporiť seba - 2; c/ Dobrá vec stojí vždy za podporu - 8; d/ Podporiť čokoľvek považujem za marnotratnosť - 1; e/ Dobrú vec treba vždy podporiť - 10; f/ Podporovať sa nevypláca - 3; g/ Rád podporí každú dobrú snahu - 6.

4. Odsudzujete podlizovanie?

- a/ Neschvalujem to - 5; b/ Môžem ním aj niečo získať - 2; c/ Neodsudzujem ho, ale uplatňujem - 1; d/ Dobrá vec stojí vždy za podporu - 10; e/ Aj podlizovať sa treba vedieť - 4; f/ Podlizovanie považujem za prejav falošnosti - 9; g/ Je to podľa mňa odporne správanie - 8.

5. Prejavujete pri obdarúvaní niekoho štedrosť?

- a/ Nie k všetkým - 5; b/ Skôr sa ju snažím len naznačiť - 2; c/ Štedrosťou prispievam k šťastiu iných - 9; d/ Netreba ľuďom nikdy plytať - 4; e/ Štedrý nie som, ale každý dar zveličí slovne - 1; f/ Moju štedrosť limitujú moje možnosti - 6; g/ Prejavujem ju tomu, kto ju potrebuje - 10.

HODNOTENIE

5-16 bodov: Správate sa nielen vypočítavo, ale doslova aj zíštne. Prejavovate správavost sa však človek môže aj zbaviť.

17-40 bodov: Čím viac sa približujete k hodnote 40 bodov, tým je nižšia vaša vypočítavosť. Dokážete sa správať primerane bez náznakov egoizmu. Iste to oceňujú aj vaši priateľstvo.

41-50 bodov: Vypočítavosť sa u vás jednoducho neprejavuje. Vaše okolie vás považuje za férového partnera. (js)

MENO VEŠTÍ

VLASTA

- obyčajne hnedovláska alebo čiernovláska, priemerne vysoká, s modrými, sivými alebo tmavými očami a peknou, plnoštíhlou postavou. Je individualistka a máva zložitú povahu. Početné dobré povahové vlastnosti sú v neustálom zápase s rovnakým množstvom opačných črt. Najčastejšie je jedináčka, nanajvýš máva jedného súrodencu. Je veľmi inteligentná, odvážna, trochu hlavatá a koketná. Rodená diplomatka, ľahko si dokáže podrobit rodičov, vychovávateľky v škole alebo učiteľov v škole. Učí sa pomerne dobre a základnú i strednú školu absolvuje bez väčších ťažkostí. S úspechom môže študovať pedagogiku, dejepis, psychológiu, prípadne jazyky alebo dokonca herectvo. Už ako dieta často hráva v školských predstaveniach.

Vlasta sa v živote niekoľkokrát zamiluje, väčšie šťastie však v láske nemá, najmä v počiatčnom období. Vydáva sa za inteligentného a obratného muža a máva občas značný vplyv na jeho kariéru. Vlasta je na pracovisku dobrá organizátorka, znamenitá vedúca, svedomitá, presná, soľdna. V živote sa riadi iba vlastným úsudkom, čo jej niekedy neprospevia. Býva trochu labilná a občas ju aj malé neúspechy dokážu odradiť. Stáva sa, že občas trpí na srdcové choroby a neurózy. Dožíva sa však pomerne vysokého veku.

Najšťastnejšie obdobie vo Vlastinom živote je vo veku od 28 do 35 rokov. Jej najobľúbenejším kvetom je ruža a farbou všetky odťiene modrej. Nerada sa líči, a keď áno, tak veľmi diskrétnie. Dbá o svoj zovňajšok, ale neznáša výstredný spôsob obliekania sa. Je výbornou gazdinou, znamenitou kuchárkou, dobrou manželkou a matkou. Je úprimná, ale svoje city nedáva najavo príliš otvorené. Miluje dobrú hudbu, operetu, rada tančuje, chodí do divadla a kina, rada si prečíta dobrú knihu. Vlasta nie je veľkým dietafom šťastený, preto si pomerne neskoro dokáže napr. kúpiť auto alebo zariadiť moderný byt. Jej domov je však útulný a čistučký. Máva obyčajne dve deti, ktoré veľmi miluje a je k nim plná pochopenia a jemnociu. K iným ľuďom je zdvorilá, niekedy trochu ironická. Keďže má tak trochu romantickú povahu, dlho spomína svoju prvú, aj keď krátku lásku. (jš)

Rozhovor medzi manželmi:

- Janíčko, majú plazy rozum?
- Nemajú, žabička moja, nemajú!

***

Manžel sa vrátil domov neskoro po stretnutí s priateľmi. Vošiel na prstoch, aby nezobudil manželku. Ona však nespala:

- Jano, si to ty?
- A kto, čakala si hádam niekoho iného?

***

- Obžalovaný, prisahajte, že budete hovoriť len a len pravdu!

- Prisahám.

- A teraz, čo môžete povedať na svoju obhajobu?

- Čo by som mohol. Za takých podmienok...

***

Škót vyšiel na strechu a chcel upevniť anténu. Pošmykol sa a spadol. Keď padal, vykríkol cez oblok do kuchyne:

- Var len pre seba, ja budem jesť v nemocnici!

***

- Pán doktor, mám niečo s nohou.

- Urobila ste chybný krok, milá slečna, - konštatuje lekár.

- A to je už vidno aj na nohe?

***

Rozhovor na koncerte:

- Je to Chopin?
- Nevidím ho dosť dobre. Počkaj, až sa trochu otočí, potom ti poviem...

***

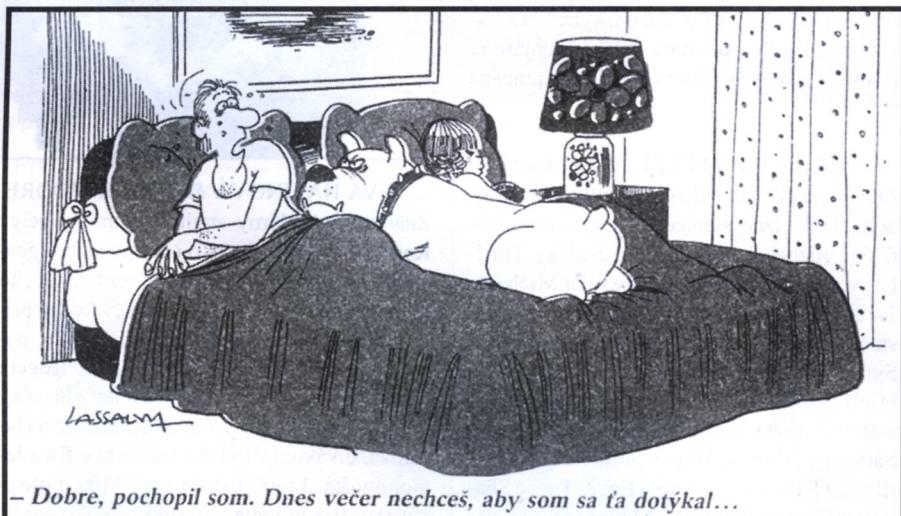
Susedka sa sťažuje susedke:

- Váš syn pooberal všetky hrušky v mojej záhrade. Boli ešte celkom zelené...
- Nespratné chlapčisko! Nemohol ešte počkať, kým dozrejú?

***

Rozhovor medzi dvoma mužmi:

- Moja manželka, - hovorí jeden, - sa stále rozpráva sama so sebou.
- Aj moja, - usmievaj sa druhý, - lenže ona nevie o tom; myslí si, že ju počúvam.

SNÁR

Veríte snom? Nie? Ani my neveríme, ale predsa každý z nás sa niekedy pozrie do snára, aj keď to pokladá za predsudok našich babičiek. Je to predsa zábava. A čo, keď sa vám dobrý sen splní? Tak teda, keď sa vám snívalo:

Občas priniesť - za dobré skutky budeš odmenený; vidieť - si neúprosný voči rodine. Obchodníčka vidieť - tvor blahobyt sa zvýší; jednať sa s ním - súdny proces.

Obdivovať niečo - ľudia sa uchádzajú o svoje piateľstvo.

Obdivovaný byť - chráň sa pred lichotkami. Objednávku dostať - obdržíš príjemný list.

Obličaj vlastný vidieť - budeš nemocný; veľmi bledý - ťažká choroba; ošklivý - veľké starosti; krášliť si - pre mužov výsmech,

pre ženy úspech; veľmi jemný vidieť - u možov narodenie syna, u žien narodenie dcéry; zakrývať si - dostaneš zlú správu; vlastný vo vode vidieť - čest, dlhý život.

Obytný dom, vlastný - blahobyt; kupovať - stratiť piateľa.

Obžalovať niekoho - máš pevné zásady.

Obžalovaný byť - zbavíš sa akéhosi podozrenia.

Oceán vidieť - pred tebou veľmi dlhá cesta.

Odísť z domu - niekto fa okradne.

Odkaz dostať - smrť v rodine.

Odmenu dávať - tvoje starosti sa rýchlo pominú.

Odvážny skutok urobiť - príliš sa spolieha na šťastie.

Oheň vidieť - čaká ťa veľká radosť.

Okovy nosiť - dostaneš dobré miesto; niekomu naložiť - získaš nad kýmsi nadválu.

Okradnutý byť - stratiš piateľa.

Olej piť - piateľ ti príde do cesty; horieť vidieť - túžiš po nejakej osobe. (jš)

AKÉ BUDE 21. STOROČIE? Nad touto otázkou sa zamýšľajú mnohí. Ako vyplýva z výsledkov prieskumu jedného amerického ústavu verejnej mienky, najviacej anketovalých ľudí (optimistov) počítia s tým, že sa konečne podarí nájsť účinný liek proti rakovine a AIDS. Ďalší veria, že človek sa one-dlho dostane na Mars, že do Bieleho domu sa čoskoro nastahuje žena - prezidentka a pod. Najväčšia skupina opýtaných odpovedala, že 21. storočie sa stane obdobím víťazstva demokracie na celom svete. Čo v prieskume na tie isté otázky odpovedali pesimisti? Tí sa o.i. obávajú nebezpečného oteplenia podnebia na zemeguli, ktoré po roztopení ľadovcov spôsobí potopu sveta, všeobecného útoku teroristov, ktorí použijú biologické zbrane, svetovej krízy, ktorú vyvolá vyčerpanie doterajších zdrojov energie, nekontrolovanéj demografickej explózie, ktorá spôsobí veľký hlad, výbuchu epidémie doteraz neznámej choroby, ako aj t'ažko zvládnuteľného vzrastu zločinnosti. Ktorá z týchto dvoch skupín anketovalých bude mať pravdu? Dúfajme, že optimisti, hoci sa zdá, že ani 21. storočie sa nazabíde bez problémov.

MILIARDA ZA TELO. Známa americká speváčka mexického pôvodu Jennifer Lopezová (29), ktorá má nielen pekný hlas, ale snáď aj jednu z najkrajších postáv v Hollywoode, sa nedávno rozhodla poistiť svoje telo. Poisťovacia spoločnosť v Los Angeles ocenila jej telo na sumu... 1,2 miliardy dolárov. Jennifer sa tak určite stala najcennejšou ženou na svete. Keďže váži necelých 55 kilogramov, každý kilogram jej tela je hodný vyše 20 miliónov dolárov. Poznamenajme, že speváčka si navyše poistila aj svoje prsia, a to na sumu 200 miliónov dolárov.

BEZPEČNEJŠIE NA CESTÁCH. V roku 1999 došlo na poľských cestách k 52 814 dopravným nehodám, počas ktorých zahynulo 6162 osôb a 65 958 bolo ranených. Mnohých tieto čísla iste šokujú, ale pre uspokojenie poznamenajme, že v porovnaní s rokom 1998 klesol počet nehôd o 9041, zahynulo tiež (o 888 osôb) menej ľudí a klesol aj počet ranených - o 11 602 osôb. Tieto čísla sú však stále značne vyššie, než vo vyspelých európskych štátach, čo už teraz kompetentných nútí zamýšľať sa nad tým, ako ešte viac zvýšiť bezpečnosť na poľských cestách.

ALAIN DELON. Po 15 rokoch pobytu vo Švajciarsku sa známy francúzsky herec Alain Delon (65), dočkal priznania občianstva tohto štátu. Spolu s ním získali právo na švajčiarsky pas aj dve jeho deti, 8-ročná Anouchka a 5-ročný Alain-Fabien. Bohužiaľ, toto šťastie zatiaľ obišlo jeho priateľku Rosalie, ktorá bude musieť na tento deň čakať ešte dva roky. Pre Alaina Delona švajčiarske ob-

čianstvo o.i. znamená, že už nebude musieť platiť vo Francúzsku vysoké dane.

MADONNA PROFESORKOU. Slávnu americkú speváčku Madonnu budú môcť už

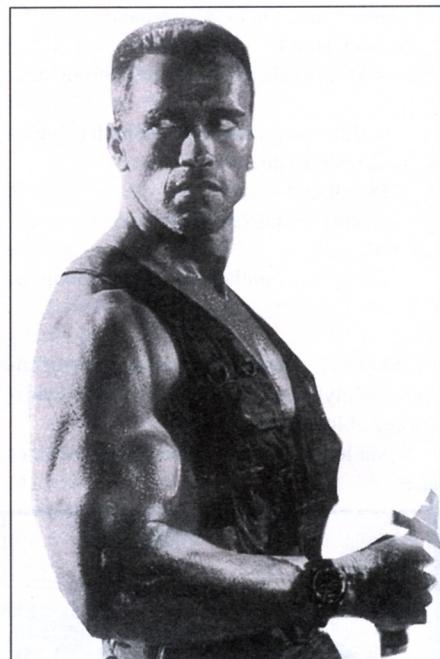
oneľaho obdivovať poslucháči študujúci hudbu slávnej anglickej univerzity v Cambridge. Speváčka však nebude pred nimi vystupovať na scéne, ale ... za katedrou, a - čo je najzaujímavejšie - nebude pre nich spievať, ale prednesie sériu prednášok na tému vplyvu hudby na každodenný život človeka. Na toto neobvyklé vystúpenie pozval americkú hviezdu profesor dejín hudby na Cambridgejkej univerzite John Adamson. Na snímke: Madonna.

FERGIE VO VARŠAVE. - To je moje prvé vyznamenanie v živote - povedala Sarah Fergusonová, kňažná z Yorku a bývalá manželka princa Andreja, ktorá bola nedávno vo Varšave. Prevzala tu Rad úsmevu, ktorý došla ako výraz ocenia a vďačnosti za jej činnosť v nadáciu Deti v kríze. Poznamenajme, že nadácia kňažnej pomáha detom chorým na rakovinu a v Poľsku o.i. vybavila združené stredisko pre choré deti „Mountain in Haeven,” pri Babej hore vo Veľkej Lipnici na Orave.

THRILLER VÍŤAZÍ. V každoročnej súťaži o najlepšie videoklipy odborníci z hudobnej televíznej stanice MTV a časopisu TV Guide rozhodli o víťazstve pesničky Thriller, v podaní amerického speváka Michaela Jacksona. Na ďalších miestach skončili pesničky Vogue (Madonna), Smells Like Teen Spirit (Nirvana), Sledgehammer (Peter Gabriel), Walk This Way Run (DMC a Aerosmith), Sweet Child o Mine (Guns n' Roses), Sabotage (Beastie Boys), Addicted to Love (Robert Palmer), California Love (Tupac Shakur) a Express Yourself (Madonna).

LESLIE NIELSEN, DEMI MOORE-OVÁ A CINDY CRAWFORDOVÁ. Čo môže spájať tieto tri hviezdy amerického showbiznisu? Nuž, áno, nahota. Všetci totiž vystúpili v Evinom, či Adamovom rúchu, a to pri rôznych príležitostach. Populárny filmový herec a komik Leslie Nielsen zahrál vo filme Nahá zbraň „tehotného“ muža, herečka Demi Mooreová sa nechala ako tehotná odfotografovať na titulnú stránku časopisu Vanity Fair dokonca už v roku 1991 a nedávno ju nasledovala aj modelka Cindy Crawfordová, ktorá pózovala jedine s ... ozdobnou retiazou zavesenou na krku.

KRACH SCHWARZENEGGERA? Známy americký filmový herec Arnold Schwarzenegger (43), je ako vieme jedným z majiteľov reštaurácií Planet Hollywood, ktoré vlastní spolu s ďalšími filmovými hviezdami Silvestrom Stallone a Bruceom Willyson. Ako sme sa dozvedeli, siet reštaurácií sa koncom minulého roka dostala na okraj úpadku, o čom snáď najlepšie hovorí aj utrápený výraz filmového „Terminátora.“ Zdá sa, že práve teraz, keď mu ubúdajú mnohí známi a priatelia, sa Arnie na vlastnej koži presvedča o následkoch, ktoré so sebou prinášajú úpadky. Na snímke: A. Schwarzenegger.

EVA HALINOVÁ & ROGER MOORE. Známy a populárny anglický filmový herec Roger Moore (72), ktorý o.i. zahrál úlohu agenta 007 Jamesa Bonda, sa stal hviezdom nového televízneho seriálu Družina snov, ktorého príbeh pripomína seriál Charlieho anjeliky, populárny v 70. rokoch. V seriáli okrem Rogera Moorea a zárovej americkej modelky a herečky Angie Everhartovej vystúpi aj herečka Eva Halinová, divákom v Poľsku známa ako Ewa Jasionowská, ktorá získaala titul Miss Foto v súťaži Miss Polonia '85. (pk)

Predesa MS J. Petrášek a A. Krištofeková otvárajú večierok

Krajania sa delia oblátkou

Krempašký farár J. Wieczorek požehnáva oblátky

Z kultúrneho programu: krempaškí koledníci

KREMPAŠANIA PRI OBLÁTKE '2000

Reportáž zo stretnutia v budúcom čísle

Foto: J. Bryja

Vystupujú žiaci základnej školy

Prvé takty hudby zvábili na parket mladších i starších

Krajania spievajú koledy

Aj v kuchyni vládla dobrá nálada

Za horami, za dolami... leží Čierna Hora s pekným novým kostolom. Foto: J. Bryja

DRUKARNIA TOWARZYSTWA SŁOWAKÓW W POLSCE

*Zrealizujemy
Twoje
Pomyśły i ...
nie zapłacisz wiele.*

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7
tel./fax (012) 634 11 27, 632 66 04

Oferujemy: jedno- i wielobarwne druki
wysokiej jakości do formatu A2, skład
komputerowy, kompleksowe opracowanie prac,
prace introligatorskie, wydawnictwa i inne

WYDAWNICTWO TOWARZYSTWA SŁOWAKÓW W POLSCE poleca do nabycia następujące publikacje:

Almanach, <i>Slowacy w Polsce cz.I</i> , (rocznik), Kraków 1993	9,00 zł
Almanach, <i>Slowacy w Polsce cz.III</i> , (rocznik), Kraków 1995	10,00 zł
J. Ciągwa, J. Szpernoga, <i>Slowacy w Powstaniu Warszawskim</i> , Kraków 1994	8,00 zł
Zbigniew Tobjański, <i>Czesi w Polsce</i> , Kraków 1994	10,00 zł
J. Ciągwa, <i>Dzieje i współczesność Jurgowa</i> , Kraków 1996	10,00 zł
H. Homza, St. A. Sroka, <i>Štúdie z dejín stredovekého Spiša</i> , Kraków 1998	11,00 zł
<i>Miejsce w zdarzeniu – antologia współczesnych opowiadań słowackich</i> , Kraków 1998	12,00 zł
Vlastimil Kovalčík, <i>Klucz Świata – wybór poezji</i> , Kraków 1998	13,00 zł
Pavol Országh Hviezdoslav, <i>Deti Prometeusa</i> , Kraków 1999	20,00 zł
<i>Slovakistika v Polsku – Zborník materiálov z 1. slovakistickej konferencie</i> , Warszawa–Kraków 1999	10,00 zł

Biuro Zarządu Głównego TSP, ul. św. Filipa 7, 31-150 Kraków

tel.: 632-66-04 tel./fax: 634-11-27

NIP: 676-01-12-788

nr konta: Bank PKO S.A. Grupa Pekao S.A.

III/O Kraków 10701193 -2017-2221-0100